

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

ОЛЬХОВСЬКИЙ ОЛЕКСАНДР АНАТОЛІЙОВИЧ

УДК: 351.74.001.73(477)

ДИСЕРТАЦІЯ
**ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ІМПЕРАТИВИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ
РЕФОРМУВАННЯ ПРАВООХОРОННОЇ СИСТЕМИ**

Спеціальність 281 – Публічне управління та адміністрування

(28 – Публічне управління та адміністрування)

Подается на здобуття наукового ступеня
доктора філософії з публічного управління та адміністрування

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

О.А. Ольховський

Науковий керівник:
Грицишен Дмитрій Олександрович,
Доктор наук з державного управління, професор

Житомир – 2026

АНОТАЦІЯ

Ольховський О.А. Євроінтеграційні імперативи державної політики реформування правоохоронної системи. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 – публічне управління та адміністрування. – Державний університет «Житомирська політехніка» Міністерства освіти і науки України, Житомир, 2026.

Євроінтеграційні процеси є не новими для України, адже протягом останніх десятиліть відбуваються динамічними темпами. Значно активізувалися питання євроінтеграції після повномасштабного вторгнення, що зумовлено як питання забезпечення безпеки так і політичним вектором через всебічну суспільну підтримку зазначених процесів. Безумовно, що значна кількість вимог Європейського Союзу стосуються безпеки, верховенства права та фундаментальних прав людини, що перетинаються у функціонуванні правоохоронної системи. Правоохоронна система держави займає вагоме місце в забезпеченні правопорядку та громадської безпеки в країні, адже це не лише протидія злочинності, але й формування комплексу заходів профілактичного характеру, міжнародної взаємодії, сервісного характеру та інституційної комунікації. Правоохоронна система завжди стоїть на перетині інтересів значного кола стейкхолдерів, які характеризуються як публічні, суспільні та приватні. Будь-які спроби реформування правоохоронної системи мають ґрунтуватися на фундаментальних теоретичних положеннях її розвитку в контексті виконання функцій держави. Правоохоронна система України має відповідати сукупності вимог Європейського Союзу, що несе як позитивні зміни так і сукупність ризиків та загроз як власне для системи забезпечення правопорядку та громадської безпеки так і для політичної, економічної та правової систем.

Мета дисертації полягає в обґрунтуванні теоретичних, методологічних та організаційних положень, а також розробці практичних рекомендацій

щодо розвитку державної політики реформування правоохоронної системи в умовах євроінтеграції. Об'єкт дослідження – правоохоронна система в умовах інтеграції в європейський безпековий простір. Предмет дослідження – теоретичні та методичні положення формування і реалізації державної політики реформування правоохоронної системи в умовах євроінтеграції. Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні теоретичних та розробки організаційно-методичних положень формування та реалізації стратегічних положень державної політики реформування правоохоронної системи під впливом євроінтеграційних імперативів.

Бібліометрія підтверджує стабільний розвиток правоохоронної науки як міждисциплінарної царини з домінуванням соціально-правового вектора. Основний масив знань формується у вигляді статей дослідниками з провідних країн світу. Це свідчить про високу актуальність наряду та необхідність подальшої розробки стратегій протидії сучасним викликам.

Встановлено, що правоохоронна система займає фундаментальне місце в механізмі реалізації функцій держави, виступаючи одночасно інструментом, сферою та методом державного впливу. У більшості класифікацій правоохоронна діяльність прямо або опосередковано пов'язується із забезпеченням законності, правопорядку, захистом прав і свобод людини, громадської безпеки та державного суверенітету. Саме через правоохоронні органи реалізуються такі функції держави, як правозастосовча, правоохоронна, контрольно-наглядова та частково управлінська. З огляду на це правоохоронна система є не допоміжним, а базовим інструментом реалізації значної частини функцій держави, особливо в умовах сучасних безпекових викликів. Загалом ефективність держави значною мірою залежить від спроможності її правоохоронної системи забезпечувати верховенство права, безпеку та суспільний порядок.

Порівняльна оцінка звітів Європейської комісії за 2024–2025 роки демонструє позитивну динаміку адаптації правоохоронної сфери до

стандартів ЄС, проте підкреслює масштабність невиконаних зобов'язань. Критичний аналіз поточної стратегічної бази виявив її надмірну декларативність та відсутність дієвих механізмів фінансування, забезпечення доброчесності й повоєнної демілітаризації. Майбутній вектор розвитку має бути спрямований на подолання інституційного опору та перетворення органів правопорядку на сервісні інституції. Головним індикатором успіху має стати не процес адаптації норм, а реальна зміна філософії управління, а саме від примусу до служіння суспільству.

Доведено, що реформування правоохоронної системи України в умовах євроінтеграції має ґрунтуватися на імплементації наднаціональних стандартів верховенства права, політичної нейтральності та цифрової сумісності, що дозволяє вибудувати автентичну, інституційно стійку модель, яка через механізми демократичного контролю та пріоритет основних прав забезпечує повну інтеграцію національного безпекового сегмента у спільний правовий простір Європейського Союзу.

Обґрунтовано, що вторинне право Європейського Союзу формує систему спеціальних вимог до правоохоронних систем держав-членів через регламенти та директиви, спрямовані на уніфікацію безпекових, інформаційних і процесуальних стандартів, що засвідчує трансформацію національних правоохоронних систем держав-членів у єдиний безпековий простір, що базується на цифровізації, оперативному обміні даними та високих стандартах захисту прав людини. Для України імплементація цих норм вимагає глибокого реформування кримінального, кримінального процесуального законодавства, модернізації інформаційної інфраструктури та посилення незалежного цивільного контролю за діяльністю правоохоронних органів.

Ідентифіковано напрями реформування правоохоронної системи України, яка, на відміну від практики механічного копіювання закордонних структур, базується на вибіркового застосуванні інструментарію європейських моделей (сервісної - Нідерландів, довірчої - Фінляндії та

силової - Франції) через синтез національної специфіки з універсальними принципами демократичної підзвітності, цифрової сумісності з безпековим простором ЄС та перетворенням правопорядку на високотехнологічну інвестицію в економіку й захист прав людини.

Розроблені положення формування Стратегії державного управління реформуванням правоохоронної системи в умовах євроінтеграції характеризуються науковою новизною та прикладною спрямованістю, оскільки вперше запропоновано цілісну методологічну модель стратегічного реформування правоохоронної системи України з урахуванням вимог Європейського Союзу. Запропоновано перехід від фрагментарних відомчих перетворень до інклюзивної моделі формування стратегії, що базується на засадах міжвідомчої синергії та участі широкого кола стейкхолдерів, зокрема запропоновано механізм формування міжвідомчої робочої групи із залученням державних органів, правоохоронних структур, міжнародних партнерів та інститутів громадянського суспільства. Розроблено методичні засади оцінювання внутрішнього і зовнішнього середовища правоохоронної системи через використання сучасних інструментів стратегічного аналізу, прогнозування та індикативного планування. Удосконалено підхід до визначення стратегічних напрямів реформування шляхом виокремлення нормативно-правової адаптації, інституційної модернізації, цифрової трансформації, антикорупційної політики, захисту прав людини та цивільного контролю. Це визначає необхідність жорсткої кореляції між стратегічними цілями та ресурсним (фінансовим) забезпеченням, що мінімізує ризики декларативності реформ. Запропонована матриця методологічних положень слугує практичним алгоритмом для прийняття державно-управлінських рішень у реальному масштабі часу. На відміну від існуючих підходів, авторська концепція поєднує організаційний, процедурно-аналітичний, планово-реалізаційний та верифікаційний етапи в єдину систему державно-управлінських рішень.

Розробленні стратегічні напрями реформування правоохоронної системи України мають системний характер. Запропонована стратегія забезпечує перехід від застарілої каральної моделі до сучасної сервісної системи, що базується на євроінтеграційних вимогах та захисті фундаментальних прав людини. Ключовими векторами змін є нормативно-правова та інституційна адаптація, які створюють міцний юридичний фундамент для інтеграції в європейський безпековий простір. Цифрова трансформація та автоматизація антикорупційних механізмів нівелюють «людський фактор», підвищуючи прозорість і професійну доброчесність персоналу. Процеси децентралізації та розвитку муніципальних безпекових спроможностей наближають правоохоронну допомогу до потреб кожної громади, зміцнюючи рівень суспільної довіри. Запровадження багаторівневого цивільного контролю та персональної відповідальності керівників за виконання KPI гарантує підзвітність системи та сталість реформ. Міжнародна співпраця через спільні слідчі групи та інтеграцію баз даних перетворює Україну на надійного партнера ЄС у боротьбі з транснаціональною злочинністю. У підсумку, реалізація зазначених заходів формує цілісну, технологічну та гуманістичну архітектуру правопорядку, здатну ефективно функціонувати в умовах сучасних викликів.

Ключові слова: правоохоронна система, євроінтеграційні імперативи, державна політика, правопорядок, громадська безпека, правоохоронні органи, стратегія державної політики.

ABSTRACT

Olkhovskiy O.A. European Integration Imperatives of State Policy for Reforming the Law Enforcement System. – Manuscript.

Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in specialty 281 – Public Management and Administration. – Zhytomyr Polytechnic State University of the Ministry of Education and Science of Ukraine, Zhytomyr, 2026.

European integration processes are not new to Ukraine, as they have been developing at a dynamic pace over the past decades. European integration issues have intensified significantly following the full-scale invasion, driven by both security concerns and a political vector backed by comprehensive public support for these processes. Undoubtedly, a substantial number of European Union requirements pertain to security, the rule of law, and fundamental human rights, all of which intersect within the functioning of the law enforcement system. The state's law enforcement system plays a vital role in ensuring law and order and public safety, encompassing not only the fight against crime but also the formation of a complex of preventive measures, international cooperation, service-oriented activities, and institutional communication. The law enforcement system invariably stands at the intersection of interests for a wide range of stakeholders, characterized as public, social, and private. Any attempts to reform the law enforcement system must be grounded in fundamental theoretical propositions regarding its development in the context of fulfilling state functions. Ukraine's law enforcement system must comply with a set of European Union requirements, which entails both positive changes and a spectrum of risks and threats to the law enforcement and public safety system itself, as well as to the political, economic, and legal systems.

The aim of the dissertation is to substantiate the theoretical, methodological, and organizational provisions, as well as to develop practical recommendations for the development of state policy for reforming the law enforcement system under the conditions of European integration. The object of the study is the law enforcement system in the context of integration into the European security space. The subject of the study encompasses the theoretical and methodical provisions for the formation and implementation of state policy for reforming the law enforcement system under the conditions of European integration. The scientific novelty of the obtained results lies in the

substantiation of theoretical principles and the development of organizational and methodical provisions for the formation and implementation of strategic components of state policy for reforming the law enforcement system under the influence of European integration imperatives.

Bibliometric analysis confirms the steady development of law enforcement science as an interdisciplinary field dominated by a socio-legal vector. The primary body of knowledge is formed through scholarly articles authored by researchers from the world's leading countries. This demonstrates the high relevance of the field and the necessity for further development of strategies to counter contemporary security challenges.

It has been established that the law enforcement system occupies a fundamental place within the mechanism of implementing state functions, acting simultaneously as a tool, a sphere, and a method of state influence. In most classifications, law enforcement activity is directly or indirectly linked to ensuring the rule of law, maintaining public order, protecting human rights and freedoms, public safety, and state sovereignty. It is through law enforcement agencies that state functions such as law enforcement, legal application, control and oversight, and partially managerial functions are realized. In view of this, the law enforcement system is not an auxiliary but a core instrument for implementing a significant portion of state functions, particularly in the context of contemporary security challenges. Overall, the effectiveness of the state largely depends on the ability of its law enforcement system to ensure the rule of law, security, and public order.

A comparative assessment of the European Commission's reports for 2024–2025 demonstrates a positive trend in the adaptation of the law enforcement sector to EU standards, yet highlights the massive scale of outstanding obligations. A critical analysis of the current strategic framework revealed its excessive declarativeness and a lack of effective mechanisms for financing, ensuring integrity, and post-war demilitarization. The future

development vector must be aimed at overcoming institutional resistance and transforming law enforcement agencies into service-oriented institutions. The primary indicator of success should not be the mere process of norm adaptation, but a real change in the management philosophy—specifically, a transition from coercion to serving society.

It has been proven that the reform of Ukraine's law enforcement system under European integration conditions must be grounded in the implementation of supranational standards of the rule of law, political neutrality, and digital compatibility. This approach enables the construction of an authentic, institutionally resilient model that, through democratic oversight mechanisms and the priority of fundamental rights, ensures the full integration of the national security segment into the common legal space of the European Union.

It has been substantiated that the secondary law of the European Union forms a system of specific requirements for the law enforcement systems of member states through regulations and directives aimed at the unification of security, information, and procedural standards. This attests to the transformation of national law enforcement systems into a single security space based on digitalization, operational data exchange, and high standards of human rights protection. For Ukraine, the implementation of these norms requires a profound reform of criminal and criminal procedural legislation, the modernization of information infrastructure, and the strengthening of independent civil oversight over the activities of law enforcement agencies.

The directions for reforming Ukraine's law enforcement system have been identified, which, unlike the practice of mechanical copying of foreign structures, are based on the selective application of the instruments of European models (the service model of the Netherlands, the trust model of Finland, and the force model of France) through a synthesis of national specifics with universal principles of democratic accountability, digital

compatibility with the EU security space, and the transformation of law enforcement into a high-tech investment in the economy and the protection of human rights.

The developed provisions for forming the Strategy of State Management for Reforming the Law Enforcement System under European integration conditions are characterized by scientific novelty and applied focus, as a comprehensive methodological model for the strategic reform of Ukraine's law enforcement system, tailored to European Union requirements, is proposed for the first time. A transition is suggested from fragmentary departmental transformations to an inclusive model of strategy formation based on the principles of interagency synergy and the participation of a wide range of stakeholders; specifically, a mechanism is proposed for creating an interagency working group involving state authorities, law enforcement structures, international partners, and civil society institutions. Methodological principles for assessing the internal and external environment of the law enforcement system have been developed through the use of modern tools for strategic analysis, forecasting, and indicative planning. The approach to defining strategic reform directions has been improved by identifying legal adaptation, institutional modernization, digital transformation, anti-corruption policy, human rights protection, and civil oversight as key areas. This determines the necessity of a strict correlation between strategic goals and resource (financial) allocation, minimizing the risks of declarative reforms. The proposed matrix of methodological provisions serves as a practical algorithm for making state management decisions in real-time. Unlike existing approaches, the author's concept integrates organizational, procedural-analytical, planning-implementation, and verification stages into a unified system of state management decisions.

The developed strategic directions for reforming Ukraine's law enforcement system are systemic in nature. The proposed strategy ensures a

transition from an obsolete punitive model to a modern service-oriented system based on European integration requirements and the protection of fundamental human rights. Key vectors of change include legal and institutional adaptation, which create a solid legal foundation for integration into the European security space. Digital transformation and the automation of anti-corruption mechanisms neutralize the "human factor," enhancing transparency and the professional integrity of personnel. The processes of decentralization and the development of municipal security capabilities bring law enforcement assistance closer to the needs of each community, strengthening the level of public trust. The introduction of multi-level civil oversight and personal responsibility of leaders for achieving KPIs guarantees the accountability of the system and the sustainability of reforms. International cooperation through joint investigative teams and database integration transforms Ukraine into a reliable EU partner in the fight against transnational crime. Ultimately, the implementation of these measures forms a comprehensive, technological, and humanistic architecture of law and order capable of functioning effectively under contemporary challenges.

Keywords: law enforcement system, European integration imperatives, state policy, law and order, public safety, law enforcement agencies, state policy strategy.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації: *Статті у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України з присвоєнням категорії «Б»:*

1. Ольховській О.А. Спеціальні вимоги Європейського Союзу до правоохоронних систем країн-членів. *Економіка, управління та*

адміністрування. 2025. № 3 (113). С. 194-202. DOI: [https://doi.org/10.26642/ema-2025-3\(113\)-194-202](https://doi.org/10.26642/ema-2025-3(113)-194-202).

2. Ольховський О.А. Стан виконання Україною євроінтеграційних вимог щодо реформування правоохоронної системи. *Економіка, управління та адміністрування*. 2025. № 4 (114). С. 202-209. DOI: [https://doi.org/10.26642/ema-2025-4\(114\)-202-209](https://doi.org/10.26642/ema-2025-4(114)-202-209).

3. Olkhovskyi O. General requirements of the European Union for the law enforcement systems of member states. *Public Policy and Accounting*. 2025. Vol. 2. Iss. 12. Pp. 53–61. DOI: [https://doi.org/10.26642/ppa-2025-2\(12\)-53-61](https://doi.org/10.26642/ppa-2025-2(12)-53-61)

Статті в іноземних періодичних наукових виданнях:

4. Savchenko V., Podolieva A., Olkhovskyi O., Halona I., Alosyn O. The transformation of legal frameworks through secure digitisation. [*African Journal of Applied Research*](#). 2025. Vol. 11. Iss. 1. Pp. 173-193. DOI: <https://doi.org/10.26437/ajar.v11i1.835>. Особистий внесок автора: обґрунтовано вплив процесів безпечної цифровізації на трансформацію правових рамок у контексті євроінтеграційних процесів. Зокрема, здійснено аналіз відповідності цифрових правових механізмів стандартам Європейського Союзу, а також визначено їх значення для реформування правоохоронної системи. (**Scopus**)

5. Varenia N., Moskvych L., Olkhovskyi O., Lykhoshapko D., Alosyn O. Enhancing the Handling of Digital Evidence in Ukraine's Criminal Justice System. *Journal of Lifestyle and SDGs Review*. 2025. Vol. 5. Iss. 2. Pp. 1-17. <https://doi.org/10.47172/2965-730X.SDGsReview.v5.n02.pe03390>

Особистий внесок автора: досліджено особливості обігу цифрових доказів у кримінальному судочинстві України в умовах євроінтеграційних процесів. Здійснено аналіз проблем нормативно-правового регулювання збору, фіксації та використання цифрових доказів з урахуванням стандартів Європейського Союзу.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

6. Ольховський О.А. Проблемні питання розвитку стратегічного державного управління правоохоронною системою. Правова політика України: історія та сучасність: матеріали VI Всеукраїнського науково-практичного семінару, 9-10 жовтня 2025 року. Житомир: Житомирська політехніка, 2025. С. 246-248.

7. Ольховський О.А. Фінансування правоохоронної системи Фінляндії. Національна безпека в умовах війни, післявоєнної відбудови та глобальних викликів ХХІ століття: збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції, 11-12 грудня 2025 року. Житомир: Житомирська політехніка, 2025. С.652-655.

8. Ольховський О.А. Структура правоохоронної системи Нідерландів. Тези Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції аспірантів, молодих учених та студентів, присвяченої Дню науки. Житомир: Житомирська політехніка, 2025. С. 824-825.

ЗМІСТ

ВСТУП	15
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ПРАВООХОРОННОЮ СИСТЕМОЮ	23
1.1. Розвиток наукового знання про правоохоронну систему як об'єкт державного управління	23
1.2. Місце та властивості правоохоронної системи в реалізації функцій держави	38
1.3. Передумови реформування правоохоронної системи в умовах євроінтеграції	51
Висновки до 1-го розділу	68
РОЗДІЛ 2. ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ІМПЕРАТИВИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РЕФОРМУВАННЯ ПРАВООХОРОННОЇ СИСТЕМИ	70
2.1. Вимоги Європейського Союзу до правоохоронних систем країн-членів	70
2.2. Спеціальні вимоги Європейського Союзу до правоохоронних систем країн-членів	87
2.3. Сучасний стан правоохоронних систем країн-членів Європейського Союзу	100
Висновки до 2-го розділу	135
РОЗДІЛ 3. СТРАТЕГІЧНІ ПОЛОЖЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РЕФОРМУВАННЯ ПРАВООХОРОННОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	137
3.1. Удосконалення методології формування стратегії державної політики реформування правоохоронної системи України	137
3.2. Напрями реалізації стратегії державної політики реформування правоохоронної системи України	162
Висновки до 3-го розділу	187
ВИСНОВКИ	189
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	195
ДОДАТКИ	450

ВСТУП

Актуальність теми. Євроінтеграційні процеси є не новими для України, адже протягом останніх десятиліть відбуваються динамічними темпами. Значно активізувалися питання євроінтеграції після повномасштабного вторгнення, що зумовлено як питання забезпечення безпеки так і політичним вектором через всебічну суспільну підтримку зазначених процесів. Безумовно, що значна кількість вимог Європейського Союзу стосуються безпеки, верховенства права та фундаментальних прав людини, що перетинаються у функціонуванні правоохоронної системи. Правоохоронна система держави займає вагоме місце в забезпеченні правопорядку та громадської безпеки в країні, адже це не лише протидія злочинності, але й формування комплексу заходів профілактичного характеру, міжнародної взаємодії, сервісного характеру та інституційної комунікації. Правоохоронна система завжди стоїть на перетині інтересів значного кола стейкхолдерів, які характеризуються як публічні, суспільні та приватні. Будь-які спроби реформування правоохоронної системи мають ґрунтуватися на фундаментальних теоретичних положеннях її розвитку в контексті виконання функцій держави. Правоохоронна система України має відповідати сукупності вимог Європейського Союзу, що несе як позитивні зміни так і сукупність ризиків та загроз як власне для системи забезпечення правопорядку та громадської безпеки так і для політичної, економічної та правової систем. Під впливом євроінтеграційних процесів відбувається трансформація державного управління правоохоронною системою, що є досить багатограним, багатовекторним та ризиковим процесом та вимагає вивчення та розробки комплексної стратегії.

Серед вітчизняних вчених значний внесок в розвиток науки державного управління в досліджуваній сфері зробили: В.В. Євдокимов, Д.О. Грицишен, В.М. Бутузов, І.О. Драган, І.М. Леган, К.В. Малишев,

В.В. Нонік, Л.В. Сергієнко, І.В. Супрунова, Т.В. Барановська, О.В. Грабчук, А.П. Дикий, Ю.В. Крутік, С.П. Лисак, Є.Ю. Романченко, В.В. Савіцький, О.О. Хробуст, О.В. Білошицький, К.О. Лисак, Г.І. Ляхович, О.В. Вакун О.М. Бандурка, Ю.А. Ведерніков, С.М. Гусаров, С.Ф. Денисюк, В.В. Дума, В.М. Дубінчак, В.П. Карпунчев, А. Кучук, А. Комзюк, О.В. Негодченко, В.М. Осадчий, І. Самощенко, А.Б. Сахаров, І.В. Солов'євич, В.Є. Студенікін, О.В. Тюріна, В.Г. Фатхутдінова, Ю.С. Шемшученко, В.Ю. Шильник, В.К. Шкарупа та інших. Серед зарубіжних вчених дані питання досліджували Klein N., Kellermann A.L., Mercy J.A., Infield M., Namara A., McNeil R., Small W., Mitchell K.J., Wolak J., Finkelhor D., Tacconi L., Rodrigues R.J., Maryudi A., Abercrombie D.L., Clarke S.C., Shivji M.S., Andrew S.A., Hauck M., Kroese M., Jacobs T.G., Robertson J., Van Den Ham H.A., Bak Pedersen H. та інші.

Попри наявність значної кількості наукових досліджень, присвячених вирішенню проблем євроінтеграції правоохоронної системи, актуальними та водночас недостатньо розробленими залишається сукупність теоретико-методологічних положень, зокрема: 1) питання відповідності та багатоваріантності адаптації правоохоронної системи до загальних та спеціальних вимог Європейського Союзу; 2) методологічні та організаційні положення формування та реалізації стратегії державної політики реформування правоохоронної системи в умовах євроінтеграції.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт Державного університету «Житомирська політехніка» за темою: «Інноваційні механізми публічного управління та адміністрування» (державна реєстрація № 0121U111051). У межах теми автором проведені дослідження, пов'язані з розробкою організаційно-методологічних положень формування та реалізації державної політики реформування правоохоронної системи в умовах євроінтеграції.

Мета і завдання дослідження. Мета дисертації полягає в обґрунтуванні теоретичних, методологічних та організаційних положень, а також розробці практичних рекомендацій щодо розвитку державної політики реформування правоохоронної системи в умовах євроінтеграції.

Для досягнення поставленої мети в роботі виконано такі завдання наукового дослідження:

- здійснити оцінку публікаційної активності вітчизняних та зарубіжних вчених з проблем правоохоронної системи;
- обґрунтувати місце правоохоронної системи в реалізації державних функцій в умовах євроінтеграції;
- ідентифікувати передумови реформування правоохоронної системи в умовах євроінтеграції;
- надати характеристику загальним вимогам європейського Союзу до правоохоронних систем;
- оцінити та визначити напрями адаптації правоохоронної системи України до спеціальних вимог Європейського Союзу;
- оцінити потенціал та ідентифікувати особливості правоохоронних систем країн членів Європейського Союзу;
- розробити організаційно-методологічні положення формування стратегії державної політики реформування правоохоронної системи в умовах євроінтеграції;
- обґрунтувати напрями реалізації стратегії державної політики реформування правоохоронної системи в умовах євроінтеграції.

Об'єкт дослідження – правоохоронна система в умовах інтеграції в європейський безпековий простір.

Предмет дослідження – теоретичні та методичні положення формування і реалізації державної політики реформування правоохоронної системи в умовах євроінтеграції.

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження становлять загальнонаукові та спеціальні методи аналізу суспільних явищ і процесів. З огляду на міждисциплінарний характер об'єкта дослідження застосовано комплекс методів, які дозволили повною мірою обґрунтувати теоретичні, методологічні, організаційні положення, а також надати практичні рекомендації щодо розвитку організаційно-методологічних положень державної політики реформування правоохоронної системи в умовах євроінтеграції. Методи бібліометричного та бібліографічного аналізу застосовано для дослідження й оцінки становлення наукового знання правоохоронну систему (п. 1.1). Методи теоретичного узагальнення, систематизації, абстрагування та аналогії, групування та структуризації використано для обґрунтування місця правоохоронної системи в реалізації функцій держави (п. 1.2). Методи систематизації, аналізу та синтезу, порівняння використано для формування передумов реформування правоохоронної системи в умовах євроінтеграції (п. 1.3). Загальні (п. 2.1) та спеціальні (п. 2.2) вимоги Європейського Союзу до правоохоронних систем країн-членів дослідженні шляхом використання методів порівняння, правового аналізу, систематизації, моделювання та структуризації. Методи статичного аналізу, порівняльно-правового аналізу, структуризації, аналогії, аналізу та синтезу використанні для вивчення правоохоронних систем країн-членів Європейського Союзу (п. 2.3). Методи моделювання, структуризації, індукції та дедукції, правового аналізу, порівняння та аналогії, групування, теоретичного узагальнення використано для удосконалення процесу розробки (п. 3.1) та напрямів реалізації (3.2) стратегії державної політики реформування правоохоронної системи в умовах євроінтеграції.

Інформаційною базою дослідження стали наукові джерела (монографічні праці, наукові статті вітчизняних і зарубіжних вчених щодо розвитку правоохоронної системи та євроінтеграції; матеріали науково-практичних конференцій і семінарів); офіційні документи (нормативні документи України,

країн ЄС та Парламенту ЄС, що регулюють питання правоохоронної діяльності та розширення ЄС); матеріали міжнародних наукометричних баз даних Scopus і WoS; статичні матеріали міжнародної бази даних STATISTA; довідкові та інформаційні видання міжнародних організацій тощо.

Використання технологій штучного інтелекту. Технології штучного інтелекту (ChatGPT) використовувалися для: 1) оформлення бібліографічного опису літературних джерел, які містяться в списку; 2) пошук нормативно-правової бази Європейського Союзу та країн членів; 3) переклад нормативних документів, наукової літератури та статичної інформації з англійської, французької, фінської та голландської мов; 4) перевірка тексту на граматичні та орфографічні помилки; 5) перевірка зрозумілості викладених автором текстів; 6) пошук повторів в тексті роботи та дублювання цитат з наукових праць. Технології штучного інтелекту не використовувалися для генерування тексту.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні теоретичних та розробки організаційно-методичних положень формування та реалізації стратегічних положень державної політики реформування правоохоронної системи під впливом євроінтеграційних імперативів.

Основні положення наукової новизни такі:

вперше:

- розроблено організаційно-методологічні положення євроінтеграційної стратегії державної політики реформування правоохоронної системи, що полягає в формуванні комплексного багатопроцесного та багаторівневого підходу та включає нас наступні складові: 1) порядок формування робочої групи для розробки стратегії реформування правоохоронної системи України в умовах Євроінтеграції; 2) особливості формування підгруп за напрями розробки стратегії розвитку правоохоронної системи; 3) механізм фінансування діяльності робочої групи з розробки стратегії реформування правоохоронної системи; 4) суб'єктна, об'єктна та методологічна характеристика оцінки сучасного стану правоохоронної системи та факторів її розвитку; виявлення можливостей, загроз,

системних проблем, ресурсного потенціалу та інституційних обмежень; прогнозування розвитку правоохоронної системи під впливом євроінтеграційних процесів; 5) порядок формування положень Стратегії реформування правоохоронної системи України; 5) процедури розробки плану дій із реалізації стратегії; 6) порядок попередньої оцінки ефективності Стратегії; порядок верифікації стратегії та супровідних документів.

удосконалено:

- теоретичні положення державної політики реформування правоохоронної системи в умовах євроінтеграції через визначення її місце в механізмі реалізації функцій держави (виступає одночасно інструментом, сферою та методом державного впливу), що ґрунтується на теоретичних підходах до їх розуміння та сучасних класифікаціях;

- процес реалізації стратегії державної політики реформування правоохоронної системи в умовах євроінтеграції шляхом визначення завдань за ключовими стратегічним цілями (нормативно-правова адаптація; інституційна адаптація; антикорупція та доброчесність; децентралізація; цифрова трансформація; міжнародна співпраця; захист персональних даних; захист фундаментальних прав людини; цивільний нагляд та контроль), інструменти переваги та ризики їх реалізації, а також обґрунтовано загальні вимоги до реалізації стратегії, що передбачають правові, організаційні та інформаційні заходи.

набуло подальшого розвитку:

- доведення, що реформування правоохоронної системи України в умовах євроінтеграції має ґрунтуватися на імплементації наднаціональних стандартів верховенства права, політичної нейтральності та цифрової сумісності, що дозволяє вибудувати автентичну, інституційно стійку модель, яка через механізми демократичного контролю та пріоритет основних прав забезпечує повну інтеграцію національного безпекового сегмента у спільний правовий простір Європейського Союзу.

- обґрунтування, що вторинне право Європейського Союзу формує систему спеціальних вимог до правоохоронних систем держав-членів через регламенти та директиви, спрямовані на уніфікацію безпекових, інформаційних і процесуальних стандартів, що засвідчує трансформацію національних правоохоронних систем держав-членів у єдиний безпековий простір, що базується на цифровізації, оперативному обміні даними та високих стандартах захисту прав людини. Для України імплементація цих норм вимагає глибокого реформування кримінального, кримінального процесуального законодавства, модернізації інформаційної інфраструктури та посилення незалежного цивільного контролю за діяльністю правоохоронних органів;

- ідентифікація напрямів реформування правоохоронної системи України, яка, на відміну від практики механічного копіювання закордонних структур, базується на вибіркового застосуванні інструментарію європейських моделей (сервісної - Нідерландів, довірчої - Фінляндії та силової - Франції) через синтез національної специфіки з універсальними принципами демократичної підзвітності, цифрової сумісності з безпековим простором ЄС та перетворенням правопорядку на високотехнологічну інвестицію в економіку й захист прав людини.

Практичне значення одержаних результатів. Результати, що полягають в оцінці євроінтеграційних імперативів та розробці стратегії реформування правоохоронної системи використані в практичній діяльності правоохоронних органів, органів місцевого самоврядування в межах їхніх повноважень, визначених законодавством. Окремі положення також були застосовані в процесі підготовки фахівців із публічного управління та адміністрування.

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійно виконаним науковим дослідженням. Розробки, висновки та пропозиції, що містяться в роботі, належать особисто автору. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використано лише ті положення, які є результатом

особистої роботи здобувача, що полягає у вивченні комплексу питань, пов'язаних із євроінтеграційними імперативами державної політики реформування правоохоронної системи України.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дослідження, які викладені в дисертації, доповідалися, обговорювалися та отримали позитивну оцінку на 3 міжнародних та всеукраїнських наукових і науково-практичних конференціях, що відображено в публікаціях [7-9].

Публікації. Основні положення дисертаційної роботи опубліковано в 9 наукових працях, із них: одна монографія, 1 статті у зарубіжних виданнях, що включенні до міжнародних наукометричних баз даних Scopus та WoS, 3 статтях у наукових фахових виданнях України, 1 статті у зарубіжних виданнях, 3 тез доповідей на міжнародних та всеукраїнських конференціях.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Основний зміст викладено на 179 сторінках друкованого тексту. Робота містить 21 таблицю та 15 рисунків. Список використаних джерел нараховує 154 найменування розміщених на 18 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ПРАВООХОРОННОЮ СИСТЕМОЮ

1.1. Розвиток наукового знання про правоохоронну систему як об'єкт державної політики

Для забезпечення об'єктивної та комплексної оцінки сучасного стану наукових досліджень у сфері правоохоронної діяльності доцільно використовувати інструменти бібліометричного та візуального аналізу. Такий підхід дозволяє не лише визначити основні тенденції розвитку наукової думки, але й виявити ключові напрями досліджень, провідних авторів, інституції та країни, що формують науковий дискурс у цій сфері. Для проведення бібліометричного аналізу у даному дослідженні було використано базу даних Scopus, яка є однією з найбільш авторитетних міжнародних наукометричних платформ та забезпечує широкий доступ до бібліографічної інформації, що дозволяє здійснювати якісний та кількісний аналіз наукових публікацій.

З метою візуалізації отриманих результатів, а також для ідентифікації наукових кластерів, взаємозв'язків між авторами, ключовими словами та тематичними напрямками було використано програмне забезпечення VOSviewer та Bibliometrix, які дозволяють будувати наукові карти на основі мережових даних та здійснювати їх подальший аналіз.

Застосування зазначеного інструментарію забезпечує можливість систематизації наукового доробку у сфері правоохоронної діяльності, виявлення недостатньо досліджених аспектів, а також формування науково-

обґрунтованих висновків щодо перспектив подальших досліджень у контексті забезпечення національної безпеки.

У першу чергу було проаналізовано публікаційний тренд за тематикою правоохоронної діяльності (рис. 1.1). З моменту появи перших наукових публікацій і до поточного періоду дослідження для проведення аналізу було сформовано вибірку наукових праць із бази даних Scopus. Загальний масив документів охоплює понад 470 робіт, що відображають еволюцію наукового інтересу до проблем функціонування правоохоронних органів, реформування системи безпеки, протидії злочинності та забезпечення правопорядку.

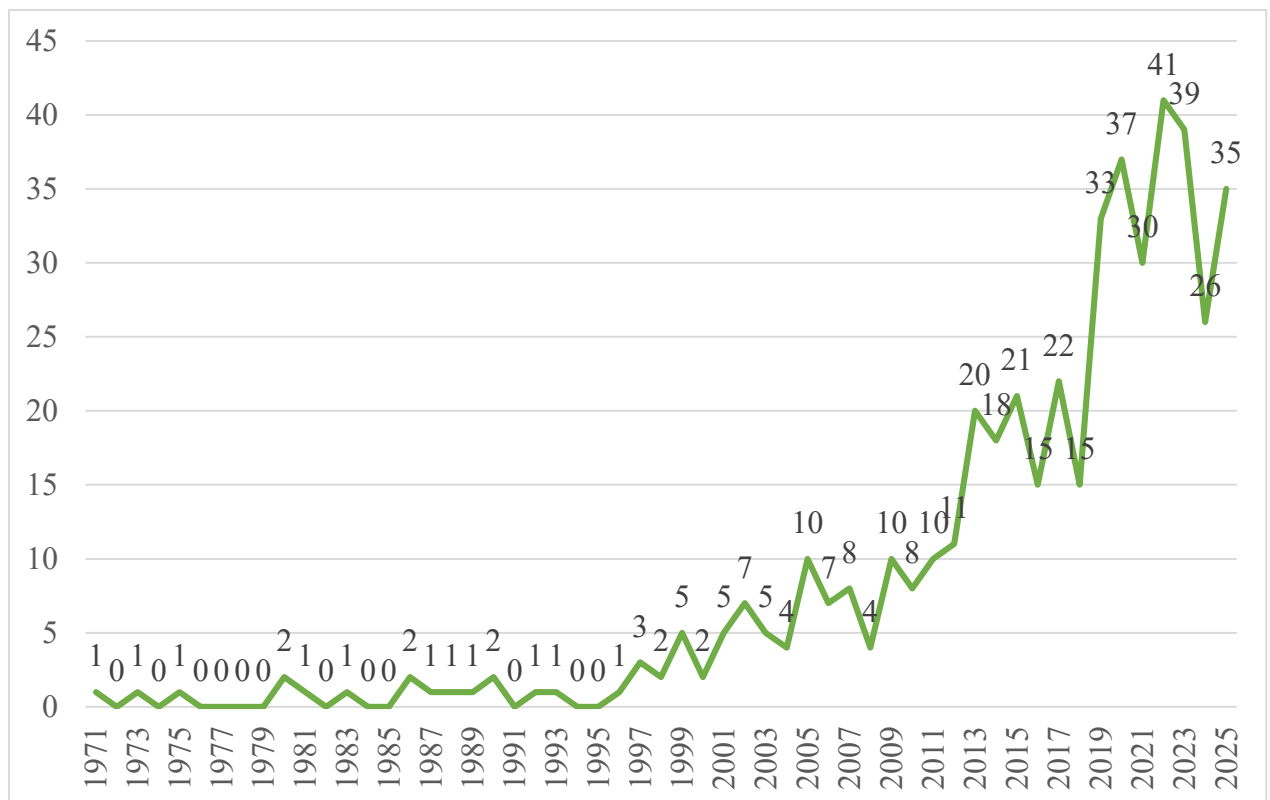

Рис. 1.1. Динаміка кількості статей у базі даних Scopus за пошуковим запитом «Law enforcement activities» за період 1971 р.-2025 рр.: часовий вимір (побудовано автором на основі вбудованого інструментарію Scopus)

Динаміка публікацій за тематикою правоохоронної діяльності демонструє чітко виражену тенденцію до зростання і ми можемо виділити декілька етапів публікаційної активності науковців. На першому етапі (1971-1990-ті рр.)

спостерігається вкрай низька публікаційна активність – до 2-х публікацій на рік, але і така відносно низька кількість повторюється не кожного року. Починаючи з кінця 1990-х до початку 2000-х років, відбувається поступове зростання кількості публікацій (до 5-7 на рік). У 2005–2012 роках динаміка стає більш стабільною, із помірними коливаннями в межах 7–11 публікацій щорічно. Це свідчить про формування сталого наукового інтересу до тематики, а також про розширення дослідницьких підходів. Найбільш інтенсивне зростання спостерігається у 2013–2021 роках, де кількість публікацій різко збільшується - з 15–20 до пікових значень 37–41 робіт на рік. У 2022–2025 роках спостерігається певна нестабільність: після пікового значення (41 документ) відбувається спад до 26 документів, а потім знову зростання до 35. Це може свідчити про вплив зовнішніх факторів (зокрема воєнних подій), які одночасно стимулюють дослідження, але й можуть ускладнювати їх проведення.

Аналіз географічного розподілу публікацій за тематикою правоохоронної діяльності свідчить про суттєву нерівномірність наукової активності між країнами (рис. 1.2).

Беззаперечним лідером є США (126 публікацій), що підтверджує їх провідну роль у формуванні глобального наукового дискурсу в цій сфері. Високі показники також демонструє Україна (57 публікацій). Країни Західної Європи та інші розвинені держави, зокрема Велика Британія (27 публікацій), Австралія (18 публікацій), Китай (17 публікацій), Канада (12 публікацій) та Італія (11 публікацій), демонструють помірний рівень наукової активності. Результати підтверджують домінування англомовного наукового простору та провідну роль країн із розвиненими науковими школами.

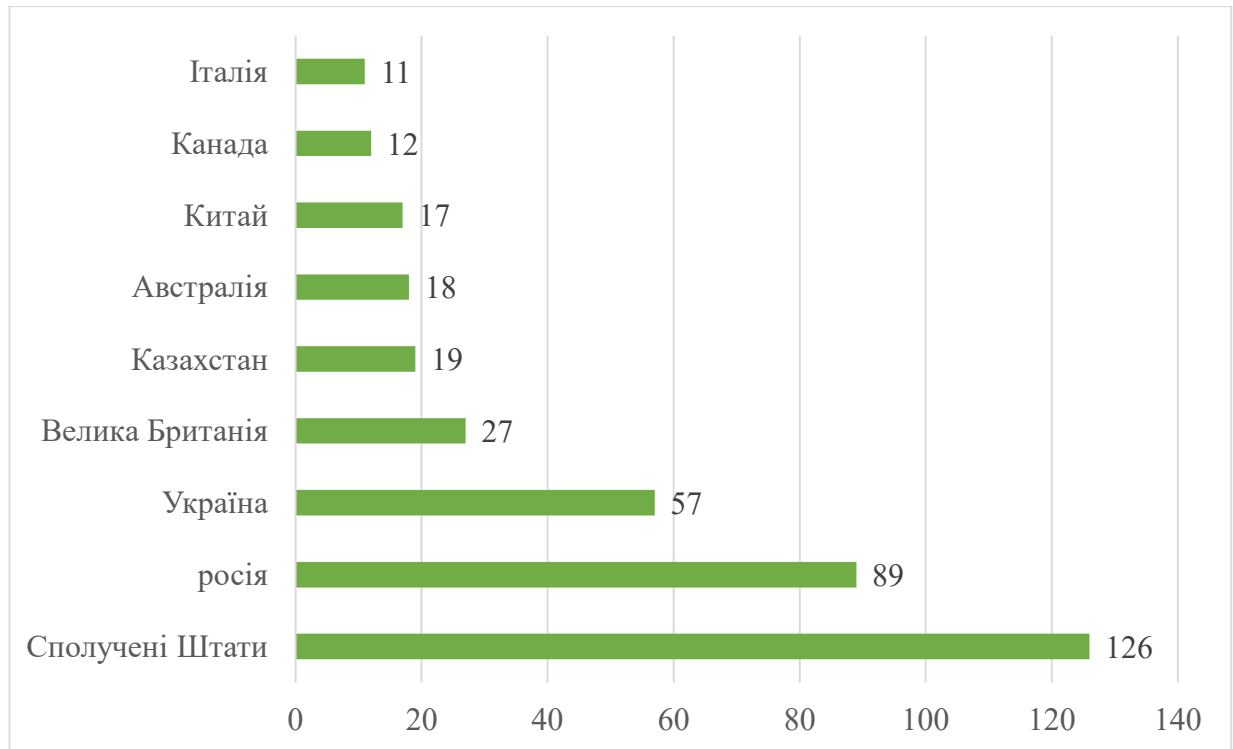

Рис. 1.2. Динаміка кількості статей у базі даних Scopus за пошуковим запитом «Law enforcement activities» за період 1971 р.-2025 рр.: географічний вимір (побудовано автором на основі вбудованого інструментарію Scopus)

Водночас присутність України серед лідерів свідчить про активізацію наукових досліджень у сфері правоохоронної діяльності, що зумовлено як внутрішніми трансформаційними процесами, так і впливом євроінтеграційного вектору розвитку держави. Зростання кількості публікацій та їх цитованості відображає підвищення наукового інтересу до проблем реформування правоохоронної системи, удосконалення механізмів публічного управління та впровадження сучасних цифрових технологій у правоохоронну діяльність.

Важливим етапом бібліометричного дослідження є аналіз географічного розподілу цитувань, що дозволяє визначити країни, які формують основний вплив на розвиток наукового дискурсу у сфері правоохоронної діяльності (рис. 1.3).

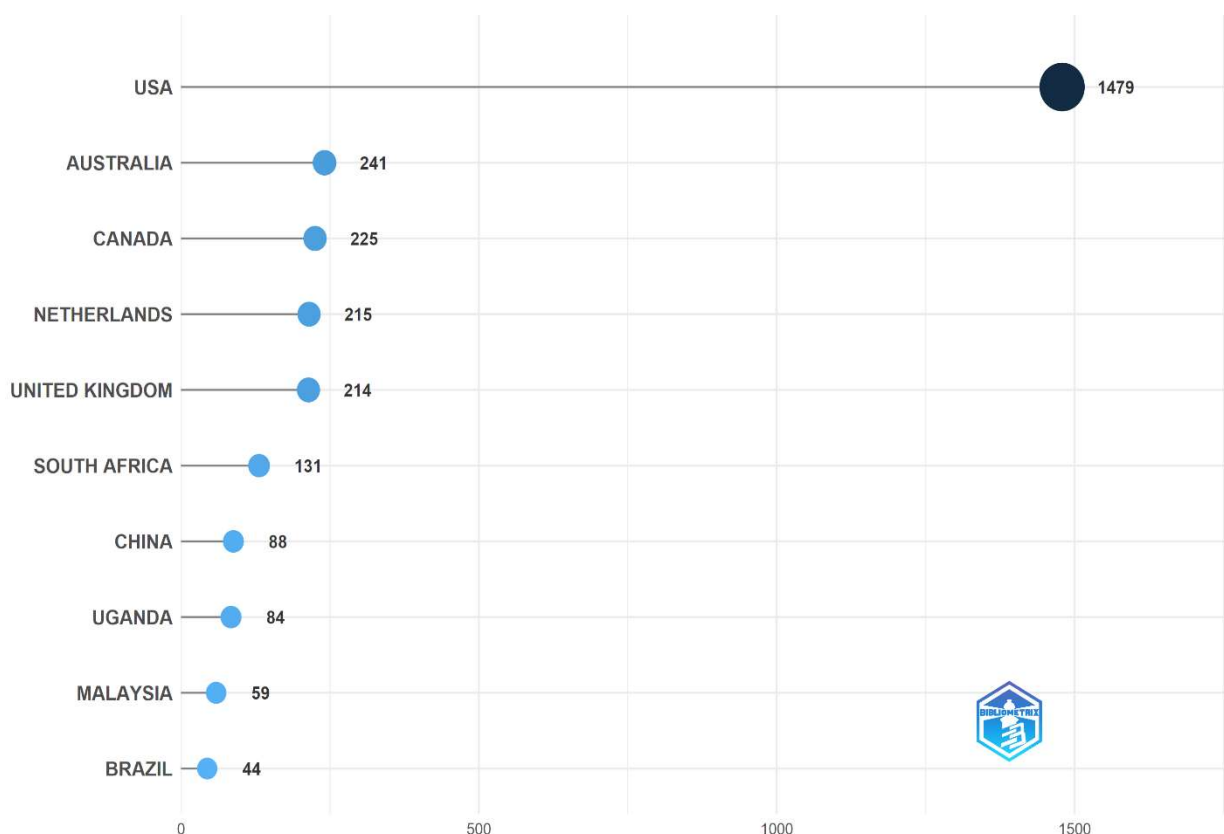

Рис. 1.3. Рейтинг країн за кількістю цитувань наукових публікацій у сфері правоохоронної діяльності за даними Scopus (1971–2025 рр.) (побудовано автором із використанням Bibliometrix)

Отримані результати свідчать про беззаперечне лідерство США (1479 цитувань), що значно перевищує показники інших країн і підтверджує їх ключову роль у формуванні глобального наукового порядку денного. Інші країни - Австралія, Канада, Нідерланди та Велика Британія - демонструють відносно близькі, але суттєво нижчі показники (понад 200 цитувань), формуючи групу активних учасників наукового процесу. Країни, що розвиваються, представлені значно скромніше, що вказує на нерівномірність глобального наукового впливу.

Згідно рис. 1.4 можемо зробити висновок про нерівномірний розподіл наукової активності між установами у сфері досліджень правоохоронної діяльності в Україні (рис. 1.4).

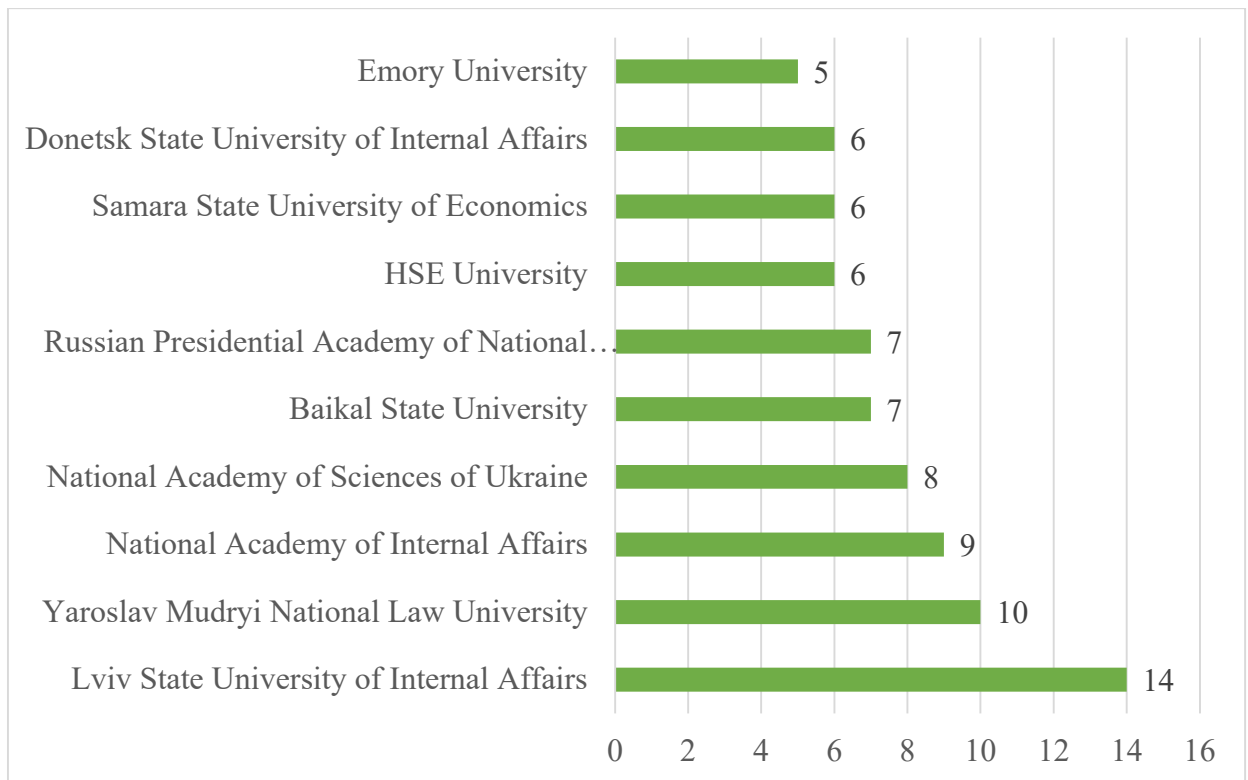

Рис. 1.4. Динаміка кількості статей у базі даних Scopus за пошуковим запитом «Law enforcement activities» за період 1971 р.-2025 рр.: приналежність до установи (побудовано автором на основі вбудованого інструментарію Scopus)

Лідуючі позиції займають профільні навчальні заклади України, зокрема Львівський державний університет внутрішніх справ (14 публікацій) та Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого (10 публікацій), що підтверджує їх провідну роль у формуванні наукового дискурсу в цій сфері. Водночас значний внесок демонструють і інші установи, зокрема Національна академія внутрішніх справ (9 публікацій) та Національна академія наук України (8 публікацій), що свідчить про міжінституційний характер досліджень та залучення як освітніх, так і науково-дослідних структур. Присутність зарубіжних університетів серед активних учасників (з показниками 5–7 публікацій) вказує на міжнародний інтерес до проблематики правоохоронної

діяльності та її глобальний характер. Загалом, аналіз підтверджує, що основний науковий потенціал зосереджений у спеціалізованих вищих навчальних закладах і наукових установах, діяльність яких безпосередньо пов'язана з підготовкою кадрів та науковим забезпеченням правоохоронної системи.

Аналіз джерел фінансування наукових досліджень свідчить про відносно низький рівень концентрації фінансової підтримки та різноманітність інституцій-донорів. (рис. 1.5) Найбільшу кількість профінансованих досліджень забезпечує National Institute on Drug Abuse (9 публікацій), що вказує на значну увагу до проблематики боротьби з наркозлочинністю та її впливу на правоохоронну діяльність. Вагомий внесок також здійснюють такі установи, як National Science Foundation та U.S. Department of Justice (по 4 публікації), а також National Institutes of Health (3 публікації), що свідчить про міждисциплінарний характер.

Рис. 1.5. Динаміка кількості статей у базі даних Scopus за пошуковим запитом «Law enforcement activities» за період 1971 р.-2025 рр.: спонсори фінансування (побудовано автором на основі вбудованого інструментарію Scopus)

Інші організації, зокрема міністерства, наукові ради та фонди різних країн мають по 2 профінансовані публікації кожна, що демонструє широку географію фінансування, але водночас відсутність домінування однієї чи кількох ключових структур.

Наступним кроком проаналізуємо найбільш цитовані публікації (табл. 1.1). Проаналізувавши найбільш цитовані наукові публікації у сфері правоохоронної діяльності слід відзначити, що найбільшу кількість цитувань мають роботи, які розглядають правоохоронну діяльність у широкому розумінні, зокрема через призму безпеки (морська безпека, незаконна торгівля, екологічні правопорушення), громадського здоров'я (обіг наркотиків, антибіотиків), а також соціальних проблем (насильство, інтернет-загрози). Це свідчить про те, що сучасні дослідження виходять за межі класичного розуміння правоохоронної діяльності та інтегрують її з іншими сферами суспільного життя.

Вагомою є також міждисциплінарна складова: серед провідних публікацій представлені журнали з медицини, соціології, екології, публічного управління та міжнародного права. Це підтверджує, що правоохоронна діяльність виступає як комплексне явище, яке потребує синтезу підходів різних наук.

Географічно домінують дослідники зі США, Австралії та країн Європи, що вказує на провідну роль розвинених наукових центрів у формуванні глобального порядку денного досліджень. Водночас значна частина робіт є результатом міжнародної співпраці (наприклад, США-Японія, Австралія-Індонезія, Нідерланди-США-Австралія), що підкреслює глобальний характер проблем правоохоронної діяльності.

Аналіз карти ключових слів, побудованої за допомогою VOSviewer, дозволяє виявити структуру наукового поля досліджень у сфері правоохоронної діяльності та визначити основні тематичні кластери (рис. 1.6).

Таблиця 1.1

10 найбільш цитованих статей за пошуковим запитом «Law enforcement activities» у наукометричній базі даних Scopus

Автор/Рік	Країни	Назва статті	Журнал	Цитувань
Klein N. (2011) [122]	Австралія	Maritime Security and the Law of the Sea	Maritime Security and the Law of the Sea	238
Kellermann A.L., Mercy J.A. (1992) [120]	США	Men, women, and murder: Gender-specific differences in rates of fatal violence and victimization	Journal of Trauma Injury Infection and Critical Care	230
Infield M., Namara A. (2001) [118]	Велика Британія	Community attitudes, and behaviour towards conservation: An assessment of a community conservation programme around Lake Mburo, National Park, Uganda	ORYX	207
McNeil R., Small W. (2014) [125]	Велика Британія, Канада	'Safer environment interventions': A qualitative synthesis of the experiences and perceptions of people who inject drugs	Social Science and Medicine	166
Mitchell K.J., Wolak J., Finkelhor D. (2007) [128]	США	Trends in Youth Reports of Sexual Solicitations, Harassment and Unwanted Exposure to Pornography on the Internet	Journal of Adolescent Health	164
Tacconi L., Rodrigues R.J., Maryudi A. [145]	Австралія, Індонезія	Law enforcement and deforestation: Lessons for Indonesia from Brazil	Forest Policy and Economics	139
Abercrombie D.L., Clarke S.C., Shivji M.S. (2005) [89]	США, Японія	Global-scale genetic identification of hammerhead sharks: Application to assessment of the international fin trade and law enforcement	Conservation Genetics	128
Andrew S.A. (2009) [94]	США	Regional integration through contracting networks: An empirical analysis of institutional collection action framework	Urban Affairs Review	113
Hauck M., Kroese M. (2006) [117]	Південна Африка	Fisheries compliance in South Africa: A decade of challenges and reform 1994-2004	Marine Policy	111
Jacobs T.G., Robertson J., Van Den Ham H.A.,... , Bak Pedersen H. (2019) [96]	Нідерланди, Австралія, США	Assessing the impact of law enforcement to reduce over-the-counter (OTC) sales of antibiotics in low- And middle-income countries; A systematic literature review	BMC Health Services Research	109

У центрі мережі знаходиться ключове поняття «law enforcement» (правоохоронні органи), яке має найбільшу кількість зв'язків. Навколо нього формується кілька чітко виражених кластерів. Червоний кластер пов'язаний із кримінально-правовою проблематикою: *crime*, *criminal law*, *national security*, *terrorism*, *computer crime*, *artificial intelligence*. Це вказує на значну увагу дослідників до класичних та сучасних загроз безпеці, включаючи кіберзлочинність та використання новітніх технологій у правоохоронній діяльності. Зелений кластер відображає соціально-медичний та демографічний вимір: *humans*, *male*, *female*, *adolescent*, *injury*, *mortality*, *alcohol*. Така група ключових слів свідчить про активне дослідження правоохоронної діяльності в контексті громадського здоров'я, насильства та поведінкових ризиків.

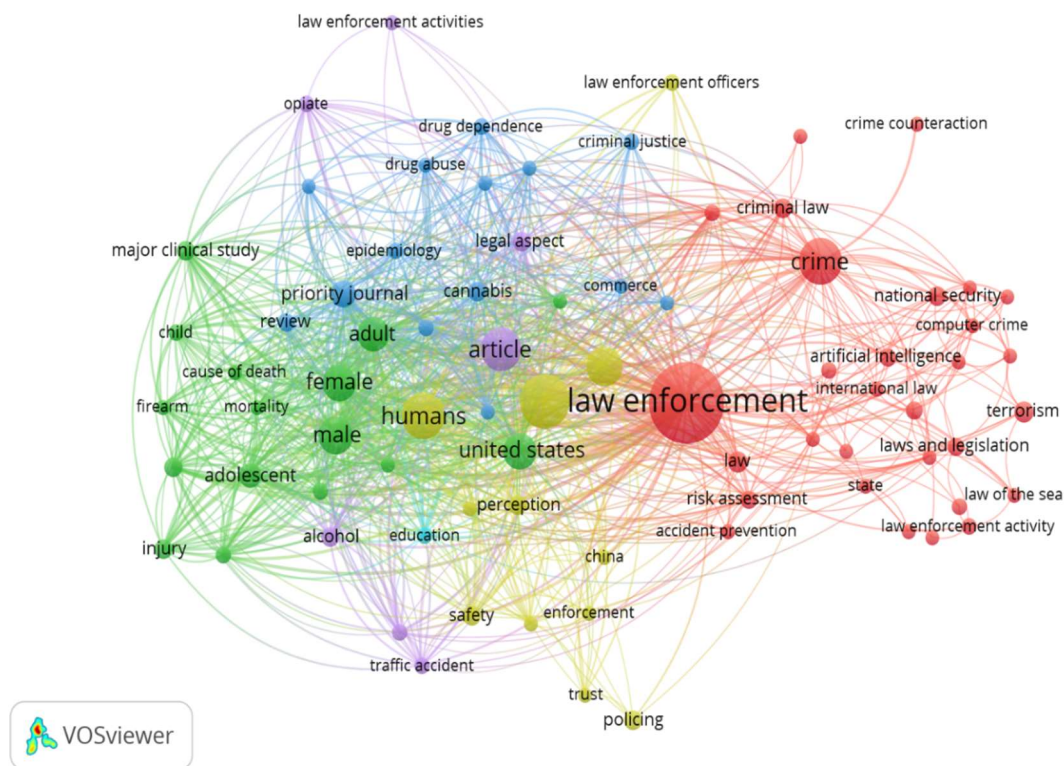

Рис. 1.6. Візуалізація мережі ключових слів у публікаціях, присвячених правоохоронній діяльності (побудовано на основі бази даних Scopus за допомогою VOSViewer1.6.16)

Синій кластер охоплює питання наркотиків та залежностей: *drug abuse, drug dependence, cannabis, epidemiology*. Це підтверджує, що боротьба з наркозлочинністю є одним із ключових напрямів наукових досліджень. Жовтий кластер пов'язаний із публічним управлінням та практиками правоохоронної діяльності: *policing, enforcement, risk assessment, safety, trust*. Окремо можна виділити фіолетовий кластер, який пов'язаний із безпекою дорожнього руху та нещасними випадками (*traffic accident, safety*), що демонструє прикладне спрямування частини досліджень.

Загалом, карта показує, що наукові дослідження у сфері правоохоронної діяльності мають виражений міждисциплінарний характер, охоплюють як класичні (злочинність, право), так і новітні напрями (штучний інтелект, кібербезпека), активно інтегруються з медициною, соціологією та публічним управлінням та зосереджені на практичних аспектах забезпечення безпеки та зниження ризиків.

Представлена візуалізація відображає еволюцію наукових інтересів у сфері правоохоронної діяльності протягом тривалого періоду та дозволяє виокремити кілька етапів розвитку (рис. 1.7). На ранніх етапах (1980–2000-ті роки) домінують теми, пов'язані з наркотиками (*drug abuse, drug dependence, narcotic control*), соціальним контролем та правовими аспектами. Це свідчить про фокус досліджень на класичних кримінологічних проблемах та контролі девіантної поведінки.

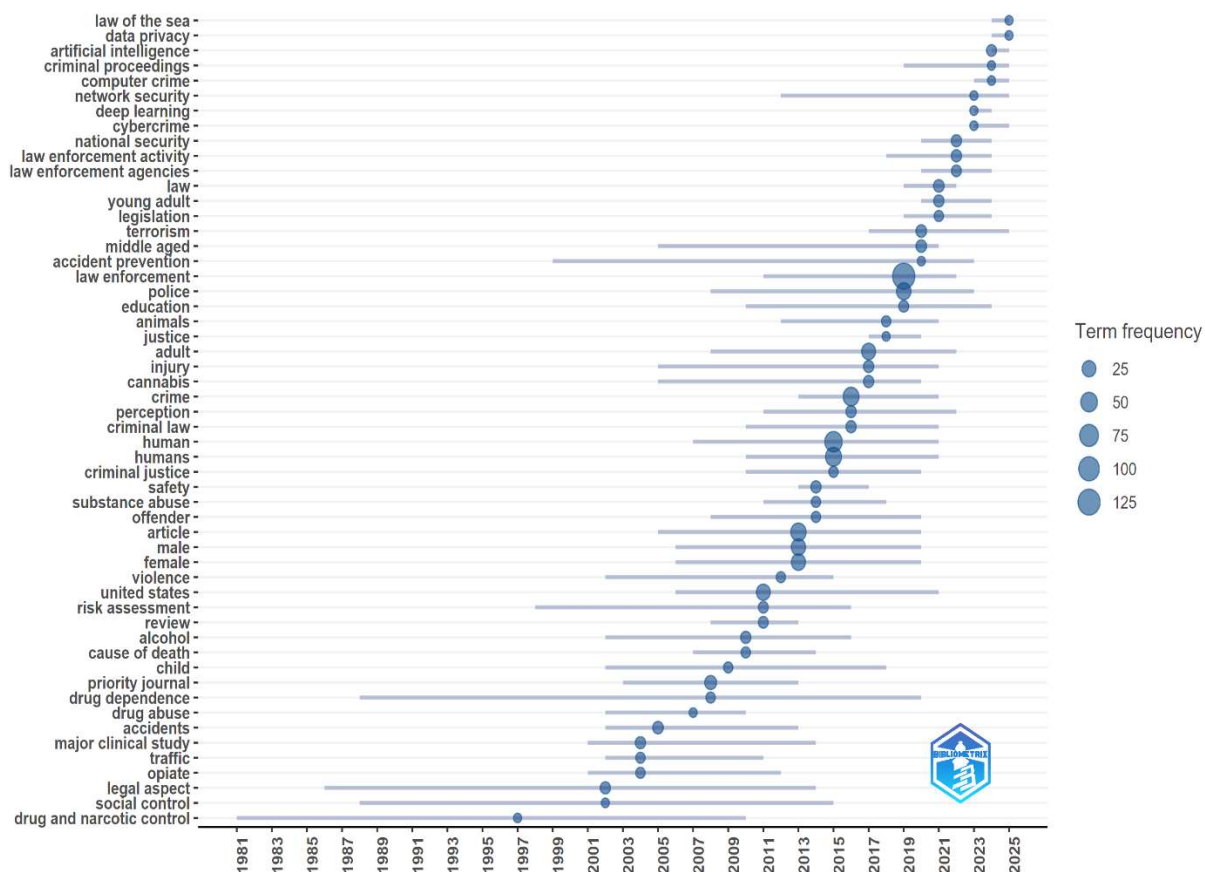

Рис. 1.7. Динаміка розвитку ключових тематичних напрямів досліджень у сфері правоохоронної діяльності за даними Scopus (1971–2025 рр.): трендовий аналіз (побудовано автором із використанням Bibliometrix)

У 2000–2010-х роках спостерігається розширення тематики за рахунок питань громадського здоров'я та безпеки (injury, violence, alcohol, risk assessment), а також зростає увага до соціально-демографічних характеристик (male, female, child). Це підтверджує інтеграцію правоохоронної діяльності з медициною та соціальними науками.

Найбільш динамічні зміни відбуваються у 2015–2025 роках, де з'являються та активно розвиваються новітні напрями: цифрова та кібербезпека (cybercrime, computer crime, network security); штучний інтелект та аналітика даних (artificial intelligence, deep learning); національна безпека та тероризм (national security, terrorism); захист

даних та приватність (data privacy). Паралельно зберігають актуальність традиційні напрями (crime, criminal law, policing), що свідчить про поєднання класичних і новітніх дослідницьких підходів.

Загалом, трендовий аналіз демонструє еволюцію від вузьких кримінологічних досліджень до комплексного безпекового підходу, зростання ролі технологій та цифрових загроз. Це підтверджує трансформацію правоохоронної діяльності в умовах сучасних викликів та необхідність адаптації наукових досліджень до нових ризиків і технологічних змін.

Аналіз розподілу наукових публікацій за галузями знань свідчить про чітко виражену міждисциплінарність досліджень у сфері правоохоронної діяльності (рис. 1.8).

Найбільшу частку становлять соціальні науки (34%), що є закономірним, оскільки правоохоронна діяльність безпосередньо пов'язана із суспільними процесами, правопорядком, інститутами держави та поведінкою людей. Значною також є частка досліджень у галузі медицини (10%), що відображає тісний зв'язок із проблемами насильства, травматизму, наркотичної залежності та громадського здоров'я.

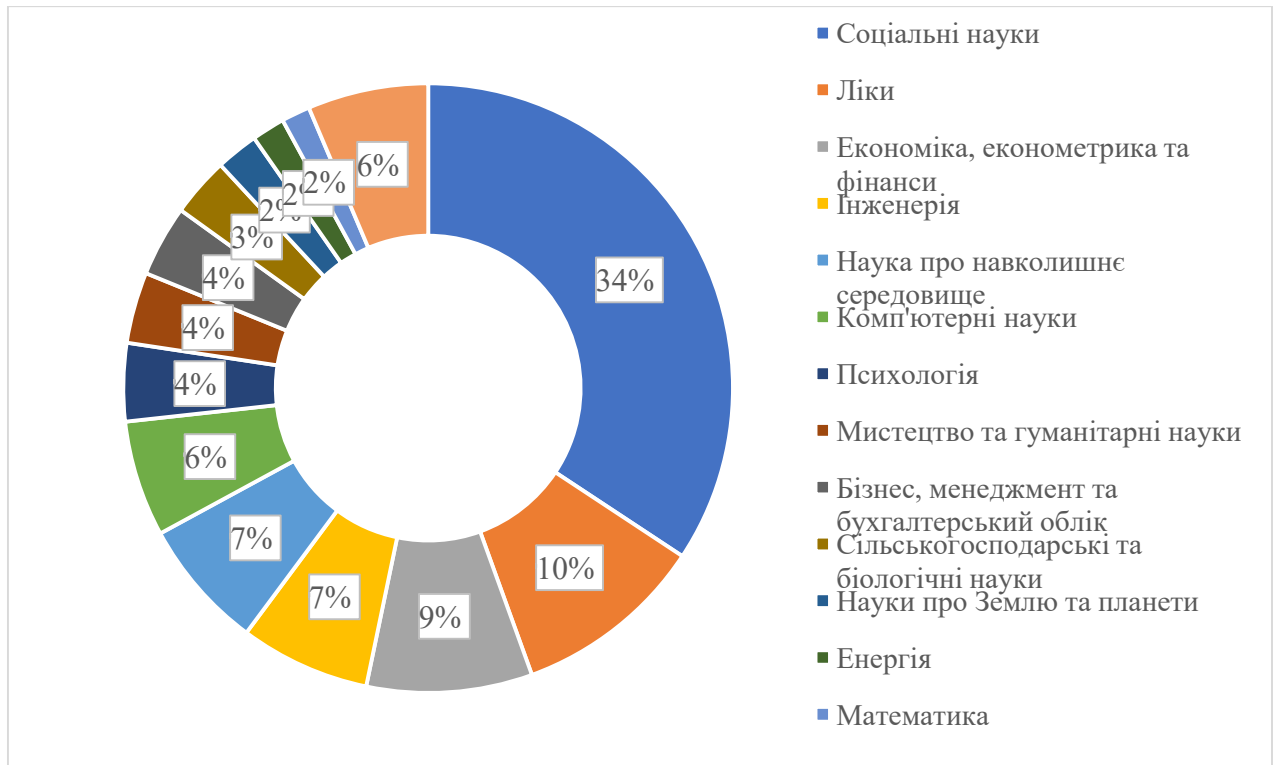

Рис. 1.8. Частка статей у базі даних Scopus за пошуковим запитом «Law enforcement activities» за період 1971 р.-2025 рр.: предметний вимір (побудовано автором на основі вбудованого інструментарію Scopus)

Вагоме місце займають економіка, економетрика та фінанси (9%), а також інженерія та науки про навколишнє середовище (по 7%), що свідчить про розширення досліджень у напрямі оцінки ефективності правоохоронної діяльності, ресурсного забезпечення та впливу екологічних факторів. Помітною є також частка комп'ютерних наук (6%), що підтверджує зростання ролі цифрових технологій, кібербезпеки та аналізу даних.

Менші частки припадають на психологію, гуманітарні науки, бізнес та управління (по 4%), а також на інші галузі, зокрема сільське господарство, науки про Землю, енергетику та математику (2–3%). Це свідчить про допоміжний, але важливий внесок цих дисциплін у дослідження окремих аспектів правоохоронної діяльності.

Отримані результати свідчать про чітке домінування наукових статей, частка яких становить переважну більшість у структурі публікацій (рис. 1.9).

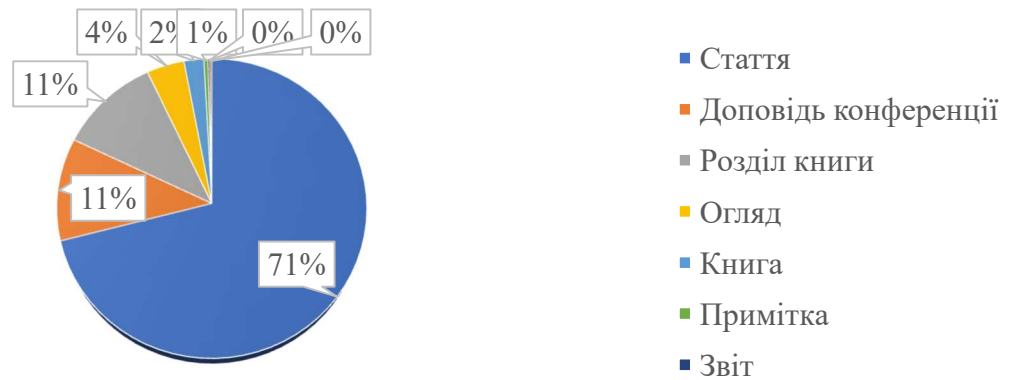

Рис. 1.9. Розподіл наукових публікацій у базі даних Scopus за пошуковим запитом «Law enforcement activities» за період 1971–2025 рр.: структурний аналіз за типами документів (побудовано автором на основі вбудованого інструментарію Scopus)

Це вказує на те, що саме статті є основним каналом поширення наукових знань у сфері правоохоронної діяльності, забезпечуючи оперативність та актуальність результатів досліджень. Помітну частку займають доповіді конференцій та розділи книг, що свідчить про активну наукову комунікацію та обговорення результатів досліджень у професійному середовищі. Частка оглядових публікацій є відносно невеликою. Інші типи документів (книги, звіти, короткі опитування, примітки) представлені незначною кількістю, що вказує на їх обмежене використання у дослідженнях даної тематики.

Бібліометричний аналіз досліджень у сфері правоохоронної діяльності засвідчив стійке зростання наукового інтересу, домінування соціально-правової тематики та виражену міждисциплінарність. Основна частина публікацій зосереджена у формі наукових статей, а провідні позиції займають дослідники та інституції розвинених країн. Загалом результати підтверджують актуальність тематики та необхідність подальших комплексних досліджень у контексті сучасних безпекових викликів.

1.2. Правоохоронна система в реалізації функцій держави та розвиток її ключових завдань, принципів і ознак

Правоохоронна система держави займає вагоме місце в забезпеченні правопорядку та громадської безпеки в країні, адже це не лише протидія злочинності, але й формування комплексу заходів профілактичного характеру, міжнародної взаємодії, сервісного характеру та інституційної комунікації. «Теоретичним підґрунтям формування та реалізації державної політики у сфері правоохоронної діяльності є обґрунтування її місця у контексті реалізації функції держави та забезпечення відповідного рівня її безпеки. Функції держави є тією категорією, що визначає напрями її розвитку та трансформацій, в цілому, та окремих складових, зокрема. Функції держави завжди спрямовані на забезпечення відповідного рівня її безпеки, в цілому, та окремих елементів, зокрема. Відповідно, правоохоронна діяльність визначає, як власне правоохоронну функцію держави, так і забезпечення виконання інших, що пов'язані із реалізацією державно-управлінських рішень у різних сферах суспільного життя» [41].

Правоохоронна система завжди стоїть на перетині інтересів значного кола стейкхолдерів, які характеризуються як публічні, суспільні та приватні. Будь-які спроби реформування правоохоронної системи мають ґрунтуватися на фундаментальних теоретичних положеннях її розвитку в контексті виконання функцій держави. Актуальність дослідження правоохоронної системи в такому контексті визначається потребою в розширенні наукового, теоретичного значення у сфері наук державного управління та формування методології державного управління правоохоронною системою в контексті функціональних положень її розвитку.

Дослідження правоохоронної системи як об'єкта державного управління висвітлено у наукових працях вітчизняних учених, серед яких: В.В. Євдокимов, Д.О. Грицишен, В.М. Бутузов, І.О. Драган, І.М. Леган, К.В. Малишев, В.В. Нонік, Л.В. Сергієнко, І.В. Супрунова, Т.В. Барановська, О.В. Грабчук, А.П. Дикий, Ю.В. Крутік, С.П. Лисак, Є.Ю. Романченко, В.В. Савіцький, О.О. Хробуст, О.В. Білошицький, К.О. Лисак, Г.І. Ляхович, О.В. Вакун, О.М. Бандурка, Ю.А. Ведерніков, С.М. Гусаров, С.Ф. Денисюк, В.В. Дума, В.М. Дубінчак, В.П. Карпунчев, А. Кучук, А. Комзюк, О.В. Негодченко, В.М. Осадчий, І. Самощенко, А.Б. Сахаров, І.В. Солов'євич, В.Є. Студенікін, О.В. Тюріна, В.Г. Фатхутдінова, Ю.С. Шемшученко, В.Ю. Шильник, В.К. Шкарупа та інші.

В свою чергу розвиток функцій держави представлено в працях таких вчених як: В.Б. Авер'янов, Т.Г. Андрусак, С.С. Алексєєв, М.І. Байтін, К.С. Бельський, О.Г. Варич, А.Б. Венгеров, А.І. Денисов, Н.І. Долматова, М.В. Дзевелюк, О.О. Джураєва, М.В. Жигульонков, Л.І. Загайнов, Т.В. Кашаніна, С.В. Ківалов, М.М. Ковалевський, М.І. Козюбра, В.В. Копейчиков, О.Л. Копиленко, С.О. Комаров, В.О. Костюк, С.А. Котляревський, В.В. Лазарєв, О.В. Марцеляка, О.В. Малько, Г.Н. Манов, М.М. Марченко, М.І. Матузов, А.Д. Машков, Л.А. Морозова, С.М. Мельничук, Т. Мітчелл, В.С. Нерсисянц, С.В. Кухтик, Ю.М. Оборотов, М.П. Орзіх, П.В. Онопенко, Г.В. Падалко, Ю.Г. Просвірніна, О.В. Петришин, В.Ф. Погорілко, П.М. Рабінович, В.І. Сало, В.В. Сухонос, О.Ф. Скакун, Л.І. Спірідонов, О.В. Сурілов, О.В. Тимощук, Ю.А. Тихомиров, Є.О. Харитонova, О.Ф. Фрицький, А.Ф. Черданцев, В.А. Четвернин, В.Є. Чіркин, В.В. Шаповал та інші.

«Функції держави є важливим теоретичним положенням державного управління, як системи їх реалізації. Відповідно, для формування високоефективної системи державного управління правоохоронною

діяльністю, є потреба у формуванні наукового знання про функції держави та місце правоохоронної діяльності в їх забезпеченні, що покладено в основу формування та реалізації державної політики у досліджуваній сфері» [41].

Вивчення правоохоронної системи крізь призму функцій держави ґрунтується на наступних положеннях:

- по-перше, дозволяє забезпечити пізнавальну взаємодію як міждисциплінарного об'єкта та пізнати соціальне та безпекове значення правоохоронної системи в реалізації функцій держави. «Онтологія і гносеологія функцій сучасної держави (їх теоретичне пізнання, осмислення) у мінливих глобальних умовах перебувають у пізнавальній взаємодії, зв'язках з аксіологічною, телеологічною і праксіологічною складовими їх дослідження. Перебуваючи в очевидному зв'язку з соціальним призначенням та цілями держави, її функції відображають їх сутнісні властивості з урахуванням соціально-цільових (телеологічних) характеристик. Такий підхід посилює визначеність аргументації розуміння функцій держави. Якщо соціальне призначення держави обґрунтовує систему її невід'ємних (обов'язкових) функцій, стабілізуючих процес державного управління, то аналіз ієрархії цілей держави визначає предметно-об'єктну спрямованість її функціонування – забезпечення правової і соціальної захищеності людини в усіх сферах» [61, с. 67]. Це характеризує правоохоронну систему як певний соціальний організм, що регулюється державою у взаємодії із соціальними агентами для забезпечення соціальної справедливості, суспільного консенсусу та безпеки як держави так і громадян та окремої особи.

- по-друге, функції держави постійно еволюціонують, що вимагає трансформації механізмів їх реалізації, в чому вбачається постійна потреба в реформуванні правоохоронної системи. «Розуміння сутності і

поняття функцій держави історично змінювались. До початку XX століття вона розглядалася в контексті загального вчення про державу; з початку XX століття до середини XX століття зміст поняття «функції держави» досліджувався через соціальну сутність держави (розкривав тенденцію розширення сфер впливу державної діяльності); з другої половини XX століття до 90 р. XX століття положення теорії функцій держави розкривались шляхом виявлення їх природи, критеріїв класифікації, характеристики окремих видів; функції держави трактуються як основні напрями її діяльності, що відображають її соціальну сутність і призначення держави (це визначення є в обігу сучасної юридичної науки й до нині); з кінця XX століття під впливом доктрин демократичної, правової держави, забезпечення прав людини змінився зміст функцій держави; початок XXI століття й до нині зміна змістових аспектів поняття «функції держави» (у зв'язку з впровадженням ідеї сервісної держави й децентралізації), посилення взаємовпливу внутрішніх й зовнішніх функцій держави» [81, с. 103]. Зі зміною ролі держави в забезпеченні правопорядку та громадської безпеки відбувається зміна завдань, які покладаються на правоохоронні органи, а в окремих випадках змінюються механізми їх діяльності зважаючи на розвиток комп'ютерних технологій, технологій штучного інтелекту, ринкових трансформацій.

- по-третє, правоохоронна система стоїть на перетині сукупності інтересів суспільства та держави, а в окремих випадках правоохоронна система може використовуватися для цілей тоталітарних режимів, що визначає потребу в постійному узгодженні державно-управлінської діяльності та громадських організацій як представників громадськості. «Функції – це такі об'єктивно необхідні напрями предметної діяльності держави, без яких суспільство не може нормально існувати та розвиватися. Вони стійко склалися в певних сферах суспільного життя і вимагають

узгоджених управлінських рішень і дій всіх складових частин державного механізму. Тому функції держави не слід ототожнювати з функціями окремих державних органів. Функції відображають не тільки спрямування вибіркового впливу держави, а й узгодження, зіставлення управлінської діяльності держави з аналогічною діяльністю інших громадських об'єднань. Тому функції держави об'єктивно зумовлені закономірностями функціонування даної політико-правової системи, особливостями взаємодії суспільства і держави, актуальними цілями та завданнями, що постають перед ними як протягом всієї історії використання держави, так і в певний історичний період» [4, с. 406]. Це характеризує залежність правоохоронної системи від політико-правової системи держави та взаємодії суспільства і держави.

«Правоохоронна діяльність є системою реалізації основної функції держави, яка у свою чергу забезпечує виконання, як основних, так і додаткових державних функцій. Таким чином, характеристика функцій держави за формою прояву вказує на те, що правоохоронна діяльність: – по-перше, є постійною функцією держави, що обумовлено потребою забезпечення безпеки суспільних відносин у державі; – по-друге, правоохоронна діяльність проявляється, як внутрішня (забезпечення громадського порядку), так і зовнішня функція (взаємодія із країнами та міжнародними організаціями щодо протидії злочинності); – по-третє, правоохоронна діяльність завжди залишалася головною функцією, що обумовлено потребою у безпеці суспільних відносин; – по-четверте, правоохоронна діяльність є своєрідною точкою перетину, що забезпечує виконання інших функцій держави» [41].

В науковій літературі поняття та склад функцій держави є досить дискусійним зважаючи на вище викладене. Різні підходи до змісту та функцій держави в більшій мірі обумовлені наступними причинами: по-

перше, функції держави є міждисциплінарним об'єктом дослідження (юридичні, економічні, державно-управлінські, соціологічні, політичні науки), що визначає особливості об'єктно-предметного поля і як результат різних підходів до змісту функцій та структури функцій держави; по-друге, обрані методи дослідження визначають результат, що впливає на бачення вчених щодо еволюції функцій держави; по-третє, завдання, які ставить дослідник щодо наукового пошуку впливають на бачення їх змісту та складу.

Для забезпечення якісного дослідження проаналізуємо еволюцію підходів вчених до змісту та складу функцій держави. Теоретичне підґрунтя сучасного розуміння функцій держави та їх еволюцію закладене в працях таких вчених як: Джон Локк [48], Шарль Луї де Монтеск'є [92], Ганс Кельзен [121], Девід Істон [110], Габріель Алмонд [93], Талкотт Парсонс [129], Чарльз Мерріам [125]. Аналізуючи праці зазначених вчених можна визначити наступні підходи до їх структури:

- інституційно-розподільчий (процесуально-правовий) підхід – ґрунтується на групуванні функцій держави на основі розподілу владних повноважень між державними інституціями. Відповідно функції визначаються не за сферами суспільного життя в які втручається держава, а за позицією їх реалізації відповідними органами, що належать до тієї чи іншої гілки влади. Цей підхід виходить із припущення, що сама структура державних функцій є похідною від інституційної будови держави. Інакше кажучи, щоб зрозуміти, які функції виконує держава, треба насамперед подивитися, як у ній розподілена влада між органами та які компетенції закріплені за кожною гілкою влади. Саме тому цей підхід особливо вплинув на конституційне право, теорію держави та дослідження механізму держави. Для теорії функцій держави цей підхід має фундаментальне значення, тому що саме він уперше дозволив системно

показати, що державна діяльність не є однорідною. Вона має бути структурована, інституціоналізована та врівноважена. Розробниками зазначеного підходу є Джон Локк [48] та Шарль Луї де Монтеск'є [92], які вперше звернули увагу на потребу інституційного розмежування державної діяльності за функціями, а саме: законодавчі (законотворчість для розробки та реалізації загальнообов'язкових правил поведінки та функціонування суспільних відносин), виконавчі (реалізація процесів забезпечення виконання законів, шляхом здійснення організаційно-розпорядчої діяльності), судові (розв'язання спорів між учасниками суспільних відносин, контроль за правомірністю застосування санкцій, що пов'язані із порушенням законів). Варто наголосити, що в ранніх працях Джона Локка виділялися федеративні функції, які пов'язані із загальнополітичною та безпековою діяльністю. Зазначені вчені розглядали ці функції не просто як напрями, а як механізм стримувань і противаг для запобігання деспотизму. Відповідно, у межах цього підходу структура функцій держави визначається насамперед через розмежування компетенції між основними інститутами публічної влади, що покликано забезпечити політичну свободу, верховенство права та запобігання концентрації владних повноважень. Така логіка особливо важлива для дослідження правоохоронної системи, оскільки дозволяє відмежовувати законодавче визначення правоохоронної політики, виконавчу реалізацію безпекових рішень і судовий контроль за законністю.

- нормативно-юридичний підхід - ґрунтується на розумінні держави як цілісного правового порядку, в межах якого функції визначаються через систему юридичних норм, компетенцій, процедур правотворення та правозастосування, а також механізмів юридичної відповідальності. Нормативно-юридичний підхід до структури функцій держави виходить із того, що держава повинна аналізуватися насамперед

як правовий порядок, а її функції як юридично визначені форми владної діяльності, закріплені в системі правових норм. Розробником зазначеної теорії є Ганс Кельзен [121], який ставив знак рівності між поняттям держави та поняттям правопорядку, що означає неможливість існування держави поза правом, а її проявляється через систему норм, компетенцію органів державної влади, процедури прийняття державно-управлінських рішень, санкції та механізми примусу. Відповідно пропонується виділення таких функцій держави як: нормотворча (прийняття законів, підзаконних актів та встановлення обов'язкових правил); правозастосовна (рішення суду, наказ органу виконавчої влади, адміністративний акт, рішення правоохоронного органу); контрольно-санкційна (виявлення правопорушень, кваліфікація делікту, застосування санкцій); компетенційна (юридично визначена компетенція органу). Даний підхід до визначення функцій держави утверджує пріоритет права над політикою, передбачає їх ієрархічну побудову та розглядає кожен функцію як сукупність повноважень, що потребують належного нормативного закріплення. Характеризуючи функції держави з позиції правоохоронної системи даний підхід дозволяє проаналізувати правовий статус правоохоронних органів, їх компетенцію, завдання, повноваження та законність втручання. Нормативно-юридичний підхід, незважаючи на його фундаментальне значення для теорії держави і права, зазнав суттєвої критики з боку філософії права, соціології права, політичної науки та теорії державного управління (Radbruch G. [137]; Lon L. Fuller [112]): надмірний юридичний формалізм; ігнорування соціальної природи держави; відрив від моралі та цінностей; недостатня увага до політичної влади.

- системний підхід. Теоретичне обґрунтування системного підходу до структурування функцій держави закладено в працях Девід Істон [110],

Габріель Алмонд [93]. Даний підхід виходить з того, що держава є складною, відкритою соціально-політичною системою, яка передбачає функціонування взаємопов'язаних інституцій, функціонування яких направлене на перетворення суспільних потреб на владні рішення. Варто зазначити, що вчені наголошують, що держава не існує ізольовано та є мінливою до впливу середовища як внутрішнього так і зовнішнього. Девід Істон розглядав політичну систему держави як механізм відтворення та перетворення суспільних інтересів. Дану систему розглядають як модель, що має вхід (інтереси та запити суспільства, консенсус та конфлікти; економічні та безпекові виклики); перетворення (органи державної влади та механізми їх функціонування); вихід (державно-управлінські рішення); зворотний зв'язок (вибори, протести, громадська думка та інше). Відповідно до даного підходу функції держави поділяються на: адаптаційна (здатність суб'єктів державного управління реагувати на кризові ситуації та протидіяти ризикам і загрозам); інтеграційна (забезпечення досягнення консенсусу в суспільстві та уникнення конфлікту інтересів між різними учасниками суспільних відносин); регулятивна (державне управління суспільними процесами); ресурсна (формування, резервування, мобілізація ресурсів для забезпечення розвитку держави); охоронна (захист суспільства від внутрішніх та зовнішніх загроз); комунікативна (забезпечення взаємодії держави та суспільства через формування та реалізацію механізмів розвитку громадянського суспільства). Функціонування правоохоронної системи дозволяє реалізувати такі функції як: інтеграційна, адже забезпечення правопорядку та громадської безпеки є основою збереження суспільного консенсусу та уникнення конфлікту; адаптаційна, коли правоохоронні органи забезпечують безпеку в умовах криз, а також запобігають та протидіють загрозам кримінального, політичного та безпекового характеру; охоронна, в контексті забезпечення громадського порядку та безпеки. Варто наголосити, що системна теорія функціонування держави та системний підхід до її функцій піддавався

критиці, зокрема: Чарльз Райт Міллс (C. Wright Mills) [126] критикував системні теорії за абстрактність, ігнорування реальних соціальних конфліктів та відсутність тлумачення влади еліт; Ральф Дарендорф (Ralf Dahrendorf) [106] вважав, що системні теорії недооцінюють боротьбу груп (еліт), ігнорують нерівність та переоцінюють консенсус; Юрген Габермас (Jürgen Habermas) [115, 116] вважав, що держава це не лише система управління, але й в першу чергу легітимність, а системний підхід недооцінює комунікацію та демократію; Мішель Фуко (Michel Foucault) [111] критикував системний підхід через концепцію влади, вважаючи, що влада розсіяна і є не лише державною, а контроль здійснюється через інститути; Черльз Тілі (Charles Tilly) [146] вважав держава формується через війну, примус і ресурси, а не лише через функціональні потреби системи.

- за сферами суспільного життя. У межах класичної та сучасної політичної науки функції держави часто структурують за сферами суспільного життя, у яких держава діє. У цьому підході зазвичай виокремлюють такі блоки: самозбереження і безпека держави, розв'язання соціальних конфліктів, регулювання економіки, захист політичних і соціальних прав, надання публічних благ і послуг. Його перевага в тому, що він дозволяє бачити державу не лише як систему органів, а як суб'єкта багатосекторного впливу на суспільство. Відповідно до даного підходу функції держави поділяються на: безпекова; правоохоронна; економічна; соціальна; сервісна. За даним підходом правоохоронна діяльність визначається як окрема функція держави.

Таким чином, аналізуючи теорії функцій держави можна визначити місце в них правоохоронної системи. Відповідно до інституційно-розподільчого (процесуально-правового) підходу правоохоронна система є складовою виконавчої функції держави, адже направлена на реалізацію державної політики у сфері забезпечення правопорядку та громадської безпеки. Нормативно-юридичний підхід визначає місце правоохоронної системи в реалізації

контрольно-санкційної функції держави, що ґрунтується на правовому статусі, компетенції та повноваженнях правоохоронних органів. Вбачаємо, що системний підхід характеризує правоохоронну систему з позиції реалізації адаптаційної, охоронної та регулятивної функцій держави. За сферами суспільного життя правоохоронна функція визначається відокремлено

Зазначені підходи тим чи іншим чином вплинули на розвиток положень теорії держави і права, відповідно до чого вітчизняні вчені пропонували власні підходи до складу та змісту функцій держави, зокрема:

- Дзевелюк М. [9]: *за соціальною важливістю*: основні (під основними функціями розуміють найзагальніші та найважливіші напрями діяльності держави щодо здійснення стратегічних завдань і цілей, які постають перед державою в конкретний історичний період); неосновні (до неосновних функцій відносять здійснення державою конкретних завдань у другорядних сферах суспільного життя); *за тривалістю дії*: постійні (здійснюються на всіх етапах розвитку держави); тимчасові (викликані певними специфічними умовами, зі зникненням яких дана функція відпадає); *за політичною спрямованістю діяльності держави*: внутрішні (забезпечують внутрішню політику держави); зовнішні (забезпечують діяльність поза її межами); *за принципом поділу влади*: законодавчі (правотворчі); управлінські; судові; *за об'єктами державного впливу*: у сфері економіки (довгострокове планування та прогнозування економічного розвитку країни, формування державного бюджету, встановлення системи оподаткування, сприяння підприємницькій діяльності та ін.); у соціальній сфері (соціальний захист малозабезпечених прошарків населення, розвиток системи охорони здоров'я); у політичній сфері (охорона законності та правопорядку, прав і свобод людини, забезпечення вільного волевиявлення громадян,

попередження міжнаціональних та релігійних конфліктів); у культурній сфері (державну підтримку та фінансування культури, мистецтва, освіти); у міжнародній сфері (взаємовигідну економічну, політичну, науковотехнічну, військову та культурну співпрацю з іншими державами, захист територіальної цілісності та суверенітету, підтримку системи міжнародної безпеки та ін.);

- у колективній монографії під загальною редакцією В.В. Євдокимова та Д.О. Грицишен [41] функції держави в контексті правоохоронної діяльності характеризуються наступним чином: за тривалістю дії (постійні та тимчасові); за політичною спрямованістю (внутрішні та зовнішні); за важливістю (основні та додаткові); за характером реалізації (правотворча, правозахисна, контрольно-наглядова); за принципом поділу влади (законодавча, виконавча, судова); за об'єктною спрямованістю (економічна, соціальна, екологічна, культурна, освітня, міжнародна);

- Мурза В.В. [54]: *основні* (під основними функціями розуміють найзагальніші та найважливіші напрями діяльності держави щодо здійснення стратегічних завдань і цілей, які постають перед державою у конкретний історичний період); *неосновні* (до неосновних функцій відносять здійснення державою конкретних завдань у другорядних сферах суспільного життя); – за тривалістю дії: *постійні* (здійснюються на всіх етапах розвитку держави); *тимчасові* (викликані певними специфічними умовами, зі зникненням яких дана функція відпадає); *залежно від політичної спрямованості*: *внутрішні* (діяльність усередині країни); *зовнішні* (діяльність поза її межами); *за об'єктами державного впливу*: в економічній сфері (довгострокове планування та прогнозування економічного розвитку країни, формування державного бюджету, встановлення системи оподаткування, сприяння підприємницькій діяльності та ін.); у соціальній сфері (соціальний захист малозабезпечених прошарків населення, розвиток системи охорони

здоров'я); у політичній сфері (охорону законності та правопорядку, прав і свобод людини, забезпечення вільного волевиявлення громадян, попередження міжнаціональних та релігійних конфліктів); у культурній сфері (державну підтримку та фінансування культури, мистецтва, освіти); у міжнародній сфері (взаємовигідну економічну, політичну, науковотехнічну, військову та культурну співпрацю з іншими державами, захист територіальної цілісності та суверенітету, підтримку системи міжнародної безпеки та інші); – залежно від характеру реалізації державної влади: правотворчу; правозастосовчу; правоохоронну; контрольно-наглядову;

- Буцан М.С [4]. пропонує наступну класифікацію функцій держави: – за специфікою об'єктів державного впливу: економічна, соціальна, ідеологічна, екологічна, оборонна та ін.; – за сферами діяльності держави: внутрішні й зовнішні; – за тривалістю дії: постійні й тимчасові; – за ступенем спільності: основні й неосновні.

На основі аналізу наданих наукових підходів, можна зробити висновок, що правоохоронна система займає фундаментальне місце в механізмі реалізації функцій держави, виступаючи одночасно інструментом, сферою та методом державного впливу. У більшості класифікацій правоохоронна діяльність прямо або опосередковано пов'язується із забезпеченням законності, правопорядку, захистом прав і свобод людини, громадської безпеки та державного суверенітету. Саме через правоохоронні органи реалізуються такі функції держави, як правозастосовча, правоохоронна, контрольно-наглядова та частково управлінська. З огляду на це правоохоронна система є не допоміжним, а базовим інструментом реалізації значної частини функцій держави, особливо в умовах сучасних безпекових викликів. Загалом ефективність держави значною мірою залежить від спроможності її правоохоронної системи забезпечувати верховенство права, безпеку та суспільний порядок.

1.3. Стан виконання Україною євроінтеграційних вимог щодо реформування правоохоронної системи

Україна перебуває на заключному етапі євроінтеграційного процесу, який фактично розпочався у 1993 р. з прийняття Верховною Радою України Постанови «Про основні напрями зовнішньої політики України» в межах якої за стратегічну мету такої політики було обрано членство в ЄС [72]. Вже у наступному році між Україною та ЄС було укладено Угоду про партнерство та співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами [83], що набула остаточної чинності 1998 р., в 2014 р. - Угоду про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [82]. Отже, євроінтеграційний процес України розтягнувся на довгі 33 роки.

Нинішній етап євроінтеграційного процесу включає переговори про вступ до Європейського Союзу; 14 грудня 2023 року Європейська комісія ухвалила рішення про початок таких переговорів [11]. Процедура переговорів передбачає опрацювання відповідних розділів за 6-ма кластерами та 5-ти позакластерних позицій, за якими і відбуваються переговори на предмет відповідності законодавства країни-кандидата в члени Європейського Союзу власне праву Європейського Союзу [73]. Такими традиційними переговорними розділами в межах відповідних кластерів є [73, 153,99]:

- «Основи (судова влада та правоохоронна система; юстиція, свобода та безпека; публічні закупівлі; статистика; фінансовий контроль);

- внутрішній ринок (вільний рух товарів; вільний рух працівників; вільний рух капіталу; свобода підприємництва та надання послуг; корпоративне право; право інтелектуальної власності; антимонопольна політика; фінансові послуги; захист споживачів і здоров'я);

- конкурентоспроможність та інклюзивне зростання (цифрова трансформація та медіа; оподаткування; економічна та монетарна політика; соціальна політика та зайнятість; підприємництво та промислова політика; наука та дослідження; освіта та культура; митний союз);

- зелений порядок денний та сталі зростання (транспортна політика; енергетика; транс'європейські мережі; довкілля та зміна клімату);

- ресурси, сільське господарство, політика згуртованості (сільське господарство та розвиток сільських територій; безпека харчових продуктів, ветеринарна й фітосанітарна політика; рибальство; регіональна політика та координація структурних елементів; фінансово-бюджетні положення);

- зовнішні відносини (міжнародні відносини; зовнішня безпекова та оборонна політика)»;

Крім того, окремо розглядаються розділи є [73, 153,99]: «економічні критерії, функціонування демократичних інститутів, реформа державного управління, інституції, інші питання».

Таке експертиза законодавства країни-кандидата на членство до ЄС щодо відповідності праву власне ЄС називається скринінгом ЄС, а власне останній виступає не тільки інструментом оцінки узгодженості законодавства країни-кандидата на членство до ЄС праву ЄС, а й дороговказом для кожної країни-кандидата на заключному етапі євроінтеграції [37,75].

Слід зауважити, що попри оголошений де-юре в липні 2023 року початок скринінгу ЄС, така оцінка не була первісною, оскільки попереднє оцінювання де-факто було розпочато ще в 2022 році [2].

В контексті заявленої до опрацювання тематики дослідження акцентуємо, що питання правоохоронної сфери є визначальними під час проведення скринінгу; такими розділами, в межах ключового кластеру «Основи» є розділи 23 «Судова влада та правоохоронна система» (в переважній більшості його положень) та 24 «Юстиція, свобода та

безпека», за яким розпочинаються та закінчуються переговори [148]. Динаміка відповідності права України праву ЄС щодо правоохоронної системи та прогрес у наближенні права України до права ЄС щодо правоохоронної системи характеризується наступним чином:

- динаміка відповідності права України праву Європейського Союзу у сфері правоохоронної системи за 2022–2025 роки за двома переговорними розділами: 23 «Судова влада та правоохоронна система» та 24 «Юстиція, свобода та безпека», свідчить: 1) аналіз даних свідчить, що у 2022 році за розділом 23 відповідність була відсутня, однак уже з 2023 року зафіксовано перехід до рівня «деяка відповідність», який зберігався у 2024 та 2025 роках. Це демонструє певні позитивні зрушення у сфері адаптації законодавства, хоча темпи реформ залишаються недостатніми; 2) за розділом 24 протягом усього періоду 2022–2025 років також фіксувався рівень «деяка відповідність», без суттєвого покращення. Це може свідчити про стабільне, але повільне просування у сферах міграційної політики, управління кордонами, боротьби зі злочинністю, захисту прав людини та внутрішньої безпеки. З огляду на те, що рівень «деяка відповідність» у п'ятибальній системі еквівалентний лише 2 балам, можна зробити висновок, що стан гармонізації українського законодавства з правом ЄС у правоохоронному секторі залишається недостатнім та потребує прискорення системних реформ.

- прогрес у наближенні права України до права ЄС щодо правоохоронної системи у трирічних інтервалах: 2022/2023, 2023/2024 та 2024/2025 роки, вказує на наступне: а) за розділом 23 «Судова влада та правоохоронна система» у період 2022/2023 років зафіксовано добрий прогрес, що свідчить про активізацію реформ після набуття Україною статусу кандидата на вступ до ЄС. У наступні періоди — 2023/2024 та 2024/2025 роки — оцінка знизилася до певного прогресу, що може

вказувати на уповільнення темпів трансформації або перехід до складніших структурних змін; б) за розділом 24 «Юстиція, свобода та безпека» у 2022/2023 роках визначено лише обмежений прогрес, що свідчить про наявність суттєвих проблем у відповідних сферах. Водночас у наступні два періоди зафіксовано певний прогрес, що вказує на поступове покращення ситуації та активізацію реформаторських процесів.

Оцінки «добрий прогрес» та «певний прогрес» за 4-бальною шкалою відповідають 3-ом та 2-ом балам, які є обнадійливими. За цими розділами скринінг розпочався в вересні-жовтні 2024 року, а результати останнього було представлено у Звітах Європейської комісії щодо рекомендацій Україні відносно наближення її законодавства до права ЄС за 2024 та 2025 роки відповідно.

Згідно зі звітними документами Європейської комісії за кожним з розділів загалом виокремлено змістовні блоки; не є виключення і розділи 23 та 24. Так, першим змістовним блоком у структурі розділу 23 «Судова влада та правоохоронна система» є блок «функціонування судової влади». Динаміка розвитку позицій за цим блоком [148,149] наступна:

- у 2024 році: а) здійснення прийому на роботу суддів на підставі оновленого законодавства в умовах євроінтеграції в контексті Плану дій України щодо вступу до ЄС; формування за допомогою вітчизняних органів державної влади оновленого адміністративного суду із застосуванням процедури неупередженого професійного добору суддів за участі неупереджених експертів; б) пролонгація кваліфікаційного оцінювання суддів за сформованою методикою та участю Громадської ради доброчесності в контексті Плану дій України щодо вступу до ЄС; ініціювання та пролонгація раніше розпочатих дисциплінарних проваджень (скарг) за участі Служби дисциплінарних інспекторів з

урахуванням прийнятих Вищою радою правосуддя критеріїв пріоритетності розгляду таких скарг; прийняття нормативно-правових актів в сфері доброчесності суддів та порядку перевірки останніх на предмет доброчесності; в) удосконалення законодавства в частині виконання судових рішень щодо зобов'язань та розвиток автоматизації виконавчого провадження в контексті Плану дій України щодо вступу до ЄС; формування системи автоматичного збору інформації щодо виконання судових рішень; проведення аудиту стану використання інформаційних технологій у судовій сфері та на його основі формування та реалізація плану дій щодо їх удосконалення; г) пролонгація відбору та прийому суддів до Конституційного Суду; подальший розвиток законодавства в сфері розслідування та судового розгляду кримінальних справ в сфері корупції високопосадовців, передусім через скасування положення щодо автоматичного закриття справ Кримінального процесуального кодексу України; подальша реалізація практики відкритого добору прокурорів за професійними якостями та вислугою, а також посилення спроможності їх дисциплінарної системи шляхом проведення необхідних інституційних змін та змін законодавства; сприяння максимальному зниженню корупційних ризиків у Верховному Суді України;

- у 2025 році: а) прискорення здійснення прийому на роботу суддів на підставі кваліфікованого оцінювання останніх у співпраці з Громадською радою доброчесності в контексті Плану дій України щодо вступу до ЄС; гарантія повноцінного функціонування нових спеціалізованих адміністративних судів; б) пролонгація регламентації поточних дисциплінарних проваджень в контексті Плану дій України щодо вступу до ЄС; удосконалення законодавства в сфері суддівської доброчесності та перевірки на останню, прокурорських відбору,

дисциплінарної та управлінської систем; початок роботи електронної системи управління кримінальними справами; в) удосконалення законодавства щодо покращення виконання судових рішень в контексті Плану дій України щодо вступу до ЄС; запуск системи автоматичного збору інформації щодо виконання судових рішень та реалізація плану дій щодо електронної судової системи; г) безперешкодне прийняття на роботу суддів до Конституційного Суду з паралельним вдосконаленням конституційної процедури на підставі зауважень Венеціанської комісії 2021 року; удосконалення законодавства з метою підвищення об'єктивності, прозорості та професійності процесу відбору та звільнення Генерального прокурора; д) удосконалення порядку добору претендентів на посаду судді Верховного Суду та перевірки вищих судів загалом на предмет доброчесності за участі рекомендованих міжнародними партнерами незалежних експертів; ліквідація порядку автоматичного закриття кримінальних справ у зв'язку з закінченням строків досудового розслідування з переглядом чинних часових термінів; беззаперечна участь рекомендованих міжнародними партнерами незалежних експертів у процедурі добору членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів, а також власне підвищення рівня прозорості та якості такого добору загалом та зокрема щодо членів Конгресу та Ради суддів, Ради прокурорів та голови Державної судової адміністрації; активізація реформування інституту адвокатури, освіти юристів та Національної школи суддів; е) анулювання позаконкурсного підходу щодо переведення або призначення прокурорів до регіональних прокуратур або Генеральної прокуратури, а також заборона в його межах доступу Генерального прокурора до матеріалів досудового розслідування, утримання від виконання такого підходу до його анулювання.

Проведення порівняльного аналізу позицій за цим змістовним блоком за 2024 та 2025 роки свідчить про те, що:

- рекомендація 1 від 2024 року фактично виконана в частині створення нових спеціалізованих адміністративних судів, пролонгована на 2025 рік в частині судових вакансій та оцінки, доповнена на 2025 рік завданням із забезпечення функціонування нових спеціалізованих адміністративних судів;

- рекомендація 2 від 2024 року виконана в частині кваліфікаційного оцінювання суддів, розгляду старих дисциплінарних проваджень, пролонгована на 2025 рік в частині ухвалення законодавства щодо декларації доброчесності суддів, а також доповнена на 2025 рік завданням щодо відбору прокурорів та органів управління прокуратурою (що, фактично, є пролонгацією відповідних положень рекомендації 3) запуску модуля електронної системи управління кримінальними справами;

- рекомендація 3 від 2024 року повністю пролонгована на 2025 рік;

- рекомендація 4 від 2024 року фактично повністю пролонгована на 2025 рік у вигляді рекомендацій 4 і 5 та доповнена завданнями із: обов'язкового залучення незалежних експертів, призначених міжнародною спільнотою до процедур відбору вищих судів та вищого керівництва судовою системою України, початку реформи адвокатури, юридичної освіти та Національної школи суддів;

- формування нових рекомендацій 6 на 2025 рік щодо Генеральної прокуратури.

Другим змістовним блоком в структурі розділу 23 «Судова влада та правоохоронна система» є блок «боротьба з корупцією». Динаміка розвитку позицій за цим блоком [148,149] характеризується наступними положеннями:

- у 2024 році: а) зростання кількісного складу суддів та адмінперсоналу Вищого антикорупційного суду в контексті Плану дій України щодо вступу до ЄС; б) посилення роботи на покращення результатів розслідування справ щодо високопосадової корупції, зокрема в частині арешту та конфіскації активів отриманих злочинним шляхом, з акцентуванням на справах щодо явищ системної корупції (справи щодо високопоставлених чиновників та гучні справи) в ключових галузях та напрямках діяльності держави; ліквідація перепон щодо посилення такої роботи; обов'язкова реалізація Державної антикорупційної програми на рівні оцінки «задовільно»; в) примноження дієвості, результативності та ефективності діяльності Національного антикорупційного бюро України в частині судових експертиз та незалежного прослуховування телефонних розмов; забезпечення повноцінного запровадження та функціонування системи управління електронними справами в межах діяльності антикорупційних органів та Вищого антикорупційного суду; забезпечення постійного місцезосташування Вищого антикорупційного суду;

- у 2025 році: а) забезпечення дійсної незалежності антикорупційних органів; юридичне закріплення поширення об'єктної уваги Національного антикорупційного бюро України на найвищі державні посади, щодо яких ідентифікуються високі рівні корупційних ризиків; унеможливлення перешкод виконанню функціональних обов'язків Національного антикорупційного бюро України та Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, а також нівелювання монопольної компетентності цих органів в сфері високопосадової корупції; зміцнення незалежності Спеціалізованої антикорупційної прокуратури в частині ведення слідства щодо членів парламенту поза погодженням Генеральної прокуратури; б) прискорення узагальнення

досвіду щодо антикорупційної боротьби в частині арешту та конфіскації активів, отриманих злочинним шляхом зокрема щодо гучних справ та справ відносно високопосадовців; поширення декларування майна та доходів на різні категорії громадян з паралельним удосконаленням процедури ревізії таких декларацій; посилення інституційної спроможності та спрямування об'єктної уваги Національного агентства з питань запобігання корупції на викритті доходів отриманих злочинним шляхом; удосконалення кримінально-процесуального законодавства в частині наявних ускладнень проведення ефективного та результативного кримінального провадження, серед іншого щодо справ про високопосадову корупцію; в) зростання кількісного складу суддів та адмінперсоналу Вищого антикорупційного суду в контексті Плану дій України щодо вступу до ЄС; формування, прийняття та реалізація Антикорупційної стратегії та Державної антикорупційної програми.

Проведення порівняльного аналізу позицій за цим змістовним блоком за 2024 та 2025 рік свідчить про те, що:

- рекомендація 1 від 2024 року фактично пролонгована рекомендацією 4 на 2025 рік;
- рекомендація 2 від 2024 року фактично пролонгована рекомендаціями 1 – 3 на 2025 рік;
- рекомендація 3 від 2024 року виконана;
- формування значної кількості нових позицій щодо антикорупційної боротьби для Національного агентства з питань запобігання корупції, Національного антикорупційного бюро України, Спеціальної антикорупційної прокуратури.

Третім змістовним блоком в структурі розділу 23 «Судова влада та правоохоронна система» є блок «основні права». Динаміка розвитку

позицій щодо правоохоронної системи за цим блоком [148,149] характеризується наступним чином:

- у 2024 році: а) реалізація оновленого законодавства щодо захисту національних меншин за плідної участі останніх з посиленням інституційної та фінансово-матеріальної спроможності владних структур, відповідальних за цей напрям; б) формування нормативно-правової бази щодо захисту персональних даних згідно з правом ЄС; цілковите запровадження Стамбульської конвенції; посилення ефективності функціонування Національного превентивного механізму;

- у 2025 році: а) продовження реалізації оновленого законодавства щодо захисту національної меншин за плідної участі останніх з посиленням інституційної та фінансово-матеріальної спроможності владних структур, відповідальних за цей напрям у контексті Плану дій України щодо вступу до ЄС; б) модернізація нормативно-правового поля щодо інституту омбудсмена у контексті Паризьких принципів ООН і Венеціанських принципів Ради Європи в частині захисту та сприяння діяльності останнього; уможливлення ефективного здійснення слідчих дій та судового переслідування щодо інцидентів тортур та мордування в межах пенітенціарної системи; формування нормативно-правової бази щодо захисту персональних даних згідно з правом ЄС.

Проведення порівняльного аналізу позицій за цим змістовним блоком за 2024 та 2025 роки свідчить про те, що:

- рекомендація 1 від 2024 року зазнала повної пролонгації на 2025 рік;
- рекомендація 2 від 2024 року переважно виконана, пролонгована на 2025 рік в частині прийняття законодавства про захист даних, та набула розвитку на 2025 рік у вигляді сукупності нових завдань щодо омбудсмена, розслідування випадків порушення законодавства в межах пенітенціарної системи.

Першим змістовним блоком у структурі розділу 24 «Юстиція, свобода та безпека» є загальноорганізаційний блок. Динаміка розвитку позицій за цим блоком [148,149] наступна:

- у 2024 році: а) прискорення реалізації плану заходів щодо впровадження Загальнодержавного стратегічного плану реформування правоохоронних органів; б) повна реалізація принципів прозорості та професіоналізму в процесі добору (за участі в останньому незалежних експертів) керівних посадових осіб Національної поліції та Державного бюро розслідувань на всіх рівнях, а також чітких та жорстких дисциплінарно-антикорупційних норм пристосованих до особливостей регіону та направлених на знищення корупції; в) формування та затвердження Стратегії інтегрованого управління кордонами, що включає сукупність заходів та оціночні показники досягнення мети;

- у 2025 році: а) максимальне прискорення реалізації плану заходів щодо впровадження Загальнодержавного стратегічного плану реформування правоохоронних органів та всіх змістовних блоків розділу 24 «Юстиція, свобода та безпека»; б) формування та ухвалення закону щодо розподілу повноважень, функцій та обов'язків всієї сукупності органів правоохоронної системи; повна реалізація принципів прозорості та професіоналізму в процесі добору (за участі у останньому незалежних експертів рекомендованих міжнародними партнерами) керівних посадових осіб Національної поліції та Державного бюро розслідувань на всіх рівнях, а також чітких та жорстких дисциплінарно-антикорупційних норм пристосованих до особливостей регіону та направлених на знищення корупції; в) ухвалення Стратегії інтегрованого управління кордонами, що включає сукупність заходів та оціночні показники досягнення мети.

Проведення порівняльного аналізу позицій за цим змістовним блоком за 2024 та 2025 рік свідчить про те, що:

- рекомендація 1 від 2024 року фактично пролонгована на 2025 рік;
- рекомендація 2 від 2024 року фактично пролонгована на 2025 рік, доповненням останньої положеннями щодо прийняття Закону про розподіл повноважень між правоохоронними органами;
- рекомендація 3 від 2024 року повністю пролонгована на 2025 рік.

Другим змістовним блоком в структурі розділу 24 «Юстиція, свобода та безпека» і останнім у розгляді є змістовний блок «боротьба з організованою злочинністю». Динаміка розвитку позицій за цим блоком [148,149] наступна:

- у 2024 році: а) формування та ухвалення закону про реформування Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів у контексті Плану дій України щодо вступу до ЄС; б) формування та запровадження системи оцінювання загроз організованої злочинності та тяжких злочинів відповідно до системи оцінки в межах автоматизованої інформаційної підсистеми SOCTA як частини інформаційно-комунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України» за умов посилення інституційної спроможності на реалізацію цього завдання, а також побудова інституту національного координатора з питань боротьби з організованою злочинністю;

- у 2025 році: 1) реалізація закону про реформування Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, серед іншого через розбудову імплементаційного законодавства, проведення незалежного зовнішнього аудиту, здійснення добору на посаду керівника цього центрального органу виконавчої влади на засадах доброчесності та

професіоналізму; 2) реалізація реформи Бюро економічної безпеки через переатестацію персоналу останнього на засадах доброчесності та професіоналізму, посилення його оперативної незалежності та фінансового, людського та технічного потенціалу; формування, ухвалення та реалізація стратегічної рамки відносно фінансових розслідувань, забезпечення проведення останніх необхідними фінансово-технічними та людським ресурсами і безперервне посилення останніх задля забезпечення підвищення ефективності, результативності та продуктивності діяльності Бюро економічної безпеки; 3) втілення комплексного плану заходів на 2025 рік у сфері боротьби з організованою злочинністю на основі результатів оцінювання загроз організованої злочинності та тяжких злочинів відповідно до системи оцінки SOCTA на 2019-2024 роки; формування та ухвалення нової Стратегії боротьби з організованою злочинністю внаслідок опрацювання результатів оцінки загроз організованої злочинності та тяжких злочинів відповідно до системи оцінки SOCTA на 2021-2024 роки; зміцнення інституційно-оперативної базису задля формалізації методології SOCTA у відомствах правоохоронної системи як дієвого інструменту їх діяльності; унормоване призначення на посаду постійного національного координатора з боротьби з організованою злочинністю.

Проведення порівняльного аналізу позицій за цим змістовним блоком за 2024 та 2025 роки свідчить про те, що:

- рекомендація 1 від 2024 року фактично виконана та відображена в рекомендації 1 від 2025 року в якості послідовної дії на загальну реалізацію завдання з формування дієвого та ефективного Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів;

- рекомендація 2 від 2024 року переважним чином виконана щодо запровадження системи оцінювання загроз організованої злочинності та тяжких злочинів відповідно до системи оцінки в межах автоматизованої інформаційної підсистеми SOCTA як частини інформаційно-комунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України» та пролонгована в рекомендації 3 в частині постійного національного координатора з боротьби з організованою злочинністю;

- рекомендація 3 від 2024 року фактично пролонгована рекомендацією 2 від 2025 року з конкретизацією об'єкта реформування – Бюро економічної безпеки.

Таким чином, опрацювання та порівняльний аналіз змістовних блоків Звітів Європейської комісії щодо рекомендацій Україні щодо наближення її законодавства до права ЄС за 2024 та 2025 роки відповідно відносно правоохоронної системи свідчить про певні успіхи на шляху такого наближення, але й вказує на значний обсяг завдань до виконання у наступних періодах.

Варто зазначити, що в Україні прийнято ряд стратегічних документів щодо реформування правоохоронної системи, зокрема:

1. Комплексний стратегічний план реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023-2027 роки [71], який визначає стратегічні пріоритети: «1) Дієвість і ефективність органів правопорядку та прокуратури як невід'ємної складової сектору безпеки і оборони, в межах якого вони забезпечують національну безпеку України, у тому числі громадські безпеку й порядок, протидіють злочинності з урахуванням стратегічних цілей та відповідно до стандартів прав людини і основоположних свобод, у тому числі із забезпеченням гендерної рівності; 2) Послідовна кримінальна політика, пріоритетом у якій є запобігання злочинності, невідворотність

відповідальності, захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, забезпечення інтересів потерпілого; 3) Оперативність кримінального провадження з дотриманням міжнародних стандартів та принципу верховенства права; 4) Система управління, орієнтована на результат відповідно до встановлених пріоритетів; 5) Комплексна цифрова трансформація; 6) Відкритість, прозорість, підзвітність і незалежність» [71].

Варто зазначити недосконалість даного документа зокрема з позиції наступних положень:

- відсутні механізми зворотної демілітаризації правоохоронних органів після закінчення війни.
- при цифровізації правоохоронної системи необхідно сформувати етичні положення діяльності правоохоронців.
- функціональний розрив у діяльності Бюро економічної безпеки щодо взаємодії із Національною поліцією та Службою безпеки України.

2. Стратегія розвитку Національної поліції України на 2026—2030 роки [79]. Стратегія розвитку Національної поліції України на 2026—2030 роки — це документ довгострокового планування, який визначає місію, візію та пріоритетні цілі трансформації відомства в умовах євроінтеграції та післявоєнного відновлення. Документом визначені наступні стратегічні цілі: «Стратегічна ціль I. Підвищення ефективності функціонування органів (підрозділів) поліції як складової сектору безпеки і оборони, що забезпечує публічну безпеку і порядок, протидіє злочинності, охороняє права і свободи людини, а також інтереси суспільства і держави. Стратегічна ціль II. Запобігання і протидія злочинності, забезпечення невідворотності відповідальності, захист особи, суспільства і держави від кримінальних правопорушень, а також охорона прав потерпілих. Стратегічна ціль III. Підвищення оперативності та ефективності кримінального провадження з

дотриманням міжнародних стандартів і принципу верховенства права. Стратегічна ціль IV. Забезпечення прав і свобод людини в діяльності поліції. Стратегічна ціль V. Формування системи управління, орієнтованої на результат і підзвітність. Стратегічна ціль VI. Упровадження комплексної цифрової трансформації з метою підвищення ефективності, доступності та швидкості надання поліцейських послуг. Стратегічна ціль VII. Забезпечення відкритості, прозорості та доброчесності в усіх аспектах діяльності поліції. Стратегічна ціль VIII. Розвиток і захист кадрового потенціалу, включаючи добір та просування по службі, професійне навчання, мотивацію, соціальний захист поліцейських та реалізація ветеранської політики. Стратегічна ціль IX. Розвиток міжнародного співробітництва, зокрема в умовах євроінтеграційних процесів. Стратегічна ціль X. Забезпечення ефективності діяльності поліції в умовах правового режиму воєнного стану. Стратегічна ціль XI. Стабілізація безпекової ситуації та відновлення діяльності органів та підрозділів поліції на деокупованих територіях в умовах повоєнної відбудови держави» [79].

Дана стратегія має ряд критичних положень, які не враховувалися розробниками, зокрема:

- відсутність положень про фінансове забезпечення реалізації стратегії. Так, в умовах повоєнної економіки та дефіциту бюджету амбіції щодо тотальної цифровізації можуть зіткнутися з браком коштів. Стратегія не дає чіткої відповіді про джерела фінансових ресурсів, а без фінансового плану «цифрова трансформація» може залишитися лише на рівні пілотних проектів;
- відсутність механізму запровадження КРІ для правоохоронних органів. Існує величезний ризик, що КРІ перетворяться на нову форму формалізації показників через звітність, а КРІ будуть прив'язані до кількості протоколів, а не до рівня правопорядку, громадської безпеки та рівня злочинності;

- відсутність положень про доброчесність та професійну спадкоємність. Відсутні нові механізми перевірки та дотримання доброчесності, що призведе до корупційних схем;

- стратегічні положення не враховують регіональних особливостей, зокрема територій, які були під окупацією, адже існує ризик виникнення «безпекового розриву».

Проведений аналіз свідчить, що чинна стратегічна база реформування правоохоронної системи має високий рівень декларативності, але містить критичні прогалини у питаннях фінансового забезпечення, механізмів доброчесності та реальної демілітаризації після завершення війни. Відсутність чітких етичних стандартів цифровізації та ігнорування безпекового розриву на деокупованих територіях створюють ризики формальної адаптації до вимог ЄС без реальної трансформації системи. Отже, для успішної євроінтеграції майбутня стратегія має змістити фокус із процесу на результат, запровадивши дієві інструменти подолання функціональних розривів та інституційного опору. Успіх реформи залежатиме від здатності держави перетворити правоохоронні органи з інструментів примусу на сервісні інституції, що базуються на принципі верховенства права та реальній підзвітності суспільству.

Висновки до 1-го розділу

1. Бібліометричний аналіз досліджень у сфері правоохоронної діяльності засвідчив стійке зростання наукового інтересу, домінування соціально-правової тематики та виражену міждисциплінарність. Основна частина публікацій зосереджена у формі наукових статей, а провідні позиції займають дослідники та інституції розвинених країн. Загалом результати підтверджують актуальність тематики та необхідність подальших комплексних досліджень у контексті сучасних безпекових викликів.

2. Аналізуючи теорії функцій держави можна визначити місце в них правоохоронної системи. Відповідно до інституційно-розподільчого (процесуально-правового) підходу правоохоронна система є складовою виконавчої функції держави, адже спрямована на реалізацію державної політики у сфері забезпечення правопорядку та громадської безпеки. Нормативно-юридичний підхід визначає місце правоохоронної системи в реалізації контрольної-санкційної функції держави, що ґрунтується на правовому статусі, компетенції та повноваженнях правоохоронних органів. Вбачаємо, що системний підхід характеризує правоохоронну систему з позиції реалізації адаптаційної, охоронної та регулятивної функцій держави. За сферами суспільного життя правоохоронна функція визначається відокремлено.

3. На основі аналізу наданих наукових підходів, можна зробити висновок, що правоохоронна система займає фундаментальне місце в механізмі реалізації функцій держави, виступаючи одночасно інструментом, сферою та методом державного впливу. У більшості класифікацій правоохоронна діяльність прямо або опосередковано пов'язується із забезпеченням законності, правопорядку, захистом прав і свобод людини, громадської безпеки та державного суверенітету. Саме через правоохоронні органи реалізуються такі функції держави, як

правозастосовча, правоохоронна, контрольно-наглядова та частково управлінська. З огляду на це правоохоронна система є не допоміжним, а базовим інструментом реалізації значної частини функцій держави, особливо в умовах сучасних безпекових викликів. Загалом ефективність держави значною мірою залежить від спроможності її правоохоронної системи забезпечувати верховенство права, безпеку та суспільний порядок.

4. Опрацювання та порівняльний аналіз змістовних блоків Звітів Європейської комісії щодо рекомендацій Україні щодо наближення її законодавства до права ЄС за 2024 та 2025 роки відносно правоохоронної системи свідчить про певні успіхи на шляху такого наближення, але й вказує на значний обсяг завдань до виконання у наступних періодах.

5. Проведений аналіз свідчить, що чинна стратегічна база реформування правоохоронної системи має високий рівень декларативності, але містить критичні прогалини у питаннях фінансового забезпечення, механізмів доброчесності та реальної демілітаризації після завершення війни. Відсутність чітких етичних стандартів цифровізації та ігнорування безпекового розриву на деокупованих територіях створюють ризики формальної адаптації до вимог ЄС без реальної трансформації системи. Отже, для успішної євроінтеграції майбутня стратегія має змістити фокус із процесу на результат, запровадивши дієві інструменти подолання функціональних розривів та інституційного опору. Успіх реформи залежатиме від здатності держави перетворити правоохоронні органи з інструментів примусу на сервісні інституції, що базуються на принципі верховенства права та реальній підзвітності суспільству.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНИЙ СТАН ТА НАСЛІДКИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ПРАВООХОРОННОЮ СИСТЕМОЮ КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

2.1. Загальні вимоги Європейського Союзу до правоохоронних систем країн-членів

Питання євроінтеграції для України є не новим, адже зазначені питання вже піднімалися на початку ХХІ століття (2004-2010 рр.) та значно активізувалися після Революції Гідності (2014 р.). Значно активізувалися питання євроінтеграції після повномасштабного вторгнення, що зумовлено як питанням забезпечення безпеки так і політичним вектором через всебічну суспільну підтримку зазначених процесів. Варто зазначити, що наукова активність в даному напрямку не припинялася, а лише активізувалася. «Сучасні зміни соціально-економічних і політико-правових умов, з огляду на правовий статус України як кандидата на вступ до Європейського Союзу, детермінують потребу в подальшому реформуванні системи правоохоронних органів у сфері забезпечення національної безпеки й оборони» [40]. «Єврокомісія очікує від України на ухвалення комплексного стратегічного плану реформування правоохоронної системи як частини безпеки і оборони. Проте, на що саме Україна має звернути увагу на цьому шляху і як саме оцінювати ефективність цієї реформи — європейські урядовці не уточнюють» [49].

Саме тому, сьогодні в українському науковому просторі є велика кількість публікацій при свячених проблема євроінтеграції.

Водночас досить дискусійними на сьогодні залишаються питання вимог Європейського Союзу щодо реформування правоохоронної системи. Це обумовлено, декількома факторами, серед яких:

- по-перше, політичні – зміна політичного керівництва, з різними поглядами на євроінтеграційні процеси;

- по-друге, інтереси олігархічних кіл — сукупність інтересів, що реалізуються через механізми лобіювання.

- по-третє, низький рівень довіри суспільства до реформ, що спричиняє супротив з боку населення;

- по-четверте, неготовність працівників до реформ, що як наслідок знижує ефективність реформ.

Для забезпечення реформування правоохоронної системи в умовах євроінтеграційних процесів виникає необхідність у вивченні законодавства Європейського Союзу, яке визначає вимоги до правоохоронних систем держав-членів. Окремі аспекти цього питання висвітлено у наукових працях вітчизняних і зарубіжних учених, серед яких: В.В. Макарук, В.А. Бондаренко, І.Г. Кузьменко, С.В. Петков, М.М. Пендюра, В.Ф. Геть, В.О. Кущенко, Ю.А. Паскевська, В.В. Гавриленко, О.В. Волошенюк, В.В. Євдокимов, Д.О. Грицишен, В.М. Бутузов, І.О. Драган, І.М. Леган, К.В. Малишев, В.В. Нонік, Л.В. Сергієнко, І.В. Супрунова, Т.В. Барановська, О.В. Грабчук, А.П. Дикий, Ю.В. Крутік, С.П. Лисак та інші.

Унікальність Європейського Союзу полягає в тому, що Європейський парламент не формує єдиної правоохоронної системи, та не визначає спеціальні властивості структури, змісту діяльності та правового регулювання правоохоронної системи та правоохоронних органів.

Законодавство Європейського Союзу визначає лише загальні вимоги до правоохоронних систем та їх взаємодії між собою, а вже національне законодавство кожної країни має свої унікальні властивості та характеристики.

«Досвід функціонування правоохоронних систем держав досить різноманітний та потребує детального вивчення перед запозиченням та запровадженням в Україні» [88], адже саме зазначені країни уже адаптували національне законодавство під вимоги Європейського Союзу і до цієї мети проходили різні шляхи, які залежать від сукупності соціально-економічних, політико-правових та культурно-ментальних факторів. В цілому законодавство Європейського Союзу, що визначає ключові вимоги до правоохоронних систем країн членів Європейського Союзу, можна представити в наступному структурованому механізмі (табл. 2.1), який характеризує загальні вимоги Європейського Союзу визначені первинним правом.

Для кожного з ключових положень вимог ЄС до правоохоронних систем існують конкретні нормативні акти, директиви або рамкові рішення. Відповідно представлений механізм побудований на основі правового аналізу та вивчення практичного досвіду імплементації цих положень в країнах-членах Європейського Союзу. Надамо детальнішу характеристику зазначеному механізму в межах наступних складових:

1. Первинне право Європейського Союзу, що встановлює базові установчі акти та фактично є конституційними фундаментом Європейського Союзу. Первинне право має найвищу юридичну силу, адже будь-які інші акти (директиви, регламенти) або національні закони держав-членів не повинні йому суперечити. Нормативними документами, що визначають первинне право Європейського Союзу та впливають на правоохоронні системи країн-членів є:

Таблиця 2.1

Механізми правового впливу Європейського Союзу на правоохоронні системи країн - членів (первинне право)

ПЕРВИННЕ ПРАВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ - БАЗОВІ УСТАНОВЧІ АКТИ					
КОНСОЛІДОВАНА ВЕРСІЯ ДОГОВОРУ ПРО ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ [102]					
нормативний акт визначає:					
цінності Європейського Союзу (Article 2)					
людської гідності	свободи	демократії	рівності	верховенства права	права людини
вплив на правоохоронні системи:					
- повноваження правоохоронних органів та їх функціонування має відбуватися лише в межах компетенцій	- функціонування правоохоронних органів лише в межах законодавства без насилля, катування	- обмеження політичного впливу на правоохоронну систему та переслідування опозиції з боку правоохоронних органів	- забезпечення зовнішнього контролю за діяльністю правоохоронних органів та їх підзвітності		
союз пропонує своїм громадянам простір свободи, безпеки та правосуддя без внутрішніх кордонів ... (Article 3, колишня Article 2)					
вплив на правоохоронні системи:					
- забезпечення транскордонної співпраці з правоохоронними органами країн-членів Європейського Союзу та поза його межами	- забезпечення співпраці національних правоохоронних органів із урядовими та поліцейськими організаціями Європейського Союзу	- організація та реалізація процедур міжнародного обміну даними щодо злочинів, осіб злочинців, слідчих дій та досудових розслідувань	- здійснення спільних спеціальних операцій та розслідувань, а також виконання ордерів інших країн ордерів Європейського Союзу		
обов'язковість дотримання фундаментальних прав людини (Article 6)					
Що передбачає потребу врахування					
право на свободу	право на приватність	захист персональних даних	презумпція невинності	право на адвоката	заборона дискримінації
вплив на правоохоронні системи:					
- змінює процедуру дозволу на прослуховування, відеоспостереження та цифровий моніторинг	- встановлює правові межі процедури затримання та обшуків	- зміна кадрової політики правоохоронних органів щодо діяльності поліцейських із дотримання прав людини			
нормативний акт впливає через призупинення певних прав країни-члена (Article 7)					
процедура можлива в разі:					
- правоохоронні органи діють проти політичної опозиції в країні	- втрата політичної та процесуальної незалежності прокуратури	- діяльність силових органів є політично залежною від державної влади	- масове порушення прав людини правоохоронними органами		

Продовження табл. 2.1

ДОГОВІР ПРО ФУНКЦІОНУВАННЯ ЄС (TFEU) [103]				
нормативний акт визначає:				
утворення простору свободи, безпеки та правосуддя з повагою до основоположних прав та різних правових систем і традицій держав-членів (Article 67)				
ключові положення щодо правоохоронних систем				
- правоохоронна система не існує ізольовано, адже кожна система стає частиною європейського безпекового простору		- ЄС забезпечує високий рівень безпеки через заходи запобігання та протидії злочинності, а також координацію і співпрацю		
вплив на правоохоронні системи				
- передбачає оперативно-розшуковими даними та інтеграцію інформаційних систем	- забезпечення транскордонного переслідування злочинців та розслідування злочинів	- забезпечення взаємного визначення судових рішень щодо транскордонної злочинності	- спільна протидія тероризму як міжнародному так і національному	
цей Розділ не впливає на виконання обов'язків, покладених на держави-члени, щодо підтримання правопорядку та захисту внутрішньої безпеки (Article 72)				
визначає відсутність прямого впливу Європейського Союзу на правоохоронні системи країн-членів, зокрема:				
- не утворює єдину поліцію на рівні Союзу	- не здійснює управління Національною поліцією		- структура міністерства внутрішніх справ залишається національною	
Союз встановлює поліцейську співпрацю за участю всіх компетентних органів держав-членів, включаючи поліцію, митницю та інші спеціалізовані правоохоронні служби, у зв'язку з запобіганням, виявленням та розслідуванням кримінальних злочинів (Article 87)				
вплив на правоохоронні системи				
- держава має нормативно та фінансово забезпечити здатність поліції до міжнародної взаємодії	- поліція має організувати обмін інформацією між правоохоронними органами членів ЄС	- правоохоронна система має трансформувати бази даних для їх сумісності для обміну даними	- держава має забезпечити спільне навчання та організацію спільних операцій	
утворення Європолу (Article 88)				
передбачає вимоги до національних правоохоронних органів:				
- передавати інформацію	- брати участь в аналітичних проєктах	- координувати розслідування	- співпрацювати щодо тероризму, кіберзлочинності та трафіку	
Рада, діючи відповідно до спеціальної законодавчої процедури, встановлює умови та обмеження, за яких компетентні органи держав-членів, зазначені у статтях 82 та 87, можуть діяти на території іншої держави-члена у зв'язку та за згодою з органами влади цієї держави (Article 72)				
дозволяє встановлювати умови, коли органи однієї держави можуть діяти в іншій державі-члені.				

Продовження табл. 2.1

<i>ХАРТІЯ ОСНОВНИХ ПРАВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ [98]</i>			
<i>впливає окремих статей на функціонування правоохоронних органів, зокрема процесуальну діяльність</i>			
<i>Стаття 1 – Людська гідність</i>	<i>Стаття 4 - Заборона катування та нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання</i>	<i>Стаття 6 - Право на свободу та особисту недоторканність</i>	<i>Стаття 7 - Повага до приватного і сімейного життя</i>
- людська гідність є недоторкою та не може бути обмежена навіть заради національної безпеки чи боротьби з тероризмом	- ніхто не може бути підданий катуванню або нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню	- обмежує повноваження поліції та спецслужб щодо затримання, арешту або будь-якого іншого обмеження волі	- обшуки або виїмки, що проводяться поліцією, повинні мати чітку законодавчу базу та (зазвичай) судовий ордер
<i>Стаття 8 - Захист персональних даних</i>	<i>Стаття 47 - Право на ефективний засіб судового захисту та на справедливий судовий розгляд</i>	<i>Стаття 48 - Презумпція невинуватості та право на захист</i>	<i>Стаття 49 - Принципи законності та пропорційності злочинів і покарань</i>
- регулює, як поліція та спецслужби збирають, зберігають та використовують інформацію про громадян	- забезпечує незалежність судів, ефективність захисту, доступ до правосуддя, що забезпечує контроль за органами	- пряма вимога до роботи органів досудового розслідування	- забороняє правоохоронцям та судам застосовувати закон зворотною силою, якщо це погіршує стан особи

а) Консолідована версія Договору про Європейський Союз [102].

Договір про Європейський Союз (TEU) сам по собі не регулює детально організацію поліції держав-членів, оскільки структура правоохоронних органів залишається у національній компетенції. Однак, Договір про Європейський Союз TEU має глибокий системний вплив на правоохоронні системи країн-членів через обов'язкові цінності, принципи та інституційні рамки.

Стаття 2 даного нормативного акту має наступний зміст «Союз заснований на цінностях поваги до людської гідності, свободи, демократії, рівності, верховенства права та поваги до прав людини, включаючи права осіб, що належать до меншин. Ці цінності є спільними для держав-членів у суспільстві, в якому панують плюралізм, недискримінація, толерантність, справедливість, солідарність та рівність між жінками та чоловіками» [102]. Характеризуючи зміст зазначеної статті можна визначити наступний вплив на правоохоронні системи:

- повноваження правоохоронних органів та їх функціонування має відбуватися лише в межах компетенцій;
- функціонування правоохоронних органів лише в межах законодавства без насилля, катування;
- обмеження політичного впливу на правоохоронну систему та переслідування опозиції з боку правоохоронних органів;
- забезпечення зовнішнього контролю за діяльністю правоохоронних органів та їх підзвітності.

Стаття 3, п. 2 Договору про Європейський Союз [102] визначає, що «Союз пропонує своїм громадянам простір свободи, безпеки та правосуддя без внутрішніх кордонів, у якому вільне пересування осіб забезпечується у поєднанні з відповідними заходами щодо контролю на зовнішніх кордонах, притулку, імміграції, а також запобігання

злочинності та боротьби з нею». Зазначене варто розуміти як неможливість правоохоронних систем функціонувати ізольовано, адже вони стають частиною спільного безпекового простору, що характеризується наступними положеннями:

- забезпечення транскордонної співпраці з правоохоронними органами країн-членів Європейського Союзу та поза його межами;
- забезпечення співпраці національних правоохоронних органів із урядовими та поліцейськими організаціями Європейського Союзу;
- організація та реалізація процедур міжнародного обміну даними щодо злочинів, осіб злочинців, слідчих дій та досудових розслідувань;
- здійснення спільних спеціальних операцій та розслідувань, а також виконання ордерів інших країн Європейського Союзу.

Стаття 6, п. 3 має наступний зміст: «Основні права, гарантовані Європейською конвенцією про захист прав людини та основоположних свобод та впливаючи з конституційних традицій, спільних для держав-членів, становлять загальні принципи права Союзу» [102]. Це впливає на процесуальні аспекти діяльності правоохоронних органів, зокрема:

- змінює процедуру дозволу на прослуховування, відеоспостереження та цифровий моніторинг;
- встановлює правові межі процедури затримання та обшуків;
- зміна кадрової політики правоохоронних органів щодо діяльності поліцейських із дотримання прав людини.

Особливою складовою забезпечення дотримання вимог досліджуваного нормативного акту Європейського Союзу є санкційна політика, що визначається статтею 7. Даний нормативний акт впливає через призупинення певних прав країни-члена в разі наступних систематичних порушень функціонування національних правоохоронних органів:

- правоохоронні органи діють проти політичної опозиції в країні;
- втрата політичної та процесуальної незалежності прокуратури;
- діяльність силових органів є політично залежною від державної влади;
- масове порушення прав людини правоохоронними органами.

Отже, Договір про Європейський Союз не уніфікує структуру правоохоронних органів держав-членів, однак формує наднаціональні вимоги до їх функціонування через принцип верховенства права, стандарти прав людини, механізми міждержавної співпраці та політичну відповідальність за відступ від демократичних стандартів.

б) Договір про функціонування ЄС (TFEU) [103] є ключовим нормативним актом, який набагато конкретніше за TEU впливає на правоохоронні системи держав-членів, оскільки саме він містить правові механізми співпраці поліції, обміну інформацією, боротьби зі злочинністю та діяльності Europol. До набрання чинності Лісабонським договором (2009) поліцейська співпраця була міжурядовою, але TFEU перевів її у площину спільної компетенції, де ЄС встановлює загальні правила.

Стаття 67 передбачає сукупність положень утворення безпекового простору Європейського Союзу, зокрема:

- «- Союз утворює простір свободи, безпеки та правосуддя з повагою до основоположних прав та різних правових систем і традицій держав-членів;
- Вона забезпечує відсутність контролю на внутрішніх кордонах для осіб та формує спільну політику щодо притулку, імміграції та контролю на зовнішніх кордонах, що ґрунтується на солідарності між державами-членами та є справедливою щодо громадян третіх країн. Для цілей цього Розділу особи без громадянства вважаються громадянами третіх країн;

- Союз прагне забезпечити високий рівень безпеки шляхом вжиття заходів щодо запобігання злочинності, расизму та ксенофобії та боротьби з ними, а також шляхом вжиття заходів щодо координації та співпраці між поліцейськими та судовими органами та іншими компетентними органами, а також шляхом взаємного визнання судових рішень у кримінальних справах та, за необхідності, шляхом наближення кримінального законодавства;

- Союз сприяє доступу до правосуддя, зокрема, через принцип взаємного визнання судових та позасудових рішень у цивільних справах» [103].

Зазначені положення наступним чином впливають на правоохоронну системи країн-членів Європейського Союзу:

- передбачає обмін оперативно-розшуковими даними та інтеграцію інформаційних систем;

- забезпечення транскордонного переслідування злочинців та розслідування злочинів;

- забезпечення взаємного визнання судових рішень щодо транскордонної злочинності;

- спільна протидія тероризму як міжнародному так і національному.

Це фактично означає, що національна правоохоронна система не існує ізольовано, адже кожна система стає частиною європейського безпекового простору, а Європейський Союз, в свою чергу, забезпечує високий рівень безпеки через заходи запобігання та протидії злочинності, а також координацію і співпрацю.

Обмеження управлінського впливу Європейського Союзу на правоохоронні системи країн-членів гарантується статтею 72, яка зазначає, що: «цей Розділ (Назва розділу - Простір свободи, безпеки та правосуддя) не впливає на виконання обов'язків, покладених на держави-члени, щодо підтримання правопорядку та захисту внутрішньої безпеки»

[103]. Це означає, що Європейський Союз не утворює єдину поліцію на рівні Союзу; не здійснює управління національною поліцією. Тобто структура міністерства внутрішніх справ залишається національною.

У статті 87 йдеться про міжнародну співпрацю правоохоронних органів, відповідно до чого:

- держава має нормативно та фінансово забезпечити здатність поліції до міжнародної взаємодії;
- поліція має організувати обмін інформацією між правоохоронними органами членів ЄС;
- правоохоронна система має трансформувати бази даних для їх сумісності для обміну даними;
- держава має забезпечити спільне навчання та організацію спільних операцій.

в) Хартія основних прав Європейського Союзу [103] – є ключовим нормативним документом щодо стандартів діяльності правоохоронних органів, у таких аспектах як: затримання, застосування сили, доступу до захисника, обробки персональних даних, кримінального провадження. «В сучасних умовах усталеним є положення про те, що захист прав людини становить прерогативу не тільки національних держав, а також і певних міжнародних інституцій. Саме завдяки діяльності таких міжнародних утворень, як Рада Європи та Європейський Союз, у європейському просторі основоположні права людини зазнали суттєвого розвитку як щодо їх комплексу, так і стосовно змістовного наповнення й урізноманітнення окремих прав і свобод. Україна від початку свого державного будівництва виявила намір посісти належне місце в Європейському співтоваристві».

Статті Хартії прямо впливають на порядок затримання осіб, проведення обшуків, застосування сили, використання засобів спостереження, обробку персональних даних, доступ до правосуддя та

реалізацію права на захист. Це означає, що ефективність правоохоронної системи в державах-членах ЄС оцінюється не лише за результатами боротьби зі злочинністю, а й за рівнем дотримання принципів людської гідності, законності, пропорційності та справедливого судового розгляду. Статті Хартії 6, 7, 8 визначають, що процесуальна дія має відповідати критеріям законності, необхідності та пропорційності. Стаття 47 вимагає наявності незалежного судового контролю над правоохоронною системою. Статті про людську гідність (ст. 1) та заборону катувань (ст. 4) є абсолютними та не можуть бути ігноровані навіть за умов надзвичайного стану чи боротьби з тероризмом.

Дотримання положень Договору про Європейський Союз [102], Договору про функціонування ЄС (TFEU) [103] в різних країнах відбувався по-різному, проте найбільшій критиці піддавалися та досі піддаються правоохоронні системи Польщі та Угорщини. У більшості випадків критика стосувалася не лише поліції у вузькому сенсі, а ширше правоохоронної системи, прокуратури, спецслужб, контролю за силовими органами та політичного впливу на них. Проаналізувавши сукупність звітів Європейського Союзу, можна структурувати критику Угорщини та Польщі з боку Європейського Союзу наступним чином (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Характеристика критики правоохоронних систем Польщі та Угорщини з боку Європейського Союзу

Сфера	Зміст критики	Суб'єкт критики
1	2	3
ПОЛЬЩА		
Поліція та спеціальні служби	Законодавство розширило доступ поліції та спецслужб до телекомунікаційних і цифрових даних при недостатньому зовнішньому контролі	European Commission monitoring / Rule of Law cycle [100]
Прокуратура	Поєднання посад Міністра юстиції та Генерального прокурора створює ризик політичного впливу на кримінальні переслідування	European Commission, Rule of Law Reports [100], [145], [147]

Продовження табл. 2.2

1	2	3
Судова система	Дисциплінарний контроль над суддями та політичний вплив на прокуратуру, призвело до ризиків використання правоохоронної системи для вибіркового кримінального переслідування й порушення гарантій справедливого судового розгляду	European Commission; CJEU litigation [138]
УГОРЩИНА		
Поліція та спеціальні служби внутрішньої безпеки	Недостатній незалежний контроль за інструментами стеження та оперативними повноваженнями	European Parliament [104]
Силові органи	Надмірна централізація влади та ослаблення інституційних стримувань і противаг	European Commission [139]
Прикордонна служба	Критика поводження з мігрантами та процедур захисту прав людини на кордоні	European Commission [139]
Спеціальні служби	Використання Pegasus та аналогічного ПЗ щодо журналістів, опозиції, адвокатів викликало окреме розслідування Європарламенту	European Parliament PEGA Committee [104]
СЛОВАЧЧИНА		
Прокуратура	Ліквідація спеціалізованої антикорупційної прокуратури, що може призвести до послаблення протидії корупції	European Parliament [101]
Поліція	Реорганізовано підрозділи протидії організованій злочинності, що ослабило інституційну спроможність правоохоронної системи протидіяти корупції та організованим злочинним угрупованням	European Parliament [101]
Кримінальне право	Зміни до кримінального законодавства Словаччини, включаючи зменшення покарань за злочини, пов'язані з корупцією, або продовження терміну давності за сексуальне насильство	European Parliament [101]

В таблиці систематизовано побоювання Європейського Союзу щодо змін в законодавстві Польщі, які відбувалися наступним чином:

- у 2016 році було прийнято закон Про Прокуратуру Польщі [150] відповідно до якого: об'єднано посади Міністра юстиції та Генерального прокурора; надано право Генеральному прокурору втручатися в конкретні справи та давати вказівки прокурорам; здійснено реорганізацію прокуратури, що призвело до звільнення прокурорів.

- у 2016 році було внесено ряд змін до Закону про поліцію та деяких інших законів, які підлягали критиці з боку Європейського Союзу через розширення доступ поліції та спецслужб до метаданих та інформаційних баз даних, що через недостатній судовий контроль призводить до підвищеного ризику порушення приватності.

- у 2017 році внесено зміни до Закону про Національну раду судочинства та деяких інших законів [151], якими визначено політичний вплив парламентської більшості на формування складу органу суддівського врядування, що призводить до судової залежності та впливу на кримінальне правосуддя.

- у 2018 році прийнято закон про Верховний Суд [151], ключові положення якого передбачають створення дисциплінарної палати та нових механізмів впливу на діяльність суддів і як наслідок обмежують їх незалежність.

Щодо ситуації із Угорщиною то ситуація є наступною:

- у 2011 році було прийнято нову Конституцію Угорщини (Fundamental Law of Hungary [91]), відповідно до якої нова конституційна модель посилила повноваження виконавчої влади і як наслідок ослабила владний баланс.

- у 2011 році прийнято закон про організацію та адміністрування судової влади [90]. Критика цього закону є класичним прикладом конфлікту між національною моделлю «державного управління» судовою системою та загальноєвропейськими стандартами розподілу гілок влади. Відповідно до даного закону: створення Національного судового офісу, голова якого отримав безпрецедентні повноваження одноосібно призначати суддів, керівників судів та переносити справи з одного суду до іншого; національна судова рада, яка мала б контролювати голову Національного судового офісу, тривалий час була позбавлена реальних механізмів впливу, що робило нагляд за адмініструванням судів формальним; процедури призначення та

просування по службі стали непрозорими, що створює ризики лояльності суддів до виконавчої влади замість відданості букві закону; порушує обов'язки Угорщини забезпечувати ефективний судовий захист, оскільки судова система втрачає ознаки «незалежного та безстороннього суду, встановленого законом». Через цю критику та загрозу блокування коштів із фондів ЄС (механізм верховенства права), у 2023 році Угорщина була змушена прийняти пакет поправок. Ці зміни суттєво обмежили повноваження голови ОБС та розширили права самоврядної Національної судової ради щодо нагляду за призначеннями та бюджетом судів.

- у 2013 році прийнята четверта поправка до Конституції Угорщини [91]. Вона фактично закріпила результати попередніх реформ, які ЄС та міжнародні органи визнали такими, що підривають верховенство права. Зміст даної поправки передбачав: широкі повноваження голови Національного судового офісу, зокрема право на перенесення справ між судами; обмеження розміщення політичної реклами під час виборчих кампаній лише державними ЗМІ, що було розцінено як обмеження свободи слова та конкуренції. З точки зору державного управління, Четверта поправка демонструє модель, де потенціал системи (правоохоронної, судової) підпорядковується політичній доцільності. Це створює конфлікт із зовнішніми факторами управління (стандартами ЄС), що веде до інституційної ізоляції та санкцій.

Щодо Словаччини почали обговорювати можливість призупинення виплат із фондів ЄС через невідповідність стандартам безпеки та юстиції. У Словаччині відбулося ряд законодавчих змін щодо регулювання правоохоронної системи, які призвели до критики з блоку Європейського Союзу:

- у 2024 році було прийнято Закон про внесення змін та доповнень до Закону № 300/2005 Зб. Кримінального кодексу з поправками та про внесення змін та доповнень до деяких законів [154]. Закон передбачав

реформу, яка ліквідувала орган, який протягом 20 років займався розслідуванням найгучніших корупційних справ та організованої злочинності – Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру, а її функції передав регіональним прокуратурам; скоротила терміни давності за тяжкими злочинами (зокрема корупцію); змінено класифікацію збитків та зменшено санкції за економічні злочини, що дозволило замінювати реальні терміни ув'язнення на умовні або штрафи;

- у 2024 році департамент протидії організованій злочинності НАКА було реорганізовано внутрішніми наказами Міністерства внутрішніх справ Словаччини [119]. Реорганізація підрозділів протидії організованій злочинності ослабила інституційну спроможність правоохоронної системи протидіяти корупції та організованим злочинним угрупованням.

Зазначені зміни характеризують як негативні та критикуються Європейським Союзом, що призводить до сукупності наслідків. «21 листопада 2025 року Європейська Комісія прийняла рішення розпочати процедуру порушення (infringement procedure) проти Словаччини за недотримання основоположних принципів права Союзу. Надіславши офіційне повідомлення (letter of formal notice), Комісія зокрема націлена на нещодавню конституційну поправку Словаччини, яка дозволяє словацькій владі, включаючи суди, оцінювати, чи застосовується право Європейського Союзу у Словаччині та в якому обсязі, включаючи рішення Суду Європейського Союзу. Це суперечить принципу верховенства права Європейського Союзу, який є фундаментальним елементом правопорядку Європейського Союзу, разом із принципами автономії, ефективності та одностайного застосування права Союзу. Комісія також зазначила, що поправки були прийняті без урахування занепокоєнь Комісії, висловлених заздалегідь. Нещодавні законодавчі зміни, внесені словацьким урядом, викликали тривогу в інституціях Європейського Союзу. Існує побоювання, що вони матимуть негативні наслідки для свободи медіа та громадянського суспільства, а також для здатності Словаччини боротися з

корупцією та можливим нецільовим використанням коштів Європейського Союзу. 10 вересня 2025 року депутати Європарламенту обговорили з представниками Комісії та Данського головування в Раді Європейського Союзу, як протидіяти демократичному відкату та загрозам цінностям Європейського Союзу у країні» [142].

На основі аналізу щорічних звітів про застосування Хартії країнами-членами Європейського Союзу [95] можна визначати найбільш порушувані статті окремими державами (табл. 2.3)

Таблиця 2.3

**Порушення Хартії основних прав Європейського Союзу
на основі звітів [95]**

Країна	Статті	Країна	Статті
Угорщина	7, 8, 21, 47	Греція	1, 4, 6, 18
Польща	47, 48	Хорватія	4, 18, 19
Словаччина	47, 48	Болгарія	47
Румунія	4, 47	Італія	47
Франція	6, 7, 8	Іспанія	6, 7, 8

Аналітична оцінка практики ЄС свідчить, що найбільш проблемними щодо дотримання положень Хартії основних прав ЄС залишаються держави, де спостерігається ослаблення незалежності судової влади, політизація прокуратури, непропорційне застосування поліцейських повноважень та порушення прав мігрантів. Важливо відзначити географічний вимір цієї проблеми, коли країни Північної Європи мають мінімальну кількість порушень Хартії, тоді як у країнах Вишеградської групи та Румунії спостерігається процесуальний відкат.

Проведений аналіз засвідчив, що Європейський Союз не нав'язує державам-членам єдиної моделі організації поліції, прокуратури чи спеціальних служб, однак встановлює обов'язкові стандарти їх функціонування. Встановлено, що вимоги Європейського Союзу до правоохоронних систем держав-членів базуються не на уніфікації їхньої

структури, а на дотриманні наднаціональних стандартів верховенства права та поваги до прав людини. Ключовим інструментом регулювання є первинне право ЄС та Хартія основних прав, які визначають межі допустимого втручання держави у приватну сферу та гарантують незалежність системи правосуддя. Саме ці акти закріплюють принципи верховенства права, політичної нейтральності правоохоронних органів, незалежності прокуратури і суду, а також гарантії прав людини. Важливою складовою є також вимоги щодо міжнародної поліцейської співпраці, обміну інформацією та спільної протидії транскордонній злочинності. Практика ЄС показує, що у випадках відступу від спільних стандартів застосовуються політичні, правові та фінансові механізми впливу. Інституційна стійкість правоохоронних органів України визначатиметься їхньою здатністю інтегруватися у спільний безпековий простір ЄС на засадах прозорості та доброчесності. Для України євроінтеграція правоохоронної системи означає не копіювання чужих моделей, а побудову власної ефективної системи, сумісної з європейськими стандартами. Пріоритетами мають стати незалежність інституцій, професійність кадрів, належний демократичний контроль та повага до прав людини.

2.2. Спеціальні вимоги Європейського Союзу до правоохоронних систем країн-членів

Представленні вище загальні вимоги Європейського Союзу до правоохоронних системи країн-членів, сформовані на основі первинного права. В той же час нормативно-правова база Європейського Союзу формує сукупність спеціальних вимог, які визначенні вторинним правом та базуються на спеціальних регламентах. Їх вивчення є вкрай актуальним, адже вони визначають напрями реформування правоохоронної системи України,

як частині інституційних трансформацій так і змін в кримінальному, кримінально-процесуальному та кримінально-виконавчому законодавстві. Крім того, реформування потребують судові органи та прокуратура. Ідентифікація зазначених вимог дозволить розширити методологію державного управління з одного блоку та сформувати сукупність практичних рекомендації з реалізації вимог Європейського Союзу з іншого.

Окремі аспекти зазначених питань відображено у наукових працях вітчизняних учених, серед яких: В.В. Макарук, В.А. Бондаренко, І.Г. Кузьменко, С.В. Петков, М.М. Пендюра, В.Ф. Геть, В.О. Кущенко, Ю.А. Паскевська, В.В. Гавриленко, О.В. Волошенюк, В.В. Євдокимов, Д.О. Грицишен, В.М. Бутузов, І.О. Драган, І.М. Леган, К.В. Малишев, В.В. Нонік, Л.В. Сергієнко, І.В. Супрунова, Т.В. Барановська, О.В. Грабчук, А.П. Дикий, Ю.В. Крутік, С.П. Лисак та інші.

«Європейська інтеграція є стратегічним напрямом нашої держави, що створює умови для тісного співробітництва у сфері національної безпеки й оборони. Вона зобов'язує Україну забезпечити ефективне функціонування правових інституцій, які гарантують утвердження верховенства права, законності, поваги до прав людини та основоположних свобод. Водночас асоціація з Європейським Союзом та надання Україні правового статусу кандидата на вступ є важливими кроками на шляху до вирішення однієї з найактуальніших проблем державної безпеки щодо суверенітету й територіальної цілісності, непорушності кордонів і незалежності України, у тому числі у сфері забезпечення національної безпеки та оборони як правоохоронними органами держави загалом, так і органами системи Міністерства внутрішніх справ України зокрема» [40].

У Європейському Союзі прийнято сукупність нормативно-правових актів, які визначають спеціальні вимоги до правоохоронних систем, які є джерелами вторинного права. Їх структура та зміст представлено в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Механізми правового впливу Європейського Союзу на правоохоронні системи країн-членів (вторинне право)

ВТОРИННЕ ПРАВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ			
РЕГУЛЮВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ІНСТИТУЦІЙНИХ ПИТАНЬ			
РЕГЛАМЕНТ (ЄС) 2016/794 ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ ТА РАДИ ВІД 11 ТРАВНЯ 2016 РОКУ ПРО АГЕНТСТВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ З ПИТАНЬ СПІВРОБІТНИЦТВА У СФЕРІ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (ЄВРОПОЛ) [132]			
ключові характеристики			
організаційні положення:			
Інституційна трансформація	Формування спеціалізацій	Демократичний нагляд	
- зміна правового статусу з міжурядової організації в агентство ЄС з відповідним правовим статусом та фінансуванням	- визначено статус спеціалізованих центрів, для формування експертних знань для підтримки транскордонних розслідувань	визначено механізм прямого парламентського контролю через Спільну групу парламентського контролю, що посилює підзвітність	
Інформаційне забезпечення			
Інформаційна діяльність		Захист даних	
- встановлено правила функціонування централізованих баз даних для обміну розвідувальною інформацією в режимі реального часу		- запроваджено сувору систему захисту персональних даних, підконтрольну європейському експерту з захисту даних	
вплив на правоохоронну систему країн-членів європейського союзу			
Інституційний	Оперативно-розшуковий	Інформаційно-технологічний	
- формування національних контактних пунктів Europol та офіцерів зв'язку	- участь у спільних міжнародних операціях і розслідуваннях	- обов'язковий обмін інформацією та модернізація баз даних і систем сумісності	
Кадровий	Правовий	Аналітичний	
- спільне навчання, підготовка фахівців, міжнародна спеціалізація	- дотримання стандартів захисту даних і прав людини	- Використання аналітики Europol для виявлення злочинних мереж	
РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ПИТАНЬ			
РЕГЛАМЕНТ (ЄС) 2018/1862 ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ ТА РАДИ ВІД 28 ЛИСТОПАДА 2018 РОКУ ПРО СТВОРЕННЯ, ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ШЕНГЕНСЬКОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ (ШІС) У СФЕРІ ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ СПІВПРАЦІ ТА СУДОВОЇ СПІВПРАЦІ У КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВАХ, ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО РІШЕННЯ РАДИ 2007/533/ЮВС ТА ПРО СКАСУВАННЯ РЕГЛАМЕНТУ (ЄС) № 1986/2006 ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ ТА РАДИ ТА РІШЕННЯ КОМІСІЇ 2010/261/ЄС [133]			
ключові характеристики			
Розширює категорії попереджень	Співпраця з Європолом	Превенція тероризму	Біометричні дані

Продовження табл. 2.4

- дозволяє вносити дані про осіб, що перебувають у розшуку, зниклих безвісти	- надає Європолу доступ до певних категорій даних у SIS для аналізу та координації розслідувань	- впроваджує нові типи перевірок для осіб, підозрюваних у тероризмі або тяжких злочинах	- регламентує використання біометрії для ідентифікації осіб	
структура документу				
Загальні положення	Обов'язки країн-членів	Категорії попереджень	Право доступу	Захист даних
- сфера застосування та технічна архітектура	- взаємодія національних систем з центральною	- детальних опис процедур щодо осіб	- встановлення суб'єктів, що мають право доступу	- правила щодо виправлення помилок та видалення
вплив на правоохоронну систему країн-членів європейського союзу				
Інформаційно-технологічний	Кримінально-процесуальний	Правовий		Прикордонний
- єдина система обміну даними, що призводить до модернізації національних баз даних	- використання попереджень і розшукових повідомлень у провадженнях	- захист персональних даних і контроль законності використання інформації		- Посилений контроль на зовнішніх кордонах Європейського Союзу -
ДИРЕКТИВА (ЄС) 2023/977 ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ ТА РАДИ ВІД 10 ТРАВНЯ 2023 р. ЩОДО ОБМІНУ ІНФОРМАЦІЄЮ МІЖ ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ ДЕРЖАВ-ЧЛЕНІВ ТА ПРО СКАСУВАННЯ РАМКОВОГО РІШЕННЯ РАДИ 2006/960/ПВСП [109]				
ключові характеристики				
Утворення центрів контакту (SPOC)		Встановленні чіткі терміни відповіді		Використання SIENA
- кожна держава-член зобов'язана створити цілодобовий підрозділ (SPOC), який слугуватиме «єдиним вікном» для запитів на обмін інформацією		- відповідь на термінові запити – протягом 8 годин; - відповідь на звичайні запити протягом 7 днів		- директива закріплює застосунок для безпечного обміну інформацією SIENA (розробка Європолу) як основний канал для передачі даних між країнами
ДИРЕКТИВА (ЄС) 2016/680 ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ ТА РАДИ ВІД 27 КВІТНЯ 2016 РОКУ ПРО ЗАХИСТ ФІЗИЧНИХ ОСІБ СТОСОВНО ОБРОБКИ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ КОМПЕТЕНТНИМИ ОРГАНАМИ З МЕТОЮ ЗАПОБІГАННЯ, РОЗСЛІДУВАННЯ, ВИЯВЛЕННЯ ЧИ ПЕРЕСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ЧИ ВИКОНАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПОКАРАНЬ, А ТАКОЖ ПРО ВІЛЬНИЙ РУХ ТАКИХ ДАНИХ, ТА ПРО СКАСУВАННЯ РАМКОВОГО РІШЕННЯ РАДИ 2008/977/ІНА []				
ключові положення				
Принципи обробки	Розмежування категорій осіб	Контроль доступу	Міжнародний обмін	
- дані мають оброблятися законно, справедливо та лише для конкретно визначених правоохоронних цілей	- розрізняти дані різних категорій суб'єктів (підозрювані; засуджені; потерпілі; свідки, інші)	- доступ до баз даних дозволяється лише уповноваженим працівникам та фіксується	- передача даних між державами ЄС можлива лише за умови належного рівня захисту	

Продовження табл. 2.4

<i>Розмежування фактів та оцінок</i>	<i>Судовий і незалежний нагляд</i>	<i>Права суб'єктів даних</i>	<i>Логування</i>
- відокремлення персональних даних, засновані на фактах, від даних, заснованих на оціночних судженнях	- кожна держава повинна мати незалежний орган контролю за дотриманням правил захисту даних	- особи мають право знати, що їхні дані обробляються, право на доступ до них, та право вимагати виправлення або видалення	- обов'язкове ведення записів (логів) про всі операції з даними: збір, зміна, перегляд, розкриття або видалення
РЕГУЛЮВАННЯ ПРОТИДІЇ ОКРЕМИМ ВИДАМ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ			
<i>Тероризм</i>	<i>Відмивання коштів</i>	<i>Економічні злочини</i>	
<i>Directive (EU) 2017/541 [108]</i>	<i>AML [135], [108], [136], [134]</i>	<i>Regulation (EU) 2017/1939 [105]</i>	
- встановлює спільні правила Європейського Союзу щодо запобігання тероризму та криміналізації терористичних злочинів; - зобов'язує держави-члени передбачити відповідальність за фінансування тероризму, вербування, навчання, поїздки з терористичною метою та публічне підбурювання до терористичних дій; - посилює співпрацю правоохоронних органів і захист прав потерпілих від тероризму	- єдині правила фінансового контролю, перевірки клієнтів, виявлення підозрілих операцій і обміну інформацією між державами-членами; - зобов'язує банки, фінансові установи та компетентні органи запобігати використанню фінансової системи для злочинних цілей; - посилює роль органів фінансового моніторингу та міжнародну співпрацю у боротьбі з економічною злочинністю	Утворення Європейської прокуратури для: - протидія злочинам, що завдають шкоди фінансовим інтересам Європейського Союзу, зокрема шахрайство з коштами ЄС, корупцію та транскордонні схеми податкового шахрайства; - посилення координації між національними прокуратурами та створив новий наднаціональний механізм кримінального переслідування економічних злочинів	

а) Регламент (ЄС) 2016/794 європейського парламенту та ради від 11 травня 2016 року про агентство Європейського Союзу з питань співробітництва у сфері правоохоронної діяльності (Європол). Регламент є основним правовим інструментом, що перетворив Європол на повноцінне Агентство ЄС, наділивши його розширеними повноваженнями для координації оперативної взаємодії між правоохоронними органами держав-членів у боротьбі з організованою злочинністю, тероризмом та іншими тяжкими злочинами.

«Як агентство ЄС Європол діє з метою підтримки співробітництва між усіма правоохоронними органами держав – членів ЄС у запобіганні та протидії тяжким формам злочинності, які стосуються двох або більше держав-членів таким чином, що з огляду на масштаби тяжкості та наслідки відповідних злочинів виникає нагальна потреба в спільних діях держав-членів. Діяльність Європол, відповідно до мети його створення, спрямовується також проти наступних, пов'язаних з тяжкими формами злочинності злочинів: а) злочини, вчинені з метою підтримки або вчинення актів, щодо яких Європол є компетентним; б) злочини, вчинені з метою отримання коштів для здійснення актів, щодо яких Європол є компетентним; в) злочини, вчинені з метою забезпечення безкарності осіб, які вчинили акти, щодо яких Європол є компетентним» [66].

Регламент фактично змінив роль національної поліції, а точніше трансформував та розширив її завдання. Поліція стала частиною системи безпеки Європейського Союзу, особливо в частині запобігання та протидії таким кримінальним правопорушенням як: наркотрафік, тероризм, кіберзлочинність, торгівлі людьми та легалізація (відмивання) коштів, отриманих злочинним шляхом.

Особлива увага приділяється обміну інформацією, що змусило національні правоохоронні системи модернізувати бази даних для їх адаптації до загальноєвропейських баз. Крім того, регламент передбачає

спільну оперативно-розшукову діяльність через: утворення спільних слідчих груп, узгодження арештів та затримань, спільні антитерористичні операції, спільні операції з припинення діяльності кіберзлочинних мереж та ліквідації кіберзлочинної інфраструктури.

«Україна проголосила євроінтеграцію державною стратегією розвитку. Євроінтеграційний курс Української держави вимагає систематичних зусиль на всіх рівнях, і в правоохоронній сфері зокрема. Тісна взаємодія правоохоронних органів України з Європолем – це не просто сприяння підтриманню міжнародного правопорядку, інтеграції України у європейський безпековий простір, а й важливий крок на шляху до членства в ЄС» [87]

Для забезпечення зазначеного є потреба в реформуванні законодавства України, зокрема:

- внести зміни до Кримінального процесуального кодексу України щодо порядку створення спільних слідчих груп з державами Європейського Союзу, використання отриманих доказів та проведення спільних процесуальних дій;

- внести зміни до законодавства про міжнародний розшук і видачу правопорушників, скоротивши строки процедур та запровадивши електронний обмін процесуальними документами з державами Європейського Союзу;

- внести зміни до законодавства у сфері протидії тероризму, передбачивши сучасні механізми міжвідомчої координації, блокування фінансування тероризму та обміну інформацією з міжнародними партнерами;

- удосконалити правове регулювання боротьби з кіберзлочинністю, визначивши порядок отримання електронних доказів, проведення цифрових слідчих дій та міжнародної співпраці у сфері кібербезпеки;

- гармонізувати законодавство про захист персональних даних, встановивши чіткі правила збору, зберігання та використання інформації правоохоронними органами з обов'язковим судовим контролем.

б) Регламент (ЄС) 2018/1862 Європейського Парламенту та Ради від 28 листопада 2018 року про створення, функціонування та використання Шенгенської інформаційної системи (ШІС) у сфері поліцейської співпраці та судової співпраці у кримінальних справах, про внесення змін до рішення Ради 2007/533/ЮВС та про скасування регламенту (ЄС) № 1986/2006 Європейського Парламенту та Ради та рішення Комісії 2010/261/ЄС [133]. «Шенгенська інформаційна система (ШІС) є важливим інструментом для застосування положень Шенгенського асхіс, інтегрованого в рамки Європейського Союзу. ШІС є одним з основних компенсаційних заходів, що сприяють підтримці високого рівня безпеки в просторі свободи, безпеки та правосуддя Союзу шляхом підтримки оперативної співпраці між національними компетентними органами, зокрема прикордонною службою, поліцією, митними органами, імміграційними органами та органами, відповідальними за запобігання, виявлення, розслідування або переслідування кримінальних злочинів чи виконання кримінальних покарань» [107].

Головний вплив Регламенту полягає в тому, що ефективність національних правоохоронних органів у ЄС значною мірою залежить від їх здатності працювати в спільній інформаційній системі та оперативно обмінюватися даними з іншими державами-членами.

Ключовими характеристиками даного регламенту є: розширення категорій попереджень (дозволяє вносити дані про осіб, що перебувають у розшуку, зниклих безвісти); співпраця з Європолем (надає Європолу доступ до певних категорій даних у SIS для аналізу та координації

розслідувань); превенція тероризму (впроваджує нові типи перевірок для осіб, підозрюваних у тероризмі або тяжких злочинах); біометричні дані (регламентує використання біометрії для ідентифікації осіб).

Головний вплив Регламенту полягає в тому, що ефективність національних правоохоронних органів у ЄС значною мірою залежить від їх здатності працювати в спільній інформаційній системі та оперативно обмінюватися даними з іншими державами-членами. Євроінтеграція національної правоохоронної системи до європейського безпекового простору вимагає від України сукупності інституційних, правових та організаційних заходів, зокрема:

- реформування законодавства, що регулює процесуальні питання, зокрема міжнародний розшук, обмін інформацією з країнами-членами Європейського Союзу, захист персональних даних, взаємодія між правоохоронними органами;

- створення інформаційної інфраструктури через модернізацію державних реєстрів та баз даних, що забезпечить посилення спроможності поліції та прикордонної служби;

- забезпечення інституційної координації через формування єдиного координаційного механізму між правоохоронними органами.

в) Директива (ЄС) 2023/977 Європейського парламенту та Ради від 10 травня 2023 р. щодо обміну інформацією між правоохоронними органами держав-членів та про скасування Рамкового рішення Ради 2006/960/ПВСП [109]. Директива (ЄС) 2023/977 встановила сучасні стандарти швидкого та безпечного обміну інформацією між правоохоронними органами держав-членів, що суттєво посилило оперативну взаємодію у боротьбі з транскордонною злочинністю. Зокрема, Директивою визначено: утворення центрів контакту (SPOC) (кожна держава-член зобов'язана створити цілодобовий підрозділ

(SPOC), який слугуватиме «єдиним вікном» для запитів на обмін інформацією); встановлені чіткі терміни відповіді (відповідь на термінові запити – протягом 8 годин; відповідь на звичайні запити протягом 7 днів); використання SIENA (Директива закріплює застосунок для безпечного обміну інформацією SIENA (розробка Європолу) як основний канал для передачі даних між країнами). Головне значення Директиви (ЄС) 2023/977 полягає у перетворенні міжнародного правоохоронного співробітництва в ЄС із бюрократичної процедури на швидкий цифровий механізм спільної безпеки.

У межах виконання умов для вступу в ЄС, Україна має гармонізувати свою систему обміну правоохоронною інформацією саме з цим стандартом. Це передбачає не лише технічну інтеграцію з Європолом, а й створення аналогічного національного центру (SPOC), який зможе відповідати на запити європейських колег у встановлені Директивою жорсткі часові межі.

г) Директива (ЄС) 2016/680 Європейського парламенту та Ради від 27 квітня 2016 року про захист фізичних осіб стосовно обробки персональних даних компетентними органами з метою запобігання, розслідування, виявлення чи переслідування кримінальних правопорушень чи виконання кримінальних покарань, а також про вільний рух таких даних, та про скасування Рамкового рішення Ради 2008/977/JHA [109]. Директива 2016/680 встановлює правила спеціально для поліції, прокуратури та судів при обробці даних з метою запобігання, розслідування та виявлення кримінальних правопорушень. Головний вплив Директиви (ЄС) 2016/680 полягає у тому, що ефективна боротьба зі злочинністю в державах ЄС допускається лише за умов законного, контрольованого та пропорційного використання персональної інформації, а тому сформувала європейські стандарти використання

персональних даних у правоохоронній сфері, поєднавши потреби безпеки з гарантіями приватності та судового контролю.

Без дотримання стандартів Директиви 2016/680 європейські колеги не зможуть передавати Україні конфіденційні дані, оскільки не матимуть гарантій їх безпечного використання. Впровадження норм цієї Директиви є однією з критичних вимог для вступу України до ЄС та повноцінної інтеграції з базами даних Європолу та Шенгенської інформаційної системи (SIS), зокрема є потреба у:

- удосконаленні законодавства в частині захисту персональних даних в сфері правоохоронної діяльності, що дозволить гармонізувати законодавство з європейськими вимогами;
- посиленні незалежного контролю за використанням баз даних через утворення незалежного наглядового органу;
- забезпечення кіберзахисту національних реєстрів та баз даних;
- переобладнання національних правоохоронних баз даних для підтримки функцій автоматичного логування та категоризації осіб.

Вагомий вплив на правоохоронні системи країн-членів Європейського Союзу чинять, нормативні акти, що визначають напрями протидії окремим видам злочинів, зокрема:

- тероризм (Директива (ЄС) 2017/541 Європейського парламенту та Ради від 15 березня 2017 року про боротьбу з тероризмом, що замінює Рамкове рішення Ради 2002/475/JHA та вносить зміни до Рішення Ради 2005/671/JHA [108]): встановлює спільні правила Європейського Союзу щодо запобігання тероризму та криміналізації терористичних злочинів; зобов'язує держави-члени передбачити відповідальність за фінансування тероризму, вербування, навчання, поїздки з терористичною метою та публічне підбурювання до терористичних дій; посилює співпрацю правоохоронних органів і захист прав потерпілих від тероризму;

- відмивання коштів регулюється сукупністю нормативно-правових актів, зокрема: Регламент (ЄС) 2024/1620 Європейського парламенту та Ради від 31 травня 2024 року про створення Органу з питань боротьби з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму та про внесення змін до Регламентів (ЄС) № 1093/2010, (ЄС) № 1094/2010 та (ЄС) № 1095/2010 (Текст, що стосується ЄЕЗ) [135]; Директива (ЄС) 2017/541 Європейського парламенту та Ради від 15 березня 2017 року про боротьбу з тероризмом, що замінює Рамкове рішення Ради 2002/475/JHA та вносить зміни до Рішення Ради 2005/671/JHA [108]; Регламент (ЄС) 2024/1624 Європейського парламенту та Ради від 31 травня 2024 року про запобігання використанню фінансової системи для цілей відмивання грошей або фінансування тероризму [135]; Регламент (ЄС) 2023/1113 Європейського Парламенту та Ради від 31 травня 2023 року про інформацію, що супроводжує перекази коштів та певних криптоактивів, та про внесення змін до Директиви (ЄС) 2015/849 [134]. Зазначені нормативні документи: 1) встановлюють єдині правила фінансового контролю, перевірки клієнтів, виявлення підозрілих операцій і обміну інформацією між державами-членами; зобов'язують банки, фінансові установи та компетентні органи запобігати використанню фінансової системи для злочинних цілей; посилюють роль органів фінансового моніторингу та міжнародну співпрацю у боротьбі з економічною злочинністю. Зазначені положення зобов'язують Україну до: перегляду функцій Держфінмоніторингу для взаємодії з AMLA; технічної інтеграції реєстрів банківських рахунків з європейськими системами; посилення нагляду за крипторинком.

- економічні злочини. Регламент Ради (ЄС) 2017/1939 від 12 жовтня 2017 року про впровадження посиленої співпраці щодо створення Європейської прокуратури [105] передбачає Утворення Європейської прокуратури для: протидії злочинам, що завдають шкоди фінансовим інтересам Європейського Союзу, зокрема шахрайство з коштами ЄС, корупцію та транскордонні схеми податкового шахрайства; посилення

координації між національними прокуратурами та створення нового наднаціонального механізму кримінального переслідування економічних злочинів.

Проведений аналіз засвідчив, що вторинне право Європейського Союзу формує систему спеціальних вимог до правоохоронних систем держав-членів через регламенти та директиви, спрямовані на уніфікацію безпекових, інформаційних і процесуальних стандартів. Аналіз спеціальних вимог Європейського Союзу, закріплених у вторинному праві, засвідчує трансформацію національних правоохоронних систем держав-членів у єдиний безпековий простір, що базується на цифровізації, оперативному обміні даними та високих стандартах захисту прав людини. На відміну від первинного права, яке визначає базові цінності та принципи, вторинне право встановлює конкретні механізми співпраці поліції, прокуратури, прикордонних і фінансових органів у сфері боротьби зі злочинністю. Особливе значення мають акти, що регулюють діяльність Europol, функціонування Шенгенської інформаційної системи, міжнародний обмін інформацією, захист персональних даних, протидію тероризму, відмиванню коштів та економічним злочинам. Їх реалізація забезпечує перехід від ізольованих національних моделей правоохоронної діяльності до інтегрованої європейської системи безпеки. Для України імплементація цих норм вимагає глибокого реформування кримінального процесуального законодавства, модернізації інформаційної інфраструктури та посилення незалежного цивільного контролю за діяльністю правоохоронних органів. Успішне впровадження спеціальних вимог ЄС дозволить не лише виконати умови членства, а й забезпечити перехід національної системи правопорядку до сервісної моделі управління.

2.3. Сучасний стан правоохоронних систем країн-членів Європейського Союзу

Євроінтеграційні процеси є не новими для України, адже протягом останніх десятиліть відбуваються динамічними темпами. Повномасштабне вторгнення ще більше активізувало зазначені процеси. Безумовно, що значна кількість вимог Європейського Союзу стосуються безпеки, верховенства права та фундаментальних прав людини, що перетинаються у функціонуванні правоохоронної системи. Правоохоронна система України має відповідати сукупності вимог Європейського Союзу, що несе як позитивні зміни так і сукупність ризиків та загроз як власне для системи забезпечення правопорядку та громадської безпеки так і для політичної, економічної та правової систем. Під впливом євроінтеграційних процесів відбувається трансформація державного управління правоохоронною системою, що є досить багатограним, багатовекторним та ризиковим процесом та вимагає вивчення та розробки комплексної стратегії.

До більшості країн-членів Європейського Союзу, в свій час висувалися стандартні вимоги, проте кожна країна проходила цей шлях по-своєму, що можна пояснити національними особливостями правової, політичної та економічної систем. Такі національні особливості формуються під впливом культурних, ментальних, кліматичних, релігійних факторів. Україна зважаючи на свій історичний досвід та вказані фактори має сформувати власну стратегію євроінтеграційного процесу правоохоронної системи. Стратегія має вибудовуватися не лише в контексті досягнення цілі – вступ до Європейського Союзу, але й подальшого функціонування як країни-члена, що означає постійний процес виконання та дотримання вимог Європейського Союзу до

правоохоронної системи. Це актуалізує потребу вивчення досвіду провідних країн світу, що є засновниками Європейського Союзу, межують з країною-агресором та показують позитивні тенденції в забезпеченні правопорядку та громадської безпеки.

Напрями реформування правоохоронної системи під впливом євроінтеграційних вимог досліджували вітчизняні вчені: В.В. Євдокимов, Д.О. Грицишен, В.М. Бутузов, І.О. Драган, І.М. Леган, К.В. Малишев, В.В. Нонік, Л.В. Сергієнко, І.В. Супрунова, Т.В. Барановська, О.В. Грабчук, А.П. Дикий, Ю.В. Крутік, С.П. Лисак, Є.Ю. Романченко, В.В. Савіцький, О.О. Хробуст, О.В. Білошицький, К.О. Лисак, Г.І. Ляхович, О.В. Вакун О.М. Бандурка, Ю.А. Ведерніков, С.М. Гусаров, С.Ф. Денисюк, В.В. Дума, В.М. Дубінчак, В.П. Карпунчев, А. Кучук, А. Комзюк, О.В. Негодченко, В.М. Осадчий, І. Самощенко, А.Б. Сахаров, І.В. Солов'євич, В.Є. Студенікін, О.В. Тюріна, В.Г. Фатхутдінова, Ю.С. Шемшученко, В.Ю. Шильник, В.К. Шкарупа та інші.

«Сьогодні в українському суспільстві спостерігається доволі неоднозначне ставлення до використання зарубіжного досвіду управління. Однак проблема використання (або невикористання) зарубіжного досвіду в будь-якій сфері, зокрема й у сфері державного управління, взагалі, й у сфері організації діяльності правоохоронних органів, зокрема, не може розглядатися виключно під кутом зору зовнішньополітичних орієнтацій. Демократизація українського суспільства та розбудова сучасної системи державного управління зумовлює необхідність впровадження нових цінностей та принципів публічного управління в діяльність владних інститутів, вимагає підвищення результативності їх функціонування та якості послуг, що надаються населенню. Правоохоронна сфера постійно перебуває в стані динамічної трансформації та вдосконалення, що певною мірою

відображає напрямок реалізації національного законодавства та політики. Незважаючи на процес реформування, правоохоронна система залишається неефективною та закритою для суспільства. Україна обрала шлях формування правової держави, такі зміни необхідні для інтересів держави та суспільства. Розуміння питань регулювання та забезпечення правоохоронної сфери визначає нові, якісні та ефективні стратегії організації та діяльності правоохоронних органів. Відповідно до сучасних вимог одним із найважливіших завдань держави є верховенство права, саме тому імплементація міжнародного досвіду організації роботи правоохоронних органів є одним з найважливіших завдань правової держави. У процесі підтримання на належному рівні верховенства права задіяні всі державні інституції, особливо правоохоронні органи. Тому актуальним й надалі залишається вивчення зарубіжного досвіду у сфері державного управління, взагалі, й у сфері організації діяльності правоохоронних органів, зокрема» [3].

«Після підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом та в процесі її безпосередньої реалізації особливої актуальності набуває питання обміну та запозичення досвіду країн-членів Європейського Союзу в різних сферах державного управління в Україні. Не винятком є також система досудового слідства, функціонування якої в державах-членах Європейського Союзу характеризується вищим рівнем ефективності порівняно з Україною, де дана система наразі знаходиться на стадії реформування й завершення створення нових інституцій з урахуванням визнаних світових стандартів і тенденцій» [88]. Відповідно при реформуванні національної правоохоронної системи звернемося до досвіду країн-членів Європейського Союзу, зокрема:

- Франції – країна засновниця Європейського Союзу та вважається його силовим центром;

- Нідерланди – країна з високим рівнем громадської безпеки, яка забезпечується моделлю «нічного сторожа»;

- Фінляндія – країна, що має забезпечити комплексну внутрішню безпеку через геополітичні загрози з боку російської федерації.

Особливості функціонування правоохоронних систем зазначених країн-членів Європейського Союзу, розглянемо в контексті ключових механізмів державного управління: фінансовий – оцінка фінансового забезпечення правоохоронної системи; інституційного – вивчення структури правоохоронної системи; правовий – правовий аналіз ключових нормативно-правових актів.

Оцінка фінансування правоохоронних систем країн-членів Європейського Союзу.

Нідерланди. Правоохоронна система Нідерландів характеризується постійним динамічним зростанням фінансування інструментів забезпечення правопорядку та громадської безпеки. Постійне фінансування свідчить про те, що безпекова функція є незмінним пріоритетом. Нідерланди демонструють модель держави як «нічного сторожа». Попри високий рівень соціальних видатків, функція безпеки залишається пріоритетною, оскільки без неї неможливе функціонування ринку та захист приватної власності. Вчені зазначають, що в постіндустріальних суспільствах (до яких належать Нідерланди) безпека перетворюється з «примусу» на «послугу». Громадяни сплачують податки, очікуючи високого рівня особистої захищеності. На рисунку 2.1 представлено витрати на громадський порядок та безпеку в Нідерландах з 2006 по 2022 роки.

Рис. 2.1. Витрати на громадський порядок та безпеку в Нідерландах з 2006 по 2022 рік [143]

У Нідерландах спостерігається стабільна тенденція до збільшення бюджетних асигнувань на безпеку. Це свідчить про те, що навіть у розвинених демократіях «сервісна держава» не зменшує своєї ролі як гаранта безпеки. Аналіз статистичних даних за період з 2006 по 2022 рік демонструє наступні ключові показники: 1) етап відносної стабільності (2006–2015), що характеризується значенням видатків на рівні 9,8 млрд у 2006 році та 11,8 млрд у 2015 році. Протягом цього десятиліття спостерігалось помірне зростання, адже держава фокусувалася на підтримці існуючої інфраструктури поліції та судів, а середньорічний приріст був мінімальним, що відповідало концепції економічної ощадливості після кризи 2008 року; 2) етап активного зростання (2016–2022), так у 2019 році витрати досягли 13,9 млрд €, а у 2022 році показник сягнув пікового значення - 16,1 млрд €, що характеризує зростання

бюджету правоохоронної системи майже на 36 %. Зростання бюджетних витрат на утримання правоохоронної системи пов'язують із збільшенням інвестицій у кібербезпеку та інфраструктуру інформаційного захисту; посиленням заходів безпеки критичної інфраструктури.

Варто зазначити, що структура бюджетного фінансування правоохоронної системи характеризується наступним чином: а) поліцейські послуги є найбільшою статтею витрат та становлять 55-60 %, які включають патрулювання, протидія організованих злочинності, протидія розповсюдженню наркотиків; б) на забезпечення роботи судової влади виділяється 15-20 % бюджету правоохоронної системи; г) утримання пенітенціарної системи становить 10 %; д) на утримання системи цивільного захисту припадає 10 % бюджету правоохоронної системи.

Фінляндія. Аналіз витрат Фінляндії на громадський порядок та безпеку (2012–2022) дає змогу побачити модель держави, яка демонструє надзвичайну стабільність, але водночас вимушена реагувати на глобальні геополітичні зміни. На відміну від багатьох інших країн ЄС, Фінляндія має унікальну структуру безпекових витрат через географічне розташування та концепцію «комплексної безпеки». На рис. 2.2 представлено загальні державні витрати на громадський порядок та безпеку у Фінляндії з 2012 по 2022 рік.

Аналізуючи представлений цифровий матеріал можна ідентифікувати наступні етапи:

1) період економії, що припадає на 2012-2016 рр. та характеризується коливанням в межах 2,3 – 2,4 млрд € через намагання уряду проводити політику жорсткої бюджетної дисципліни для оптимізації роботи поліції та прикордонної служби без значного збільшення бюджетів;

Рис. 2.2. Загальні державні витрати на громадський порядок та безпеку у Фінляндії з 2012 по 2022 рік [114]

2) початок зростання, що припадає на 2017-2019 рр., коли бюджет зростав від 2,5 до 2,6 млрд. €, що було пов'язано з посиленням заходів кібербезпеки та протидії гібридним загрозам після подій 2014 року в Україні, що змусило Фінляндію переглянути свою внутрішню безпеку;

3) період різкого стрибку, що характеризується зростанням витрат на правоохоронну систему до рівня 3,1 млрд € у 2022 р., що відображає зростання витрат на безпеку на 34 %.

Важливою складовою бюджетних видатків на правоохоронну систему є прикордонна охорона. На відміну від Нідерландів, для Фінляндії ця стаття є критичною. Охорона найдовшого сухопутного кордону ЄС з РФ входить до категорії громадської безпеки. Значна

частина приросту бюджету 2021–2022 років пішла саме на технічне переоснащення кордону. Фінляндія має одну з найнижчих у світі кількість поліцейських на душу населення, проте ці витрати ефективні завдяки високому рівню автоматизації та довіри населення.

На рисунку 2.3 представлена частка державних витрат на громадський порядок і безпеку відносно валового внутрішнього продукту (ВВП) у Фінляндії з 2012 по 2022 роки.

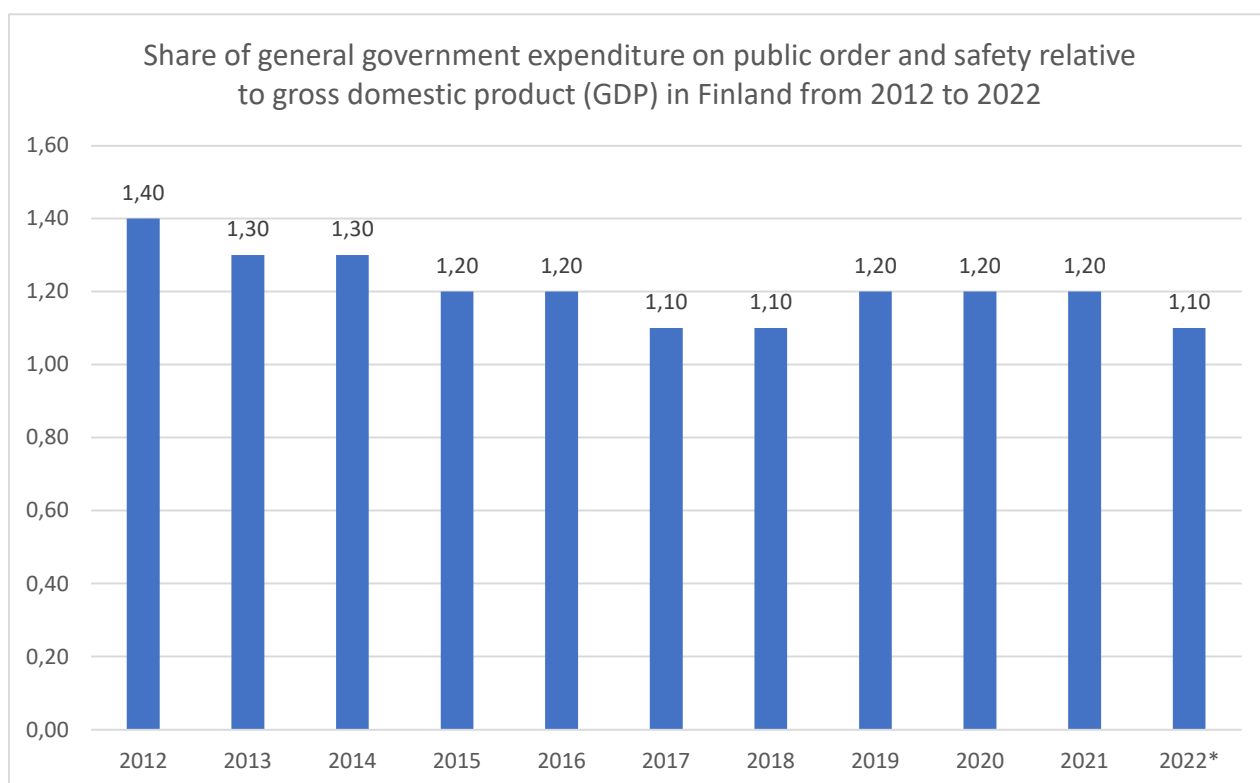

Рис. 2.3. Частка державних витрат на громадський порядок і безпеку відносно валового внутрішнього продукту (ВВП) у Фінляндії з 2012 по 2022 рік [141]

Аналіз представлених даних дозволяє подивитися на витрати Фінляндії під іншим кутом, не через абсолютні суми в євро, а через відносну вартість безпеки для економіки країни. Адже цей показник є ключовим для розуміння пріоритетності правоохоронних функцій держави, якщо абсолютні витрати зростали, то відсоток від ВВП демонструє, чи випереджає безпека загальний економічний ріст. Частка витрат на громадський порядок у Фінляндії

протягом 2012–2022 років демонструє дивовижну стабільність з незначними коливаннями. У 2012-2019 рр. показник тримався на рівні 1,2-1,3 % ВВП. Попри зростання цін та інфляцію, навантаження на економіку для забезпечення безпеки не змінювалося. Зростання спостерігається у 2020 р. до рівня 1,4 % ВВП, що можна пояснити як збільшенням витрат на правоохоронну систему так і паданням економічних показників, що обумовлено пандемією COVID-19. У 2021-2022 рр. показник повернувся о рівня 1,3 % ВВП, хоча абсолютні показники значно зросли, що свідчить про зростання економіки із зростанням безпекових викликів. Стабільність відсотка ВВП свідчить про раціональне планування. Держава не схильна до різких маневрів, а розглядає безпеку як константу. Фінляндія витрачає рівно стільки, скільки потрібно для підтримання правопорядку, не перетворюючись на «поліцейську державу». Варто зазначити, що даний показник є значно нижчий ніж середнє значення по Європейському Союзу, що становить 1,7 % ВВП.

Отже, держава демонструє здатність нарощувати фінансовий ресурс для захисту громадян (реагуючи на зовнішню нестабільність), не порушуючи при цьому загального економічного балансу. З точки зору теорії функцій держави, це підтверджує, що в сучасних розвинених країнах безпекова функція є стабільним пріоритетом, який інтегрований в економічну систему і не розвивається за рахунок виснаження інших соціальних сфер. Фінська модель доводить: високий рівень безпеки можливий за помірних і стабільних витрат (нижче середнього по ЄС) завдяки ефективному управлінню та високій довірі до державних інститутів.

Франція. На сьогодні властивості правоохоронної системи Франції характеризують її як силовий центр Європейського Союзу, що можна довести аналітичною оцінкою фінансового забезпечення правоохоронних органів. На рис. 2.4 представлено загальні державні витрати на

поліцейські служби у Франції та Європейському Союзі з 1995 по 2021 рік., що дозволяє порівняти динаміку витрат на поліцію Франції з середньоєвропейськими показниками. Це критично важливий аспект для розуміння того, як держава реалізує свою охоронну функцію в умовах зростання внутрішніх загроз (тероризм, протестні рухи, міграційна криза).

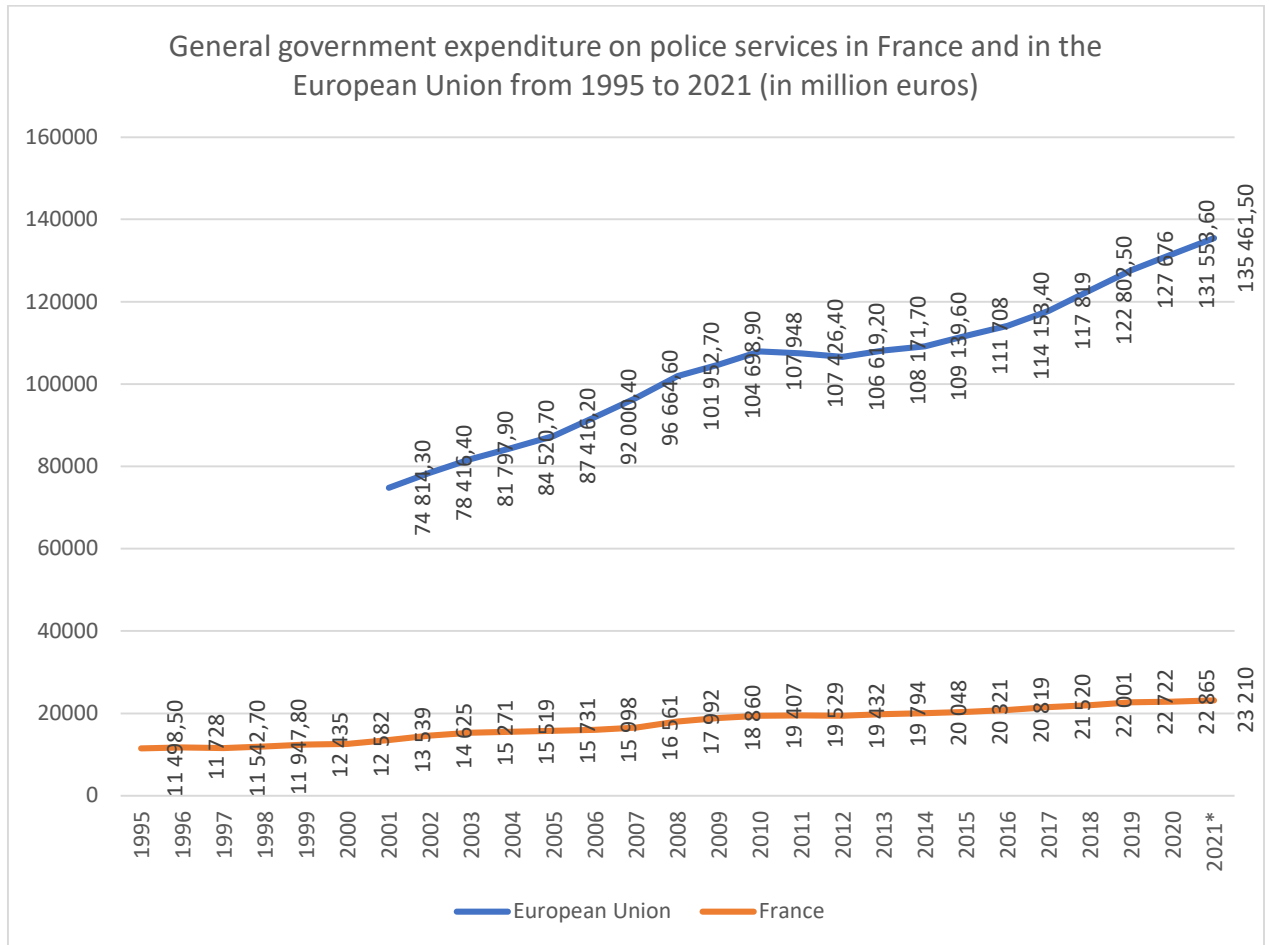

Рис. 2.4. Загальні державні витрати на поліцейські служби у Франції та Європейському Союзі з 1995 по 2021 рік [113]

Представлені дані свідчать про те, що Франція традиційно витрачає на поліцейські служби більше, ніж середній показник по Європейському Союзу. З 1995 по 2021 рік спостерігається стійке висхідне зростання. Якщо у середині 90-х витрати були відносно стабільними, то після 2015

року (хвиля масштабних терактів) відбувся різкий стрибок фінансування Національної поліції та Жандармерії. У 2021 році витрати Франції на поліцію перевищили 20 млрд €. Це один із найвищих показників у Європі як в абсолютному значенні, так і у відсотках до загальних державних видатків. Розрив між Францією та середнім показником по ЄС збільшився в період 2015–2020 рр. Це пояснюється тим, що Франція має централізовану систему безпеки, яка потребує величезних витрат на утримання особового складу та технічне оновлення. Це свідчить про те, що для Франції функція підтримання порядку є не просто «сервісом», а екзистенційним завданням, на яке вона готова витратити ресурси навіть у періоди економічної нестабільності.

Витрати Міністерства внутрішніх справ на персонал, заплановані для Національної поліції Франції у 2024 році, за типом місії представлено на рис. 2.5.

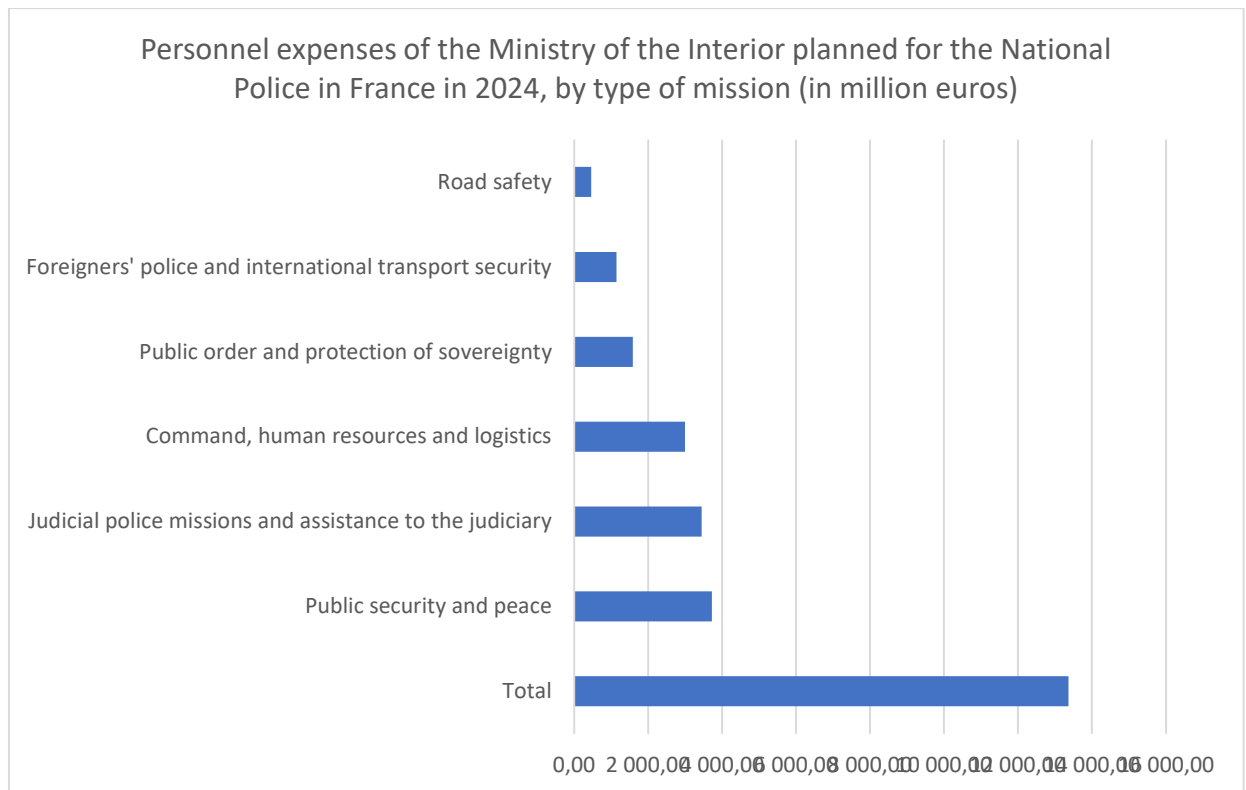

Рис. 2.5. Витрати Міністерства внутрішніх справ на персонал, заплановані для Національної поліції Франції у 2024 році, за типом місії [114]

Рисунок 2.5 демонструє структуру витрат на персонал Національної поліції Франції на 2024 рік. Це найважливіший показник, оскільки понад 80–90% бюджету правоохоронних органів Франції складають саме витрати на людський ресурс. Ключовими місіями діяльності Національної поліції Франції є наступні: 1) публічний порядок та безпека (Public Order and Security) складає найбільшу частку та охоплює повсякденне патрулювання, реагування на виклики та забезпечення порядку під час масових заходів; 2) судова поліція та розслідування (Judicial Police), що передбачає фінансування детективів та фахівців, що займаються розкриттям злочинів; 3) антитерористична діяльність та розвідка, що передбачає фінансування спеціалізованих підрозділів, яке суттєво зросло в останні роки; 4) управління та підтримка характеризується фінансовою підтримкою функціонування апарату Національної поліції. Зазначимо, що у 2024 році витрати значно зросли, що пов'язано із потребою забезпечення безпеки Олімпійських ігор у Парижі. У бюджеті на цей рік було закладено значні суми на премії та понаднормові виплати для офіцерів поліції. Графік відображає перекис фінансування в бік місій із забезпечення громадського порядку, оскільки безпека ігор стала національним пріоритетом. Франція використовує метод прямого державного управління. Витрати на персонал настільки деталізовані, що дозволяють державі гнучко перерозподіляти ресурси між місіями залежно від загрози.

Середня місячна чиста зарплата поліцейських національної поліції у Франції у 2025 році представлена на рис. 2.6.

Рисунок 2.6 демонструє середню місячну чисту зарплату (net salary) співробітників Національної поліції Франції станом на 2025 рік. Ці дані є ключовим індикатором престижності професії та здатності держави конкурувати на ринку праці за кваліфіковані кадри. Зарплата поліцейського у Франції суттєво варіюється залежно від ієрархічного рівня, а також географічного розташування.

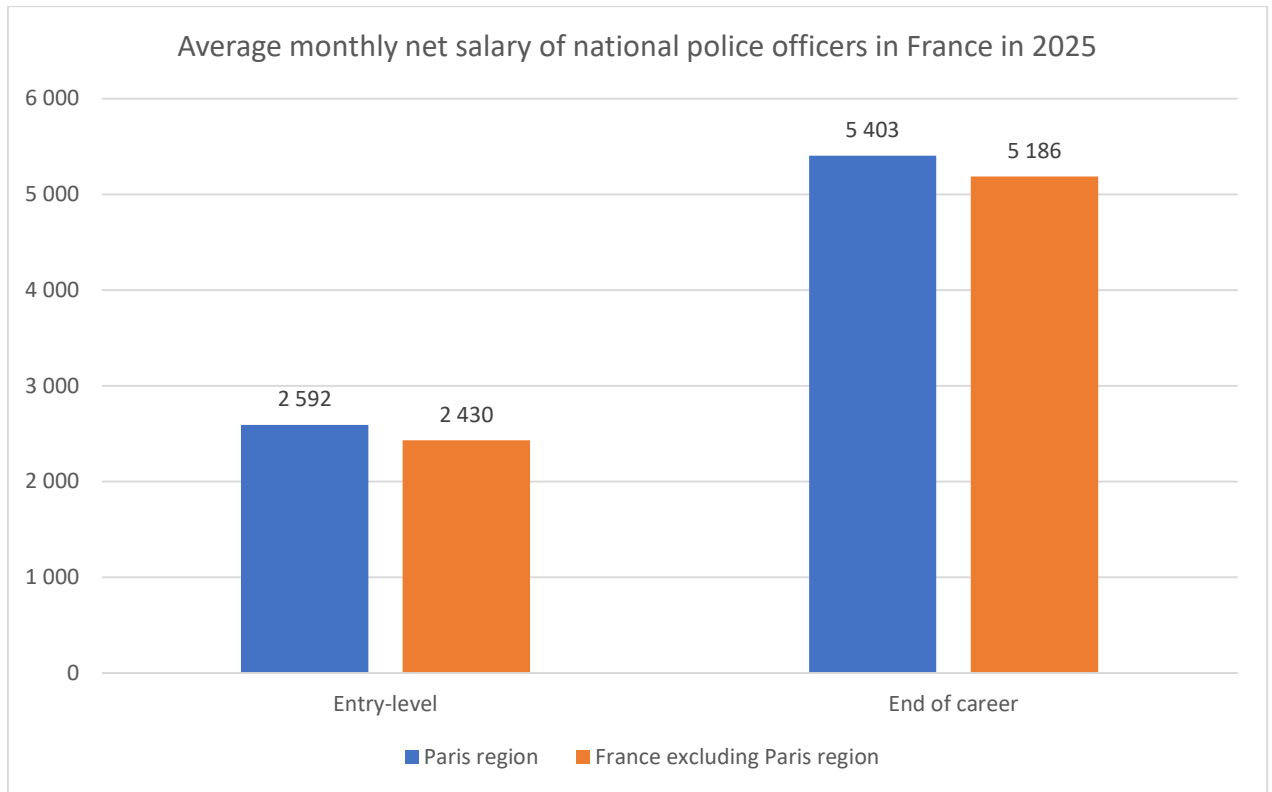

Рис. 2.6. Середня місячна чиста зарплата поліцейських національної поліції у Франції у 2025 році [97]

Аналіз підтверджує, що для розвинених країн ЄС безпекова функція є стабільним пріоритетом, інтегрованим в економічну систему. Держави використовують різні підходи: від економічної оптимізації (Фінляндія) до нарощування силового ресурсу (Франція). Спільною рисою є розуміння безпеки як фундаменту для функціонування ринку та захисту прав громадян, що забезпечує стабільне зростання видатків на цю сферу навіть у періоди економічної нестабільності.

Головний урок для України полягає у раціональному балансі: забезпеченні високої соціальної довіри (як у Фінляндії), модернізації технічної бази (як у Нідерландах) та створенні престижних умов праці для персоналу (як у Франції). Євроінтеграція вимагає, щоб безпекова функція стала не тягарем для бюджету, а інвестицією у стабільний розвиток ринку та демократичних інститутів.

Структура правоохоронних систем країн-членів Європейського Союзу.

Нідерланди. Правоохоронна система Нідерландів відзначається високим ступенем централізації (після реформи 2013 року) та тісною інтеграцією з іншими державними службами, а також сильною прокуратурою, розвиненою спеціалізацією служб та орієнтацією на превенцію, аналітику. Дана правоохоронна система поєднує класичні органи правопорядку з сучасними структурами боротьби з організованою злочинністю, кіберзагрозами та фінансовими злочинами. Правоохоронна система Нідерландів характеризується функціональною спеціалізацією органів, чітким розмежуванням компетенції між поліцейськими, прокурорськими, митними, фінансово-слідчими та розвідувальними структурами, а також розподілом підпорядкування між Міністерством юстиції та безпеки, Міністерством фінансів, Міністерством оборони та Міністерством внутрішніх справ. Нідерланди зберігають унікальну систему подвійного підпорядкування для жандармерії. Хоча вони є частиною Збройних сил (Міноборони), їхня повсякденна правоохоронна робота (кордони, аеропорти) повністю спрямовується Міністерством юстиції. Особливості діяльності суб'єктів правоохоронної системи Нідерландів предсавлені в табл. 2.5.

Центральне місце у забезпеченні громадського порядку та протидії злочинності посідає Голландська національна поліція, яка виконує класичні поліцейські функції. Водночас охорона кордонів, безпека стратегічних об'єктів та військово-поліцейські завдання покладені на Королівську маршову жандармерію Нідерландів, що свідчить про поєднання цивільного та військового компонентів безпеки. Варто зазначити, що Поліція та Фінансова розвідка та розслідування не працюють автономно - кожна значуща кримінальна справа ведеться під контролем прокурора.

Таблиця 2.5

Характеристика діяльності правоохоронних органів Нідерландів

Орган	Закон, що регулює	Основні функції	Підпорядкування
Голландська національна поліція [130]	Закон про поліцію [19]	- охорона громадського порядку, забезпечення правопорядку, кримінальні розслідування, допомога населенню, профілактика злочинності	Міністерство юстиції та безпеки
Королівська маршова жандармерія Нідерландів [123]	Закон про поліцію [19]	- прикордонний контроль, безпека аеропортів, охорона королівської родини, військова поліція, боротьба з торгівлею людьми та документним шахрайством	Міністерство юстиції та безпеки Міністерство оборони
Служба публічного обвинувачення Нідерландів [76]	Закон Нідерландів про судову організацію [44]	- кримінальне переслідування, процесуальне керівництво розслідуванням, підтримання державного обвинувачення, визначення пріоритетів кримінальної політики	Міністерство юстиції та безпеки
Фінансова розвідка та розслідування [78]	Закон про державну податкову адміністрацію [27] Кримінально-процесуальний кодекс Нідерландів [21] Закон про запобігання відмиванню грошей та фінансуванню тероризму [12] Закон про економічні злочини [15]	- розслідування податкових злочинів, фінансового шахрайства, відмивання коштів, санкційних порушень, економічної злочинності	Міністерство фінансів
Митниця Нідерландів [50]	Митний кодекс Нідерландів	- митний контроль, боротьба з контрабандою, контроль імпорту/експорту, виявлення наркотрафіку, забезпечення митних платежів	Міністерство фінансів
Генеральна служба розвідки та безпеки [77]	Закон про розвідувальні та безпекові служби [25]	- контррозвідка, боротьба з тероризмом, захист національної безпеки, протидія шпигунству, кібербезпека	Міністерство внутрішніх справ

Характерною рисою нідерландської моделі є розподіл підпорядкування між кількома міністерствами, що сприяє збалансованості системи державного управління. Нормативне регулювання діяльності правоохоронних органів здійснюється через спеціалізовані закони, які чітко визначають статус, функції та межі повноважень кожного органу. У цілому правоохоронна система Нідерландів являє собою сучасну багаторівневу модель, орієнтовану на ефективність, координацію та дотримання принципів правової держави.

Ключовими напрямками запозичення зарубіжного досвіду, зокрема Нідерландів є наступні:

- чітке функціональне розмежування правоохоронних органів, що дозволяє уникати дублювання повноважень між поліцією, спецслужбами, митними та фінансово-слідчими структурами;
- посилення ролі прокуратури як органу процесуального керівництва досудовим розслідуванням;
- створення дієвої моделі єдиного координаційного центру боротьби з організованою злочинністю, який забезпечував би взаємодію між поліцією, митницею, прикордонною службою та антикорупційними органами;
- вдосконалення системи цивільного демократичного контролю за спецслужбами та правоохоронними органами;
- розвиток спеціалізованих фінансово-розслідувальних органів, орієнтованих на боротьбу з податковими злочинами, відмиванням коштів та економічним шахрайством.

На практиці реалізація зазначеного може відбуватися наступним чином:

- реформувати Бюро економічної безпеки (БЕБ) на орган, що поєднує глибокий аналіз великих даних з потужними слідчими повноваженнями, безпосередньо підпорядкувавши його завданням захисту фінансової системи;
- сформувати єдиний інтегрований портал правоохоронних органів, де громадяни можуть не лише подати заяву, а й бачити відкриту статистику злочинності у своєму районі та прізвища відповідальних офіцерів;

- чітко розділити повноваження між поліцією, прикордонниками та спецслужбами, щоб уникнути дублювання функцій (наприклад, у сфері боротьби з наркотрафіком або економічними злочинами).

Фінляндія. Правоохоронна система Фінляндії являє собою централізовану та інституційно збалансовану модель, у межах якої функції забезпечення правопорядку, державної безпеки, прикордонного контролю та кримінального переслідування розподілені між спеціалізованими органами з високим рівнем координації та суспільної довіри. На сьогодні, правоохоронна система Фінляндії вважається однією з найефективніших у світі, унікальність якої полягає в поєднанні мінімальної кількості персоналу з максимальною суспільною довірою та технологічністю. Варто зазначити, що у Фінляндії високий рівень довіри до уряду та правоохоронних органів, які мають високий рівень цифровізації. На відміну від інших країн Поліція Фінляндії має низький рівень мілітаризації. Інституційна структура правоохоронної системи Фінляндії представлена в табл. 2.6.

Суб'єктами реалізації правоохоронних функцій Фінляндії є наступні:

1. Поліція Фінляндії. «Поліція має завдання забезпечувати безпеку людей та довкілля в будь-яких ситуаціях та в будь-який час. Поліція прагне запобігати злочинам, розслідувати правопорушення та порушувати їх справу. Національна поліцейська рада є центральним адміністративним органом поліції. Вона керує та управляє оперативною діяльністю поліції. Місцева поліція складається з 11 поліцейських управлінь. Мережа обслуговування місцевої поліції включає головну поліцейську дільницю, поліцейські дільниці та інші пункти обслуговування» [69].

Структура поліції Франції передбачає функціонування Центрального управління, місцевих поліцейських департаментів, спеціалізованих підрозділів та сервісних центрів. Відповідно до закону Про поліцію Фінляндії [18] даний правоохоронний орган має керуватися наступними принципами:

Таблиця 2.6

Характеристика інституційної структури правоохоронної системи Фінляндії

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ ФІНЛЯНДІЇ [52] – суб'єкт державного управління правоохоронною системою			
ключові сфери відповідальності міністерства			
- Громадянство Фінляндії		- рятувальні служби	
- громадський порядок і безпека, управління поліцією та приватний сектор безпеки		- загальні передумови для міграції та регулю-вання міграції, за винятком трудової міграції	
- спільна готовність регіональних органів влади до інцидентів та надзвичайних ситуацій		- служби безпеки кордонів та морськими пошуково-рятувальними службами	
- операції центру реагування на надзвичайні ситуації		- національні можливості для цивільного врегулювання криз	
ключові обов'язки:			
- підготовка законодавства в межах своїх повноважень	- управління роботою установ, що входять до складу міністерства	- міжнародні справи та справами ЄС, що входять до його компетенції	
нормативно-правове регулювання			
Конституція Фінляндії [39]	Закон Про Уряд [24] (Державна рада)	Регламент Державної Ради [26]	
Кримінальний кодекс Фінляндії [42]	Закон При кримінальні розслідування [45]	Закон про примусові заходи [23]	
СУБ'ЄКТИ, ЩО РЕАЛІЗУЮТЬ ПРАВООХОРОННІ ФУНКЦІЇ У ФІНЛЯНДІЇ			
ПОЛІЦІЯ ФІНЛЯНДІЇ			
<i>- регулюється Законом Про поліцію Фінляндії від 2011 року [18]</i>			
принципи функціонування поліції			
- повага до прав людини	- принцип пропорційності	- принцип найменшої шкоди	- принцип цілеспрямованості
ключові повноваження			
- перевірка особи	- затримання з метою захисту	- проведення процесуальних дій	- огороження місця та території
- затримання особи, оголошеної в розшук, та іншої особи	- розшук з метою затримання особи	- захист недоторканності житла та громадського спокою	- вхід та обшук у ситуаціях небезпеки або заподіяння шкоди
- вхід та пошук для забезпечення виконання рішення про тимчасове вилучення вогнепальної зброї		- підготовка до застосування сили та попередження про її застосування	
- розосередження скупчення людей (розгін натовпу)	- запобігання злочинам та порушення громадського порядку	- зупинка та переміщення транспортного засобу	- втручання в рух безпілотного літального апарата
- перевірка безпеки на певних заходах	- здійснення перевірки з метою безпеки	- вилучення небезпечних предметів та речовин	- поводження з вилученим майном
- огляд з метою безпеки	- застосування сили	- застосування вогнепальної зброї	- обмеження рухів
- поводження з вилученим без-	- затримання та приспання	- прикордонний контроль та	- повноваження посадової

пілотним літальним апаратом	(умертвіння) тварини	митні заходи	особи іноземної держави		
НАЦІОНАЛЬНЕ БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ [58] - спеціалізований орган у структурі Поліції Фінляндії					
ключові повноваження:					
Запобігання та протидія організованій злочинності	Розслідування особливо тяжких злочинів	Запобігання та протидія кіберзлочинності	Запобігання та протидія фінансовим шахрайства		
- торгівля наркотиками у великих розмірах; - торгівля людьми; - незаконний обіг зброї	- вбивства, що мають ознаки серійних або замовних; - вимагання та насильство, пов'язане з кримінальними структурами; - тероризм та злочини проти державної безпеки	- розслідування атак на критичну інфраструктуру та державні установи; - боротьба з онлайн-шахрайством та розповсюдженням контенту; - цифрова криміналістика	- легалізація (відмивання) коштів отриманих злочинним шляхом; - масштабні податкові махінації		
Запобігання та протидія корупції	Криміналістичні та експертні послуги	Міжнародне співробітництво	Розвідка та аналіз		
- високопосадова корупція в органах державної влади	- аналіз ДНК та відбитків пальців; - балістична експертиза; - хімічний аналіз речовин	- є національним центром зв'язку для таких організацій як Interpol, Europol і Schengen Information System (SIS).	- здійснює розвідувальні та контррозвідувальні операції; - складає щорічні звіти про загрози		
СЛУЖБА БЕЗПЕКИ ТА РОЗВІДКИ					
нормативно-правове регулювання					
Закон про телекомунікаційну розвідку в цивільній розвідці [16]	Закон про перевірки безпеки [28]		Закон про нагляд за розвідувальною діяльністю [29]		
ключові завдання:					
- збирає, аналізує та повідомляє розвідувальні дані для обґрунтування політики	- проводить перевірки секретної інформації для осіб, які претендують на посади		- моніторить та оцінює загрозу, що виникає від внутрішнього екстремізму		
- бореться з тероризмом	- запобігає шпигунству		- здійснює міжнародне співробітництво		
ПРИКОРДОННА СЛУЖБА [70] - спеціалізований орган, який забезпечує безпеку кордонів, морський пошук та рятування, реагування на забруднення моря					
принципи діяльності					
- об'єктивності	- неупередженості	- примирення	- пропорційності	- найменшої шкоди	- цілеспрямованості
ключові повноваження					
- прикордонний нагляд		- прикордонні перевірки		- морський пошуково-рятувальний рух	
- реагування на забруднення моря		- міжнародні співпраця		- запобігання та протидія злочинності	

Продовження табл. 2.6

МИТНА СЛУЖБА				
нормативно-правове регулювання				
Закон про Митну справу [13]		Закон про запобігання злочинам на митниці [14]		
ключові повноваження				
Митний контроль	Протидія злочинності	Фіскальна функція	Лабораторні дослідження	
- перевірка товарів, що перетинають кордон (зовнішній кордон ЄС), на відповідність деклараціям та правилам безпеки	- виявлення контрабанди нарко-тиків, зброї, контрафактної продукції та готівки, отриманої злочинним шляхом	- збір мита, ПДВ на імпорт та акцизних зборів	- перевіряє безпечність харчових продуктів та споживчих товарів, що ввозяться в країну	
СЛУЖБА ПЕНІТЕНЦІАРНИХ УСТАНОВ ТА ПРОБАЦІЇ ФІНЛЯНДІЇ				
нормативно-правове регулювання				
Закон про Тюремні ув'язнення [17]				
ключові повноваження				
Владно-контрольні повноваження	Заходи примусу та безпеки в середині системи	Електронний моніторинг	Соціально-реабілітаційні повноваження	Повноваження щодо звільнення
- призначення типу установи; - нагляд за режимом; - дисциплінарні заходи	- обшук та догляд; - тестування на речовини; - застосування спеціальних засобів; - зберігання зброї	- моніторинг браслетів; - інспекційні візити	- освітні заходи; - управління фінансами	- підготовка до УДЗ; - контроль після звільнення

- повага до фундаментальних прав людини («поліцейські заходи повинні бути виправданими з огляду на важливість, небезпеку та терміновість завдання, мету, яку потрібно досягти, поведінку, вік, стан здоров'я та інші подібні обставини особи, щодо якої застосовується захід, а також інші фактори, що впливають на загальну оцінку ситуації» [18]);

- принцип найменшої шкоди («поліцейські заходи не можуть порушувати чийсь права більше, ніж це необхідно для виконання завдання, а також не можуть завдавати комусь більшої шкоди чи незручностей, ніж це необхідно для виконання завдання» [18]);

- принцип цілеспрямованості («поліція може використовувати свої повноваження лише для встановленої мети» [18]);

- принцип пропорційності («поліцейські заходи повинні бути виправданими з огляду на важливість, небезпеку та терміновість завдання, мету, яку потрібно досягти, поведінку, вік, стан здоров'я та інші подібні обставини особи, щодо якої застосовується захід, а також інші фактори, що впливають на загальну оцінку ситуації» [18]).

Відповідно до законодавства на поліцію Фінляндії покладається сукупність повноважень, зокрема: перевірка особи; затримання з метою захисту; проведення процесуальних дій; огороження місця та території; затримання особи, оголошеної в розшук, та іншої особи; розшук з метою затримання особи; захист недоторканності житла та громадського спокою; вхід та обшук у ситуаціях небезпеки або заподіяння шкоди; вхід та пошук для забезпечення виконання рішення про тимчасове вилучення вогнепальної зброї; підготовка до застосування сили та попередження про її застосування; розосередження скупчення людей (розгін натовпу); запобігання злочинам та порушення громадського порядку; зупинка та переміщення транспортного засобу; втручання в рух безпілотного літального апарата; перевірка безпеки на певних заходах; здійснення перевірки з метою безпеки; вилучення небезпечних предметів та речовин; поводження з вилученим майном; огляд з

метою безпеки; застосування сили; застосування вогнепальної зброї; обмеження рухів; поводження з вилученим безпілотним літальним апаратом; затримання та приспання (умертвіння) тварини; прикордонний контроль та митні заходи; повноваження посадової особи іноземної держави.

2. *Національне бюро розслідувань [58]* - це національний підрозділ фінської поліції, що діє по всій Фінляндії та виконує широкий спектр обов'язків. Бюро має специфічний мандат, який відрізняє його від звичайної муніципальної поліції. Робота Національного Бюро розслідувань Фінляндії зосереджена на найскладніших та найнебезпечніших викликах для безпеки країни. Аналізуючи діяльність Національного Бюро розслідувань варто наголосити на наступних ключових завданнях:

- запобігання та протидія організованим злочинності (торгівля наркотиками у великих розмірах; торгівля людьми; незаконний обіг зброї);

- запобігання та протидія корупції (високопосадова корупція в органах державної влади);

- розслідування особливо тяжких злочинів (вбивства, що мають ознаки серійних або замовних; вимагання та насильство, пов'язане з кримінальними структурами; тероризм та злочини проти державної безпеки);

- запобігання та протидія кіберзлочинності (розслідування атак на критичну інфраструктуру та державні установи; боротьба з онлайн-шахрайством та розповсюдженням незаконного контенту; цифрова криміналістика);

- запобігання та протидія фінансовим шахрайствам (легалізація (відмивання) коштів отриманих злочинним шляхом; масштабні податкові махінації);

- криміналістичні та експертні послуги (аналіз ДНК та відбитків пальців; балістична експертиза; хімічний аналіз речовин);

- міжнародне співробітництво (є національним центром зв'язку для таких організацій як Interpol, Europol і Schengen Information System (SIS));

- розвідка та аналіз (здійснює розвідувальні та контррозвідувальні операції; складає щорічні звіти про загрози).

3. *Служба безпеки та розвідки [68]*. «Службу безпеки та розвідки було створено як невелике урядове агентство зі суворо обмеженими компетенціями. Воно не мало повноважень на арешти чи попереднє розслідування, не кажучи вже про такі права, як організація прослуховування телефонних розвідок чи розвідувальних операцій за кордоном. Більшість персоналу було набрано зі звичайних поліцейських округів. Обмежені повноваження та загалом обережний підхід були зумовлені більш яскравими заходами та епізодами, що характеризували попередні відомства, а також делікатним зовнішньополітичним статусом Фінляндії. Новий Закон про допуск до секретної інформації набув чинності у 2002 році, яким запроваджено детальнішу законодавчу базу для роботи персоналу Служби безпеки та розвідки з безпеки та для допусків до секретної інформації, що проводяться для осіб, які претендують на посади, що мають значення для національної безпеки або для дуже суттєвих приватних економічних інтересів. Набрання чинності законодавства про цивільну розвідку та пов'язаних з ним нових повноважень у 2019 році призвело до значної реформи операцій, оскільки Служба безпеки та розвідки стала службою безпеки та розвідки. Реформа покращує здатність Служби безпеки та розвідки виявляти та запобігати будь-яким схемам, що загрожують національній безпеці, таким як шпигунство та тероризм, а також швидше та якісніше надавати розвідувальні дані національному керівництву» [31].

Діяльність Служби безпеки та розвідки регулюється трьома ключовими нормативно-правовими актами: Закон про телекомунікаційну розвідку в цивільній розвідці [16]; Закон про перевірки безпеки [28]; Закон про нагляд за розвідувальною діяльністю [29].

4. *Прикордонна служба [70]* - спеціалізований орган, який забезпечує безпеку кордонів, морський пошук та рятування, реагування на забруднення

моря. «Прикордонна служба є провідним органом прикордонного контролю, який координує діяльність інших органів, що беруть участь у прикордонному контролі пасажирських перевезень» [67]. У своїй діяльності Прикордонна служба керується Закон про прикордонну охорону [22], який визначає такі принципи як: об'єктивність; неупередженість; примирення; пропорційність; найменшої шкоди; цілеспрямованість. Служба виконує такі завдання: прикордонний нагляд; прикордонні перевірки; морський пошуково-рятувальний рух; реагування на забруднення моря; міжнародні співпраця; запобігання та протидія злочинності.

5. *Митна служба [51]* входить до системи державного управління Фінляндії та функціонує як спеціалізований центральний орган. Митниця співпрацює з: поліцією; прикордонною службою; податковими органами; прокуратурою; органами Європейського Союзу. Виконує ряд повноважень правоохоронного характеру, зокрема: 1) митний контроль - перевірка товарів, що перетинають кордон (зовнішній кордон ЄС), на відповідність деклараціям та правилам безпеки; 2) протидія злочинності - виявлення контрабанди наркотиків, зброї, контрафактної продукції та готівки, отриманої злочинним шляхом; фіскальна функція - збір мита, ПДВ на імпорт та акцизних зборів; лабораторні дослідження; перевіряє безпечність харчових продуктів та споживчих товарів, що ввозяться в країну. Митниця Фінляндії характеризується як високотехнологічна служба. Вони широко використовують рентгенівське сканування великих вантажів, кінологічні служби (собаки на пошук грошей, наркотиків та тютюну) та складні системи аналізу ризиків на основі штучного інтелекту.

6. *Служба пенітенціарних установ та пробації Фінляндії [1]*. «Служба пенітенціарних установ та пробації Фінляндії відповідає за виконання вироків у Фінляндії. Вона працює під керівництвом Міністерства юстиції та реалізує кримінальну політику, визначену Міністерством. Головним обов'язком Служби пенітенціарних установ та пробації є забезпечення

законного та безпечного виконання вироків, винесених судами у Фінляндії. Зокрема, метою Служби є підвищення безпеки суспільства шляхом зниження ризику рецидиву для засуджених правопорушників. У Службі пенітенціарних установ та пробації планування терміну покарання ув'язнених, що перебувають під вартою, засуджених ув'язнених та клієнтів громадських санкцій, а також виконання санкцій, тобто фактичне відбування покарання, включаючи етап звільнення, утворюють єдине ціле» [1]. Ключовими видами повноважень є наступні: владно-контрольні повноваження; заходи примусу та безпеки всередині системи; електронний моніторинг; соціально-реабілітаційні повноваження; повноваження щодо звільнення.

Правоохоронні органи Фінляндії побудовані за моделлю високої централізації, міжвідомчої координації та високої довіри суспільства до державних інституцій. Основні правоохоронні функції розподілені між поліцією, прикордонною службою, митницею, службою безпеки, прокуратурою та органами кримінально-виконавчої системи.

Франція. «Зарубіжний досвід діяльності правоохоронних органів у Франції є ургентним з позиції необхідності подолання корупції в Україні. Беручи до уваги той факт, що корупція є найбільшою проблемою сучасних органів виконавчої влади України, у тому числі правоохоронних, убачається за доцільне запропонувати інтерпретації механізму функціонування органів правопорядку у Франції, які довели свою життєздатність та ефективність в умовах боротьби з корупцією та організованою злочинністю» [8]. «Правоохоронна система Франції є централізованою та ієрархічною. Проте унікальність цієї системи полягає в тому, що ще відносно нещодавно французьке законодавство дозволило місцевим органам влади наймати власних офіцерів поліції — так звану «муніципальну поліцію» [84]. Сучасна структура правоохоронної системи представлена сукупністю правоохоронних органів, ключові функції яких представлено а табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Характеристика діяльності правоохоронних органів Франції

Орган	Закон, що регулює	Основні функції	Підпорядкування
Національна поліція [57]	Кодекс внутрішньої безпеки Франції [33] Кримінальний кодекс Франції [36]	- охорона громадського порядку, боротьба зі злочинністю, кримінальні розслідування, контроль міграційних потоків, антитерористичні заходи, забезпечення безпеки населення	Міністерство внутрішніх справ Франції
Національна жандармерія [56]	Кодекс внутрішньої безпеки Франції [57] Кодекс оброну [32]	- забезпечення безпеки у сільських і приміських зонах, кримінальні розслідування, охорона громадського порядку, дорожній контроль, військово-поліцейські функції	Міністерство внутрішніх справ Франції Міністерство оброну Франції
Генеральна дирекція внутрішньої безпеки [32]	Кодекс внутрішньої безпеки Франції [33]	- контррозвідка, боротьба з тероризмом, протидія шпигунству, кібербезпека, захист національної безпеки	Міністерство внутрішніх справ Франції
Генеральна дирекція зовнішньої безпеки [35]	Кодекс оброну [50]	- зовнішня розвідка, стратегічна розвідка, боротьба з міжнародним тероризмом, захист інтересів держави за кордоном	Міністерство оброну Франції
Національна митниця [50]	Митний кодекс Франції [32]	- митний контроль, боротьба з контрабандою, валютний контроль, захист прав інтелектуальної власності	Міністерство економіки, фінансів та суверенітету
Офіс державного прокурора [53]	Кримінально-процесуальний кодекс Франції [32] Кодекс судової організації Франції [32]	- кримінальне переслідування, процесуальне керівництво розслідуванням, підтримання державного обвинувачення в суді, контроль законності кримінального провадження	Міністерство Юстиції Франції
Судова поліція [55]	Кримінально-процесуальний кодекс Франції [46]	- проведення досудового розслідування, виконання доручень слідчих суддів, боротьба з організованою злочинністю	Міністерство Юстиції Франції Міністерство внутрішніх справ Франції
Пенітенціарна адміністрація [6]	Пенітенціарний кодекс [35]	- забезпечує виконання судових рішень щодо кримінальних покарань, керує пенітенціарними установами, а також відповідає за реабілітацію засуджених та запобігання рецидивам	Міністерство Юстиції Франції

Проведений аналіз засвідчив, що правоохоронна система Франції характеризується високим рівнем інституційної диференціації, функціональної спеціалізації та багаторівневого державного управління. Центральне місце у сфері забезпечення громадського порядку та протидії злочинності посідає Національна поліція, яка виконує класичні поліцейські функції переважно в міських агломераціях та великих населених пунктах. Водночас важливу роль відіграє Національна жандармерія, що поєднує статус військового формування та правоохоронного органу і забезпечує безпеку у стратегічно важливих районах держави. Значну увагу в системі національної безпеки приділено діяльності внутрішньої за зовнішньої розвідки, які відповідають за розвідку, контррозвідку, боротьбу з тероризмом і захист стратегічних інтересів. Економічна та митна безпека забезпечується Митною службою, яка виконує не лише фіскальні, а й правоохоронні функції у сфері протидії контрабанді, незаконному обігу товарів та фінансовим правопорушенням. Важливе місце у кримінальній юстиції займає Прокуратура, що здійснює кримінальне переслідування, процесуальний нагляд за розслідуванням та підтримання державного обвинувачення в суді. Реалізацію досудового розслідування та спеціальних слідчих заходів забезпечує судова поліція, яка виступає важливою ланкою взаємодії між поліцією, прокуратурою та судами. Характерною рисою французької моделі є поєднання цивільних, військових, судових та спеціальних безпекових інституцій у межах єдиної державної системи захисту правопорядку. Нормативно-правове забезпечення діяльності органів здійснюється через розгалужену систему кодексів, що забезпечує високий рівень правової визначеності, підзвітності та ефективності державного управління. Досвід Франції становить практичний інтерес для України у частині побудови багаторівневої системи безпеки, розвитку спеціалізованих органів та удосконалення координації між силовими структурами.

Правове регулювання правоохоронних систем країн-членів ЄС.

«У державах-членах ЄС діють правові акти, які прийняті ЄС та регламентують діяльність із розслідування злочинів, що посягають на правовий порядок кількох країн – учасниць Союзу. Одним із найважливіших напрямів єдиної загальноєвропейської політики виступає співпраця з питань боротьби зі злочинністю. Зазначений напрям регулюється установчими актами ЄС, а саме: Договором про ЄС 1992 р., Амстердамським договором 1997 р., Ніццьким договором 2001 р., Конвенцією про створення Європейського поліцейського відомства й актами третичного права. Пріоритетними завданнями співпраці поліції та судових органів держав – учасниць ЄС у кримінально-правовій сфері є протидія тяжким і особливо тяжким злочинам, що становлять надзвичайну небезпеку країнам-членам Союзу. Для виконання вказаного завдання в ЄС було створено Європейське поліцейське відомство – Європол» [5].

Нідерланди. Правова система Нідерландів належить до романо-германської правової сім'ї (цивільне право). Вона базується на традиціях французького (Кодекс Наполеона) та німецького права, проте має унікальні риси, такі як високий ступінь прагматизму, гнучкості та сильний акцент на міжнародне право. Правова система Нідерландів вирізняється своєю відкритістю до міжнародних норм та прогресивним законодавством. Вона поєднує сувору структуру кодифікованого права з гнучкими політиками, що дозволяє ефективно реагувати на сучасні соціальні виклики без надмірної репресивності. Характеристика нормативно-правових актів, що регулюють правоохоронну систему, представлена в табл. 2.8.

Проведений аналіз нормативно-правових актів засвідчив, що правоохоронна система Нідерландів функціонує на основі комплексного та високоспеціалізованого законодавчого регулювання. Кожен ключовий правоохоронний орган має окрему нормативну базу, що чітко визначає його статус, компетенцію та межі повноважень.

Таблиця 2.8

**Характеристика нормативно-правових актів, які регулюють
правоохоронну систему Нідерландів**

Нормативний акт	Сфера регулювання	Вплив на правоохоронні органи
Закон про поліцію [19]	Закон визначає завдання, повноваження та структуру поліції, а також засади управління нею та нагляду за її діяльністю для забезпечення громадського порядку та безпеки.	- Національна поліція Нідерландів - Королівська маршова жандармерія
Закон Нідерландів про судову організацію [44]	Закон регламентує ієрархію судової системи, визначає склад і повноваження судів різних рівнів, а також встановлює правові засади діяльності Служби публічного обвинувачення	- Служба публічного обвинувачення
Закон про державну податкову адміністрацію [27]	Закон встановлює правові межі для збору податків та наділяє контролюючі органи спеціальними повноваженнями щодо перевірки фінансової звітності, доступу до банківських даних і проведення адміністративних розслідувань	- Фінансова розвідка та розслідування; - Митниця Нідерландів
Кримінально-процесуальний кодекс Нідерландів [21]	Регламентує всі стадії кримінального судочинства, визначаючи межі слідчих повноважень, порядок застосування заходів примусу та процесуальні права учасників справи	- Служба публічного обвинувачення; - Національна поліція; - Королівська маршова жандармерія; - Фінансова розвідка (FIOD)
Закон про запобігання відмиванню грошей та фінансуванню тероризму [12]	Закон зобов'язує фінансові та професійні установи повідомляти про нетипові операції та проводити ідентифікацію клієнтів для запобігання використанню фінансової системи в злочинних цілях	- Фінансова розвідка та розслідування
Закон про економічні злочини [15]	Закон визначає перелік господарських та фінансових правопорушень, що класифікуються як злочини, та встановлює спеціальні методи їх розслідування і суворі санкції за порушення економічного законодавства	- Генеральна служба розвідки та безпеки

Закон про поліцію формує правові засади діяльності поліцейських структур і забезпечення громадського порядку, тоді як Закон про судову організацію закріплює місце та функції органів публічного обвинувачення у системі кримінальної юстиції. Економічна та фінансова безпека держави регулюється спеціальними актами у сфері податкового контролю, протидії відмиванню коштів та боротьби з економічними злочинами. Кримінально-процесуальний кодекс Нідерландів забезпечує єдині процесуальні стандарти діяльності слідчих і прокурорських органів, а також гарантії прав учасників кримінального провадження. Особливе місце посідає законодавство у сфері розвідки та безпеки, яке встановлює правові межі діяльності спецслужб і механізми демократичного контролю. Характерною рисою нідерландської моделі є поєднання високої правової визначеності з функціональною спеціалізацією правоохоронних органів. Така система сприяє ефективній координації між органами державної влади, прозорості правоохоронної діяльності та дотриманню принципів правової держави. Досвід Нідерландів може бути корисним для України у частині вдосконалення галузевого законодавства, усунення дублювання повноважень та посилення міжвідомчої взаємодії.

Фінляндія. Право Фінляндії належить до скандинавської правової системи. «Поняття «скандинавська (нордична) правова система» описує групу національних правопорядків, які сформували спільні підходи до джерел права, техніки законотворчості та стилю правозастосування: акцент на закон і підзаконні акти, помірний формалізм, високий рівень довіри та соціальна орієнтація кримінальної політики. Скандинавська (нордична) правова система сформувалася як окрема правова традиція на перетині континентальної моделі та прецедентного мислення судів, але з власною «практичною філософією» права. Її ядро – домінування закону та підзаконних актів у поєднанні з гнучким тлумаченням і великою повагою до підготовчих матеріалів законопроектів (förarbeten/forarbeider), які фактично виступають «компасом» для судів та адміністрації» [10].

Аналізуючи структуру правоохоронної системи Фінляндії варто здійснити правовий аналіз нормативно-правових актів, що представлено в табл. 2.9.

Таблиця 2.9

**Характеристика нормативно-правових актів, які регулюють
правоохоронну систему Фінляндії**

Нормативний акт	Сфера регулювання	Вплив на правоохоронні органи
1	2	3
Закон про поліцію Фінляндії [18]	Загальні повноваження, принципи застосування сили, зброї, затримання.	- Поліція; - Національне бюро розслідувань; - Служба безпеки та розвідки
Закон про телекомунікаційну розвідку в цивільній розвідці [19]	Методи збору інформації для захисту нацбезпеки, мережева розвідка	- Служба безпеки та розвідки
Закон про нагляд за розвідувальною діяльністю [20]	Робота незалежного Уповноваженого та парламентського комітету, що контролюють спецслужби	- Служба безпеки та розвідки; - Військова розвідка
Закон про перевірки безпеки [28]	Перевірка біографії осіб, які мають доступ до державної таємниці	- Національне бюро розслідувань;
Закон При кримінальні розслідування [45]	Процедура слідства: допити, збір доказів, права підозрюваних та потерпілих	- Національне бюро розслідувань; - Поліція; - Місцева поліція
Закон про примусові заходи [23]	Технічні заходи: обшуки, арешти майна, прослуховування, таємне стеження	- Національне бюро розслідувань; - Поліція; - Митниця
Закон про прикордонну охорону [22]	Закон визначає структуру, завдання й повноваження прикордонної служби, включно з охороною державного кордону, запобіганням незаконній міграції, пошуково-рятувальними операціями та підтриманням правопорядку в прикордонних районах	- Прикордонна служба
Закон про надзвичайні повноваження [23]	Закон, який надає уряду тимчасові повноваження вживати виняткових заходів під час серйозних криз. Є правовою основою, що дозволяє захищати безпеку населення, економічну стабільність та національну незалежність за надзвичайних умов, таких як війна, стихійні лиха чи пандемії.	- Міністерство внутрішніх справ - Поліція; - Національне бюро розслідувань; - Служба безпеки та розвідки\$ - Прикордонна служба

Продовження табл. 2.9

1	2	3
Закон про Митну справу [13]	Застосовується до митного оформлення, митного конт-ролю та митного оподаткування товарів, що імпорту-ються на митну територію ЄС та експортуються з неї у Фінляндії, а також перевозяться через митну територію Фінляндії, на додаток до того, що передбачено законодавством ЄС	- Митна служба Фінляндії
Закон Про Уряд [24]	Визначає ієрархію: поліція та Supo підпорядковані МВС, яке діє в межах урядових рішень	- Міністерство внутрішніх справ - Поліція; - Національне бюро розслідувань; - Служба безпеки та розвідки
Закон про запобігання злочинам на митниці [14]	Надає митниці права, подібні до поліцейських: право проводити досудове слідство, використовувати таємні методи збору інформації та заходи примусу (обшуки, вилучення)	- Митна служба Фінляндії
Кримінальний кодекс Фінляндії [42]	Визначає, що є злочином. Без статті в КК поліція не має права починати розслідування	- Поліція; - Національне бюро розслідувань; - Служба безпеки та розвідки
Закон про Тюремні ув'язнення [17]	Базується на принципі нормалізації, згідно з яким умови утримання мають максимально відповідати життю в суспільстві, а єдиним обмеженням є позбавлення волі. Основний акцент зміщено з каральної функції на ресоціалізацію, що реалізується через систему відкритих в'язниць та обов'язкове навчання або працю для підготовки засудженого до життя без злочинів	- служба пенітенціарних установ та пробації Фінляндії; - Поліція; - Національне бюро розслідувань; - Служба безпеки та розвідки

Даний перелік актів демонструє комплексність фінського підходу. На відміну від країн, де спецслужби можуть діяти на основі секретних директив, у Фінляндії навіть робота розвідки (Служба безпеки та розвідки) підпорядкована публічним законам та жорсткому зовнішньому контролю. Це створює систему, де безпека держави не суперечить правам особистості, а доповнює їх.

Франція. Система правового регулювання правоохоронної системи Франції представлена сукупністю нормативно-правових актів, характеристика яких наведена в табл. 2.10.

Таблиця 2.10

**Характеристика нормативно-правових актів, які регулюють
правоохоронну систему Франції**

Нормативний акт	Сфера регулювання	Вплив на правоохоронні органи
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
Кодекс внутрішньої безпеки Франції [33]	- систематизує завдання, повноваження та принципи організації органів внутрішньої безпеки Франції, включаючи Національну поліцію, Жандармерію та спецслужби, забезпечуючи правову основу для захисту публічного порядку та боротьби з тероризмом	- Національна поліція; - Національна жандармерія; - Генеральна дирекція внутрішньої безпеки
Кодекс оборони [34]	- консолідує правові норми щодо організації оборони держави, визначає повноваження військового керівництва, порядок мобілізації та функціонування Національної жандармерії в інтересах національної безпеки, поєднуючи військові та правоохоронні аспекти захисту Франції	- Національна жандармерія; - Генеральна дирекція зовнішньої безпеки
Кримінальний кодекс Франції [35]	- встановлює матеріально-правову основу правоохоронної діяльності, визначаючи класифікацію правопорушень (злочини, проступки, порушення) та відповідні санкції, що базуються на принципах законності та пропорційності покарання	- Національна поліція; - Національна жандармерія; - Генеральна дирекція внутрішньої безпеки - Генеральна дирекція зовнішньої безпеки
Митний кодекс Франції [36]	- визначає правові засади діяльності Митної служби Франції, регламентуючи порядок переміщення товарів через кордон, систему митних зборів та спеціальні повноваження митників щодо виявлення контрабанди й фінансових злочинів	- Національна митниця

Продовження табл. 2.10

1	2	3
Кодекс судової організації Франції [37]	- регламентує структуру, склад та компетенцію судів загальної юрисдикції, встановлюючи організаційні засади функціонування судової влади та механізми забезпечення незалежного правосуддя у Франції	- Офіс державного прокурора
Кримінально-процесуальний кодекс Франції [33]	- регламентує всі етапи кримінального судочинства, визначаючи процедурні межі діяльності поліції, прокуратури та слідчих суддів під час проведення розслідувань, затримань та судового розгляду справ	- Національна поліція - Офіс державного прокурора - Судова поліція
Пенітенціарний кодекс [36]	- визначає правила виконання кримінальних покарань, визначає правовий статус засуджених та регламентує організацію роботи пенітенціарних установ із фокусом на забезпеченні безпеки, дотриманні прав людини та ресоціалізації правопорушників	- Пенітенціарна адміністрація

Відповідно до зазначеного варто наголосити на таких особливостях правового регулювання правоохоронної системи Франції:

- розподіл функцій між Кодексом внутрішньої безпеки (поліція) та Кодексом оборони (жандармерія) забезпечує гнучкість управління безпекою як у цивільному, так і у військовому секторах;

- попри організаційну належність до Міністерства внутрішніх справ (Національна поліція) чи Міністерства збройних сил (Жандармерія), у питаннях досудового розслідування всі органи суворо підпорядковуються нормам Кримінально-процесуального кодексу, що гарантує єдиний стандарт дотримання прав людини;

- виокремлення Кодексу судової організації та Пенітенціарного кодексу створює систему «стримувань і противаг», де судова влада та органи

виконання покарань діють на основі власних кодифікованих правил, запобігаючи монополізації влади силовими структурами.

Таким чином, проведенне дослідження вказує, що для України не існує єдиного правильного рішення, а є набір інструментів, які потрібно адаптувати. Аналіз досвіду Франції, Нідерландів та Фінляндії засвідчує, що ефективна правоохоронна система в ЄС базується на балансі між специфічними національними моделями та універсальними принципами демократичної підзвітності. Спільним для цих країн є розуміння безпеки як стабільної інвестиції в економіку, де фінансування спрямовується не лише на персонал, а й на високотехнологічну модернізацію та кіберзахист. Інституційна стійкість досягається через чітку спеціалізацію органів (поліція, жандармерія, митниця) та їхню глибоку взаємодію під процесуальним контролем прокуратури й суду. Правоохоронні системи досліджених країн-членів Європейського Союзу є різними як за фінансовим забезпеченням так і за структурою та правовим регулюванням. Правоохоронна система Нідерландів характеризується як сервісна, що має високий рівень централізації, а фінансування розглядається як інвестиція в безпечне майбутнє. Як модель довіри характеризується фінська правоохоронна система. Її властивостями є помірна централізація та стабільність державних видатків на утримання правоохоронних органів. Правоохоронна система Франції характеризується як силова модель, що має забезпечити публічний порядок та безпеку держави. Її рівень централізації є надзвичайно високим. Для України головним уроком є необхідність переходу від механічного копіювання структур до імплементації сервісної моделі управління, де пріоритетом є захист прав людини та цифрова сумісність із безпековим простором ЄС. Успішна євроінтеграція вимагає відмови від політичного впливу на правоохоронні органи на користь прозорих механізмів цивільного контролю.

Висновки до 2-го розділу

1. Проведений аналіз засвідчив, що вимоги Європейського Союзу до правоохоронних систем країн-членів не зводяться до запровадження єдиної організаційної моделі поліції, прокуратури чи спеціальних служб. Європейський Союз не уніфікує структуру національних правоохоронних органів, однак формує комплекс обов'язкових наднаціональних стандартів їх функціонування через норми первинного права, Хартію основних прав Європейського Союзу, акти вторинного законодавства та практику інституційного контролю. Саме тому кожна держава-член зберігає власну систему організації правоохоронної сфери, але зобов'язана забезпечити її відповідність принципам верховенства права, демократії, підзвітності та поваги до прав людини.

2. Встановлено, що ключовий вплив на правоохоронні системи здійснюють Договір про Європейський Союз, Договір про функціонування ЄС та Хартія основних прав ЄС. Зазначені акти визначають базові вимоги щодо політичної нейтральності правоохоронних органів, незалежності прокуратури й судової влади, процесуальних гарантій під час затримання та розслідування, захисту персональних даних, пропорційності застосування сили, а також обов'язковості міжнародної поліцейської співпраці, обміну інформацією та спільної протидії транскордонній злочинності.

3. Дослідження показало, що Європейський Союз застосовує до держав-членів механізми політичного, правового та фінансового впливу у випадках відступу від спільних стандартів. Найбільш показовими прикладами стали Польща, Угорщина та Словаччина, де критика стосувалася політизації прокуратури, послаблення незалежності судів, розширення повноважень силових органів без належного контролю, а також зниження ефективності антикорупційної системи. Це підтверджує,

що оцінка правоохоронної системи в ЄС здійснюється не лише за статистикою боротьби зі злочинністю, а передусім за якістю інституційного управління та рівнем дотримання фундаментальних прав.

4. Для України в умовах євроінтеграції пріоритетним завданням є не механічне копіювання моделей окремих країн, а формування власної ефективної правоохоронної системи, здатної відповідати критеріям Європейського Союзу. Йдеться про забезпечення незалежності правоохоронних органів від політичного впливу, високого рівня професійності та доброчесності кадрів, сучасної цифрової сумісності з інституціями ЄС, належного парламентського й судового контролю, а також безумовного дотримання прав людини як основи демократичної держави. Процес євроінтеграції правоохоронної системи України не є суто технічним питанням зміни структури чи оснащення. Це, перш за все, перехід до моделі демократичного цивільного контролю, де правоохоронний потенціал обмежений жорсткими рамками первинного права ЄС (TEU, TFEU та Хартії). Досвід Угорщини, Польщі та Словаччини доводить, що навіть після вступу до ЄС країни можуть стикатися з «інституційним регресом», коли політична доцільність намагається поглинути правові гарантії. Для України успіх реформи полягає не в копіюванні структури поліції окремої країни, а в імплементації цінностей статті 2 TEU та процесуальних стандартів Хартії.

РОЗДІЛ 3

СТРАТЕГІЧНІ ПОЛОЖЕННЯ РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ПРАВООХОРОННОЮ СИСТЕМОЮ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

3.1. Формування стратегії державного управління реформуванням правоохоронної системи в умовах Євроінтеграції

Важливим аспектом реформування правоохоронної системи в контексті євроінтеграційних процесів є формування та розробка стратегічних положень, що дозволить сформулювати комплексне бачення реформ, врахувати, ризики та загрози, ідентифікувати переваги. «Виникнення і практичне використання методології стратегічного управління зумовлено об'єктивними причинами, що впливають з характеру змін, в першу чергу у зовнішньому середовищі. Сутність стратегічного управління полягає в тому, що, з одного боку, існує чітко організоване комплексне стратегічне планування, з іншого - структура державного управління, що адекватна формальному стратегічному плануванню та побудована так, щоб забезпечити вироблення довгострокової стратегії для досягнення її цілей» [30]. Правоохоронна система знаходиться на перетині сукупності приватних, суспільних та публічних інтересів, які пов'язані із правопорядком та громадською безпекою, і саме це визначає важливість та доцільність розробки комплексної стратегії реформування правоохоронної стратегії зважаючи на євроінтеграційні виклики.

Питання стратегічних положень державного управління досліджували такі вчені, як: В.П. Горбулін, А.Б. Качинський, А.А. Сельський, С.В. Свірко, Н.Т. Гончарук, Т.В. Сивак, Т.В. Іванова, О.І. Дацій, І.О. Драган, М.В. Гаман, О.І. Деміхов, І.О. Дегтєрєва, І.М. Могілат, О.М. Нижник, О.Л. Євмешкіна, С.А. Квітка, О.М. Нижник, Ю.В. Ковбасюк, С. Романюк, В. Грабовський, Л.І. Федулова, Г. Філіпчук та інші.

«Управління як процес і явище неоднорідне, що в межах державного управління надає йому певних конкретизованих властивостей щодо використання набору певних методів, засобів, дій тощо у формуванні управлінських впливів. Проте функціонування управлінської діяльності повністю пов'язано зі встановленням певних алгоритмів та чергових дій, заснованих на розумовій діяльності управлінців. Така діяльність не завжди є прямо еквівалентною суспільному середовищу. Як правило, через об'єктивні умови набуття управлінських знань і навичок, управлінець має більш виражене перспективне бачення, ніж пересічні члени суспільства. Це стає стимулом до продукування і сприйняття нових алгоритмів у існуючій системі. Відтак технології стратегування приховуються у змісті роботи управлінців як повсякденній потребі мати певний часовий горизонт. Звідси, державне управління — це технологічна категорія, розрахована на своєрідне забігання вперед у розвитку в мислиннєвих конструкціях, фактичному продукуванні потреби у певній стратегії дій. Тут технологічність набуває ключового значення як характерна властивість державного управління у сприйнятті будь-яких нововведень, зокрема сучасного стратегічного управління в управлінні суспільними справами. Для майбутніх досліджень відкривається питання про граничну межу, де технологічність як властивість переходить у технологічність як якісну характеристику державного управління, що формує стратегічне управління у суспільному оточенні» [85]. Зазначене визначає важливість стратегічного підходу з позиції трансформації

державного управління в цілому та розробки і реалізації реформ в правоохоронній сфері. Так, розробка стратегії це новий рівень методології державного управління, яка дозволяє гармонізувати короткострокові та довгострокові цілі із державно-управлінськими рішеннями, які приймаються нині.

«Стратегічне управління необхідно розглядати як управлінську діяльність, спрямовану на досягнення поставлених цілей в умовах нестабільності, конкурентного ринкового середовища. У контурі стратегічного управління розглядаються завдання конструювання системи, здійснюється структурна адаптація керованої системи до зовнішніх і внутрішніх змін економічного середовища. У контурі поточного управління, суб'єкт управління діє в межах побудованої системи і, відповідно, ним вирішуються завдання вибору і коригування значень керованих параметрів діючої системи, тобто вирішується завдання параметричної адаптації» [74].

Методологія стратегічного управління розвивалася в декілька етапів:

- по-перше, це стосується управління на основі контролю за виконанням, при якому реакція системи на зміни з'являється після здійснення подій. Це реактивна адаптація, яка є найбільш природною, але вимагає багато часу на усвідомлення неминучості змін, вироблення нової стратегії та адаптацію до неї системи. В умовах наростання темпів змін це неприйнятно.

- по-друге, управління на основі екстраполяції, коли темп змін прискорюється, але майбутнє ще можна передбачати шляхом екстраполяції минулих тенденцій (довгострокове планування).

- по-третє, управління на основі передбачення змін, коли почали виникати несподівані явища і темп змін прискорився, проте не настільки, щоб не можна було вчасно передбачити майбутні тенденції і визначити реакцію на них шляхом вироблення відповідної стратегії (стратегічне планування).

- по-четверте, управління на основі гнучких екстрених рішень в умовах, коли багато важливих завдань виникають настільки стрімко, що їх неможливо вчасно передбачити (стратегічне управління в реальному масштабі часу).

- по-п'яте, довгострокове і стратегічне планування економіки на рівні держави, яке широко використовувалося в радянські часи [30].

Важливість розширення наукового знання про стратегічні положення державного управління в контексті реформування правоохоронної системи полягає у наступних проблемних питаннях:

- процес розроблення стратегічних документів в Україні часто відірваний від правових реалій через брак нормативних вимог та інклюзивності у їх підготовці. Стратегії перестають бути інструментом змін, набуваючи ознак «технічних документів» для донорів. Без регламентації процедур залучення громадянського суспільства та чіткої структури планування, державні зміни залишаються лише на папері. Дана проблема стосується і правоохоронної системи, варто зазначити, що окремі стратегії для поліції, антикорупційних органів, прикордонної безпеки чи кіберзахисту ухвалюються автономно, без єдиної методології і комплексного бачення розвитку системи.

- іншою критичною вадою є відсутність реальних фільтрів для верифікації стратегічного контенту, що унеможлиблює створення реальності планів дій. Процес фінального узгодження документів перетворився на технічну формальність, де поза увагою залишається аудит ресурсних можливостей, адекватність часових рамок та синхронізація із загальнодержавним курсом. Такий вакуум контролю не лише розмиває персональну відповідальність виконавців, а й девальвує саму сутність стратегічного планування, перетворюючи амбітні цілі на суто декларативні гасла, що не мають шансів на втілення. Така ситуація характерна для України в контексті проголошення швидкого переходу до стандартів Європейського Союзу у сфері кримінальної юстиції без належної підготовки персоналу та ІТ-систем.

- спостерігається неузгодженість стратегічних документів між різними сферами державного управління, що ускладнює досягнення комплексних результатів. Зокрема, стратегія розвитку системи охорони здоров'я повинна бути синхронізована з бюджетною, освітньою, економічною, соціальною, правовою, фармацевтичною та міжнародною політикою держави. Причинами такої розбалансованості є відомчий підхід до планування та слабка міжвідомча координація. Реформи поліції, прокуратури, судової системи, митниці та прикордонної служби нерідко здійснюються несинхронно.

- критичною детермінантою неефективності виступає дефіцит інституціоналізованого механізму міжвідомчої координації суб'єктів реалізації стратегічних ініціатив. Це породжує явища функціонального дублювання та колізійності завдань, що нівелює синергетичний ефект державного управління. Ситуація ускладнюється домінуванням директивної моделі комунікації, за якої стратегічні рішення імплементуються "згори" без попереднього горизонтального узгодження з безпосередніми виконавцями. Такий партисипативний розрив не лише детермінує зниження мотиваційного потенціалу кадрового складу, а й створює непереборні бар'єри для якісної реалізації програмних положень на практиці. Так, правоохоронні органи часто працюють у межах власної відомчої логіки без належної міжвідомчої взаємодії, в результат чого відбувається дублювання розслідувань між різними органами досудового розслідування або конкуренція за підслідність справ.

- суттєвим деструктивним чинником є правова невизначеність механізмів відповідальності суб'єктів стратегічного планування за недотримання регламентних термінів або недосягнення цільових значень індикаторів ефективності. Відсутність чіткої кореляції між результатами діяльності та санкційними чи стимулюючими наслідками нівелює виконавчу дисципліну на всіх рівнях. Оптимізація цього процесу потребує системної імплементації кількісно вимірюваних параметрів (KPI), запровадження процедур предиктивної звітності та регулярного зовнішнього аудиту, що дозволить трансформувати

стратегічний моніторинг із формальної констатації фактів на дієвий інструмент забезпечення результативності. Як приклад варто навести, що невиконання планів щодо оновлення слідчої інфраструктури чи зниження рівня злочинності не тягне кадрових рішень.

- деструктивним чинником виступає надмірна політизація стратегічного циклу, що провокує дискретність державного управління. Ротація політичних еліт часто супроводжується деструкцією вже імplementованих стратегічних документів без проведення об'єктивного експлораторного аналізу їхньої ефективності. Така практика нівелює інституційну тяглість та підриває стабільність державної політики в довгостроковій перспективі. Мінімізація зазначених ризиків потребує інституціоналізації фахової експертизи, розширення механізмів інклюзивного громадського моніторингу та встановлення нормативних бар'єрів, що обмежували б волонтаристський перегляд стратегічних пріоритетів без належних юридичних та аналітичних обґрунтувань. Як приклад можна навести, зміну моделі управління поліцією або кадрові перестановки за політичним принципом після зміни уряду.

- системною проблемою залишається незавершеність архітектури оцінювання результативності стратегічних ініціатив, що зумовлено відсутністю як усталених організаційних механізмів моніторингу, так і валідної методології верифікації досягнутих результатів. Так, оцінка роботи поліції здійснюється за кількістю зареєстрованих проваджень, а не за рівнем довіри населення чи якістю розкриття злочинів.

- важливою проблемою є нестача достовірної статистичної та аналітичної бази для стратегічного планування. Формування багатьох стратегій відбувається без належного прогнозування, сценарного аналізу та використання сучасних даних, що знижує обґрунтованість прийнятих рішень. Стратегічні рішення ухвалюються без сучасного кримінального аналізу та прогнозування загроз, відповідно розподіл поліцейських сил без урахування актуальної карти злочинності, міграції населення чи ризиків прикордонних регіонів.

Стратегічне реформування правоохоронної системи України ускладнюється нормативними, організаційними, кадровими, фінансовими та безпековими проблемами. Їх подолання потребує комплексного державного підходу, міжвідомчої координації, деполітизації реформ, цифровізації та орієнтації на стандарти. Стратегічне планування має відповідати сукупності вимог, зокрема: «комплексним, тобто охоплювати всі аспекти діяльності органу державної влади, зважаючи на зовнішні й внутрішні умови його функціонування, а також брати до уваги всі можливості органу виконавчої влади та фактори впливу на його діяльність; спрямованим на перспективу, тобто здійснюватися протягом декількох років для того, щоб визначити головний напрям діяльності органу виконавчої влади; цілеспрямованим, тобто таким, що надає розуміння цілей органу виконавчої влади та прогресу, а також встановлює пріоритетність досягнення цілей; гнучким (еластичним), тобто вплив зміни одного зі складників на інші має бути зведеним до мінімуму; аналітичним, тобто таким, що подає дані та наводить потрібні інтерпретації інформації; обґрунтованим, тобто містити факти та пропозиції, у тому числі щодо організаційних змін, потрібних для виконання плану; орієнтованим на конкретні дії, тобто бути спрямованим на виконання конкретних завдань у конкретних проміжках часу; лаконічним, тобто досить коротким, щоб високопосадовці могли швидко з ним ознайомитися, але водночас містити достатньо інформації, щоб бути зрозумілим» [86].

Отже, визначенні проблеми стратегічного державного управління, вимоги до формування стратегії визначають потребу в розробці методології формування та реалізації стратегії реформування правоохоронної системи як складової процесу прийняття та реалізації державно-управлінських рішень. Аналіз наукової літератури з проблем методології формування та реалізації стратегій в системі державного управління, дозволяє визначити ключові організаційно-методологічні положення формування та реалізації стратегії реформування правоохоронної діяльності в умовах євроінтеграційних процесів (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

**Методологічні положення формування Стратегії державного управління
реформуванням правоохоронної системи**

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ЕТАП		
1. Формування робочої групи для розробки стратегії реформування правоохоронної системи України в умовах Євроінтеграції		
<i>1.1. Формування складу робочої групи формується із представників</i>		
- центральних органів виконавчої влади		
Кабінет Міністрів України	Міністерство внутрішніх справ України	
- виступає ініціатором розробки стратегії реформування правоохоронної системи України в умовах Євроінтеграції, через Віце-прем'єр-міністр з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України	- виступає ініціатором, координатором, ключовим розробником та реалізатором Стратегії реформування правоохоронної системи України в умовах Євроінтеграції	
Міністерство цифрової трансформації України	Міністерство закордонних справ України	Міністерство оборони України
- виступає зацікавленою стороною реформування правоохоронної системи та розробником в сфері цифровізації діяльності правоохоронних органів та адаптації національних баз даних до баз даних ЄС	- виступає координатором, розробником та організатором комунікації з міжнародними партнерами та донорами щодо приведення правоохоронної системи України у відповідність до вимог Європейського Союзу	- виступає ініціатором, зацікавленою стороною та розробником в сфері координації з правоохоронними органами щодо забезпечення національної безпеки та територіальної оборони в умовах інтеграції в ЄС
Міністерство освіти і науки України	Міністерство охорони здоров'я України	Міністерство фінансів України
- виступає зацікавленою стороною та розробником в частині удосконалення системи підготовки та перепідготовки кадрів для правоохоронної системи	- виступає зацікавленою стороною та розробником в частині розвитку відомчої медицини та її адаптації до вимог Європейського Союзу	- виступає зацікавленою стороною та розробником в частині фінансового забезпечення інтеграції правоохоронної системи в Європейський Союз
Міністерство юстиції України	Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності України	Міністерство розвитку громад та територій України
- виступає зацікавленою стороною та розробником в частині формування правового забезпечення євроінтеграції правоохоронної системи та взаємодії правоохоронних органів, прокуратури та судової системи	- виступає зацікавленою стороною та розробником в частині соціального забезпечення правоохоронців	- виступає зацікавленою стороною реформування правоохоронної системи в сфері децентралізації правоохоронних функцій та забезпечення правопорядку та громадської безпеки в регіонах та громадах

Продовження табл. 3.1

- суб'єкти реалізації правоохоронних та безпекових функцій			
Держане Бюро розслідувань	Служба безпеки України	Національна поліція України	АРМА
Державна служба України з безпеки на транспорті	Державна служба України з надзвичайних ситуацій	Державна служба фінансового моніторингу України	Державна служба експортного контролю України
Національне антикорупційне бюро України	Бюро економічної безпеки України	Адміністрація Державної прикордонної служби України	Управління державної охорони
- інші суб'єкти державного управління, що реалізують контрольні, фінансові, інформаційні та інші функції			
Державна митна служба	Державна податкова служба	Державна аудиторська служба	Державна архівна служба
Державна казначейська служба	Державна міграційна служба	Державна служба статистики	Державна регуляторна служба
Державна служба України з питань праці	Національне агентство України з питань державної служби	Національне агентство з питань запобігання корупції	Антимонопольний комітет України
- представники зацікавлених сторін			
- інститути громадянського суспільства	- міжнародні урядові організації	- міжнародні неурядові організації	- прокуратура та судові органи
- адвокаційні компанії	- консалтингові компанії	- громадські ради	- юридичні компанії
визначення кількісного складу та квот робочої групи з розробки стратегії			
- визначення кількості	- визначення квот	- відбір розробників	- затвердження складу
1.2. Попереднє розміщення Складу робочої групи з розробки Стратегії на офіційному ресурсі Міністерства внутрішніх справ України для громадського обговорення	1.2.. Кабінет Міністрів України на основі подання Міністерства внутрішніх справ України затверджує склад робочої групи з розробки Стратегії	1.3. Затвердження завдань та плану роботи робочої групи з розробки стратегії реформування правоохоронної системи	
2. Формування підгруп за напрями розробки стратегії розвитку правоохоронної системи			
- ключові напрямки розробки стратегії реформування правоохоронної системи			
Нормативно-правова адаптація	Інституційна адаптація	Антикорупція та доброчесність	
- гармонізація Кримінального та Кримінального процесуального кодексів - імплементація директив і регламентів Європейського Союзу	- чіткий розподіл підслідності та повноважень правоохоронних органів - усунення дублювання функцій між правоохоронними органами - підготовка нової архітектури системи	- запровадження антикорупційних стандартів та норм доброчесності - захист викривачів - дисциплінарні процедури та внутрішня безпека	

Продовження табл. 3.1

Децентралізація		Цифрова трансформація		Міжнародна співпраця	
- передача окремих правоохоронних функцій громадам; - забезпечення правопорядку, громадської та цивільної безпеки в громадах		- адаптація національних баз даних та реєстрів до інформаційних систем Європейського Союзу - забезпечення кіберзахисту баз даних		- утворення центрів контакту (SPOC); - утворення національного центру зв'язку і Європол - правове забезпечення участі в спільних групах та операціях	
Захист персональних даних		Захист фундаментальних прав людини		Цивільний нагляд та контроль	
- імплементація положень Directive (EU) 2016/680 - правила доступу до баз даних та строки зберігання інформації		- розробка механізмів дотримання імplementованих Директив ЄС щодо захисту фундаментальних прав людини в правоохоронні системі		- парламентський контроль та урядовий нагляд - консультативна місія ЄС (EUAM), яка спеціалізується саме на цивільному нагляді	
3. Механізм фінансування діяльності робочої групи з розробки стратегії реформування правоохоронної системи					
- джерела фінансування					
- державний бюджет		- місцеві бюджети		- міжнародні донори	
- приватні організації		- проєктно-грантові кошти		- бюджети зарубіжних країн	
- механізм фінансування					
- фінансування оплати праці розробників та залучених осіб		- фінансування послуг сторонніх осіб (аналітичні, соціологічні дослідження, інше)		- покриття матеріальних та представницьких витрат	
II. ПРОЦЕДУРНО-АНАЛІТИЧНИЙ ЕТАП					
1. Оцінка стану зовнішнього та внутрішнього середовища правоохоронної системи - встановлення сучасного стану правоохоронної системи та факторів її розвитку					
Об'єктна характеристика		Суб'єктна характеристика		Методологічна характеристика	
аналіз внутрішнього середовища - інституційний стан системи; - кадровий потенціал системи; - правове регулювання; - фінансове забезпечення; - ресурсне забезпечення ; - операційна ефективність - стан корупції та доброчесності - рівень цифровізації		наукові та освітні установи - заклади вищої освіти відомчого та загального підпорядкування; - науково-дослідні інститути Національної академії наук; соціологічні агентства - соціологічні агентства як внутрішні так і зарубіжні консалтингові компанії України		Методи (економічні) - методи статистичного аналізу; - методи економічного аналізу; - методи фінансового аналізу Методи (соціологічні) - соціологічні опитування - соціологічні інтерв'ю Методи (контрольні) - аудит правоохоронних органів	

Продовження табл. 3.1

<i>аналіз зовнішнього середовища</i> - політико-правові фактори; - безпекові фактори; - соціально-економічні фактори - технологічні фактори - суспільно-репутаційні фактори	<i>спеціально утворенні експертні групи</i> - за потреби різностороннього та різногалузевого дослідження утворюються аналітичні групи з експертів у відповідних галузях <i>міжнародні аудиторські фірми та консалтингові компанії</i>	<i>Методи (правові)</i> - системно-правовий аналізу; - порівняльно-правовий аналіз <i>Методи (технічні)</i> - тестування кіберахисту баз даних та реєстрів та кібербезпеки правоохоронних органів
<i>- виявлення можливостей, загроз, системних проблем, ресурсного потенціалу та інституційних обмежень, що визначають напрями майбутньої реформи.</i>		
<i>оцінка правоохоронних систем ЄС</i> - первинне та вторинного законодавство Європейського Союзу; - законодавство та євроінтеграційний досвід країн членів Європейського Союзу; - вимоги Європейського Союзу до країн, що мають намір інтеграції; - політична система Європейського Союзу на предмет прийняття рішення про розширення <i>оцінка рівня відповідності та можливості</i> - результати оцінки стану внутрішнього та зовнішнього середовища; - політична спроможність реалізації євроінтеграційні вимоги; - рівень суспільної свідомості <i>ризики та переваги інтеграції</i> - за видами: безпекові; економічні; політичні; соціальні та інші	<i>наукові та освітні установи</i> - заклади вищої освіти відомчого та загального підпорядкування; - науково-дослідні інститути Національної академії наук; <i>соціологічні агентства</i> - соціологічні агентства як внутрішні так і зарубіжні <i>консалтингові компанії України</i> <i>спеціально утворенні експертні групи</i> - за потреби різностороннього та різногалузевого дослідження утворюються аналітичні групи з експертів у відповідних галузях <i>міжнародні аудиторські фірми та консалтингові компанії</i> <i>робоча група в рамках функціонування підгруп за напрямками</i>	<i>Методи (стратегічного аналізу)</i> - PESTEL-аналіз (Аналіз макросередовища); - Gap-аналіз (Аналіз розривів, аналіз відповідності стандартам ЄС); - SWOT-аналіз (аналіз сильних та слабких сторін, аналіз загроз та переваг) <i>Методи (правові)</i> - метод правового моделювання; - метод правового прогнозування <i>Методи (політичні)</i> - метод політичного стейкхолдер-аналізу; - політичне прогнозування та аналіз ризиків «відкату»; - метод формування політичного консенсусу; - аналіз владних ресурсів; - порівняльно-політичний аналіз; - еліто логічний аналіз
<i>- прогнозування розвитку правоохоронної системи під впливом євроінтеграційних процесів</i>		
<i>ефективність правоохоронної системи</i>	<i>робоча група в рамках функціонування підгруп за напрямками</i>	<i>Методи стратегічного прогнозування</i> - методи сценарного планування, дерева цілей; бенчмаркінг; програмно цільовий; індикативного планування (KPI)
<i>рівень злочинності, безпеки, правопорядку</i>		
<i>рівень відповідності вимогам ЄС</i>		
<i>рівень довіри з боку суспільства</i>		

Продовження табл. 3.1

2. Формування положень Стратегії реформування правоохоронної системи України - визначення вихідних положень стратегії			
Місія Стратегії		Візія Стратегії	
- формування ефективної, адаптивної, професійної, результативної підзвітної суспільству національної правоохоронної системи, яка інтегрована в безпековий простір Європейського Союзу, здатної забезпечувати верховенство права, захист прав і свобод людини, правопорядок, громадську безпеку, протидію злочинності та корупції, а також відповідати вимогам Європейського Союзу		- Правоохоронна система України — це сучасна, інтегрована до європейського безпекового простору система інституцій, яка діє на засадах законності, доброчесності, цифровізації, міжвідомчої координації та довіри суспільства, ефективно запобігає й розслідує злочини, гарантує безпеку громадян та є повноцінною складовою спільного простору свободи, безпеки і правосуддя Європейського Союзу	
- формування цілей та завдань стратегії			
Нормативно-правова адаптація	- гармонізація кримінального, кримінального процесуального та спеціального законодавства України з правом Європейського Союзу	- імплементація директив, регламентів та рекомендацій Європейського Союзу у сфері правосуддя, безпеки та боротьби зі злочинністю	
	- запровадження сучасних правових механізмів боротьби з кіберзлочинністю, фінансовими злочинами та організованою злочинністю	- інституціоналізація обов'язкового правового аналізу відповідності законопроектів стандартам Європейського Союзу	
Інституційна адаптація	- розподіл компетенції між правоохоронними органами та усунення дублювання повноважень	- підвищення функціональної спроможності органів кримінальної юстиції	
	- посилення міжвідомчої координації між поліцією, прокуратурою, судами, митницею та прикордонними органами	- формування нової архітектури правоохоронної системи відповідно до стандартів європейського врядування	
Антикорупція та доброчесність	- впровадження єдиних стандартів доброчесності	- захист викривачів корупції і створення безпечних каналів зв'язку	- автоматизація контролю декларацій та конфлікту інтересів
	- посилення внутрішньої безпеки та службових розслідувань	- запровадження прозорих конкурсних процедур призначення кадрів	- формування нульової толерантності до корупції
Децентралізація	- передача окремих функцій безпеки та правопорядку територіальним громадам	- забезпечення рівного доступу населення до правоохоронних послуг у регіонах	
	- розвиток муніципальних механізмів громадської безпеки	- формування локальних безпекових програм у громадах	
Цифрова трансформація	- створення єдиного цифрового простору правоохоронної системи України	- інтеграція державних реєстрів і баз даних між правоохоронними органами	
	- адаптація інформаційних систем до стандартів сумісності з системами ЄС	- посилення кіберзахисту інформаційних систем правоохоронної системи та сектору безпеки	

Продовження табл. 3.1

Міжнародна співпраця	- поглиблення співпраці з Europol, Eurojust та іншими структурами ЄС		- створення національних контактних центрів міжнародної правоохоронної взаємодії	
	- розширення участі у спільних слідчих групах та міжнародних операціях		- запровадження обміну кримінальною інформацією в реальному часі	
Захист персональних даних	- імплементація стандартів ЄС щодо захисту персональних даних у правоохоронній сфері	- запровадження контролю строків зберігання та знищення інформації		- створення незалежного аудиту інформаційних систем
Захист фундаментальних прав людини	- інтеграція правозахисних стандартів у діяльність правоохоронних органів		- розвиток сервісної моделі взаємодії поліції з населенням	
Цивільний нагляд та контроль	- посилення парламентського контролю над правоохоронною системою	- розвиток зовнішнього аудиту діяльності правоохоронних органів	- формування механізмів суспільної оцінки довіри до правоохоронних органів	
- формування завдань з реалізації стратегічних цілей				
вимоги до завдань				
- завдання повинно мати показники виконання (кількісні, якісні) для оцінити прогресу		- завдання має враховувати кадрові, фінансові, технічні та часові можливості держави		- завдання мають відповідати політикам і інших сферах в умовах євроінтеграції
- завдання повинні допускати коригування в умовах війни, криз зміни зовнішніх умов		- повинно прямо впливати із відповідної стратегічної цілі як інструмент її досягнення		- завдання має бути сформульоване однозначно, без загальних декларативних фраз
3. Розробка плану дій із реалізації стратегії				
- визначення сукупності заходів із реалізації завдання	- встановлення дедлайнів для реалізації заходів із досягнення цілей	- визначення суб'єктів з реалізації заходів та встановлення відповідальності	- обговорення та внесення коректив в план дій з реалізації стратегії	- формування та затвердження результуючого документу
4. Попередня оцінка ефективності Стратегії				
- оцінка впливу стратегії та правоохоронну систему, зацікавлених сторін та ЄС		- оцінка ефективності плану дій та заходів з реалізації Стратегії		- корегування стратегії, плану дій та заходів з реалізації
4. Верифікація стратегії та супровідних документів				
- оприлюднення та обговорення Стратегії та плану дій з її реалізації		- оцінка відповідності стратегії євроінтеграційним цілям		- погодження стратегії із усіма суб'єктами реалізації – органи державного управління
- погодження стратегії із представниками Європейського Союзу		- затвердження стратегії Кабінетом міністрів України		- оприлюднення затвердженої Стратегії як нормативного документу

Розглянемо більш змістовно кожен із зазначених етапів формування стратегії державного управління реформуванням правоохоронної системи в умовах євроінтеграції. Першим та найбільш важливим етапом формування Стратегії державного управління реформуванням правоохоронної системи в умовах євроінтеграції є організаційний. Організаційний етап формування Стратегії державного управління реформуванням правоохоронної системи є базовою стадією, на якій створюються інституційні та управлінські передумови для подальшої розробки стратегічного документа. Склад робочої групи з розробки стратегії пропонуємо визначати в контексті представників за наступними зацікавленими сторонами:

Склад робочої групи з розроблення стратегії пропонується формувати з представників таких зацікавлених сторін:- центральні органи виконавчої влади: Кабінет Міністрів України - виступає ініціатором розробки стратегії реформування правоохоронної системи України в умовах Євроінтеграції, через Віце-прем'єр-міністр з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України; Міністерство внутрішніх справ України - виступає ініціатором, координатором, ключовим розробником та реалізатором Стратегії реформування правоохоронної системи України в умовах Євроінтеграції; Міністерство цифрової трансформації України - виступає зацікавленою стороною реформування правоохоронної системи та розробником в сфері цифровізації діяльності правоохоронних органів та адаптації національних баз даних до баз даних ЄС; Міністерство закордонних справ України - виступає координатором, розробником та організатором комунікації з міжнародними партнерами та донорами щодо приведення правоохоронної системи України у відповідь до вимог Європейського Союзу; Міністерство оборони України - виступає ініціатором, зацікавленою стороною та розробником в сфері координації з правоохоронними органами щодо забезпечення національної безпеки та територіальної оборони в умовах

інтеграції в ЄС; Міністерство освіти і науки України - виступає зацікавленою стороною та розробником в частині удосконалення системи підготовки та перепідготовки кадрів для правоохоронної системи; Міністерство охорони здоров'я України - виступає зацікавленою стороною та розробником в частинні розвитку відомчої медицини та її адаптації до вимог Європейського Союзу; Міністерство фінансів України - виступає зацікавленою стороною та розробником в частині фінансового забезпечення інтеграції правоохоронної системи в Європейський Союз; Міністерство юстиції України - виступає зацікавленою стороною та розробником в частині формування правового забезпечення євроінтеграції правоохоронної системи та взаємодії правоохоронних органів, прокуратури та судової системи; Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності України - виступає зацікавленою стороною та розробником в частині соціального забезпечення правоохоронців; Міністерство розвитку громад та територій України - виступає зацікавленою стороною реформування правоохоронної системи в сфері децентралізації правоохоронних функцій та забезпечення правопорядку та громадської безпеки в регіонах та громадах.

- суб'єкти реалізації правоохоронних та безпекових функцій: Держане Бюро розслідувань; Служба безпеки України; Національна поліція України; АРМА; Державна служба України з безпеки на транспорті; Державна служба України з надзвичайних ситуацій; Державна служба фінансового моніторингу України; Державна служба експортного контролю України; Національне антикорупційне бюро України; Бюро економічної безпеки України; Адміністрація Державної прикордонної служби України; Управління державної охорони. Правоохоронні органи та спеціалізовані безпекові інституції відіграють визначальну роль у процесі формування та розробки Стратегії реформування правоохоронної системи, оскільки саме вони є безпосередніми суб'єктами реалізації державної політики у сфері

безпеки, правопорядку та протидії злочинності. Їх участь забезпечує практичну обґрунтованість стратегічних рішень, врахування реального стану оперативної обстановки, кадрових потреб, технічних спроможностей та існуючих міжвідомчих проблем.

- інші суб'єкти державного управління, що реалізують контрольні, фінансові, інформаційні та інші функції (Державна митна служба, Державна податкова служба, Державна аудиторська служба, Державна архівна служба, Державна казначейська служба, Державна міграційна служба, Державна служба статистики, Державна регуляторна служба, Державна служба України з питань праці, Національне агентство України з питань державної служби, Національне агентство з питань запобігання корупції, Антимонопольний комітет України). Ці суб'єкти забезпечують міжсекторальний характер реформ та створюють належне інституційне середовище для її реалізації. Їх участь дозволяє врахувати бюджетні, економічні, кадрові, міграційні, антикорупційні, статистичні та адміністративні аспекти функціонування правоохоронної системи. Вони забезпечують експертний супровід у питаннях боротьби з контрабандою, податковими правопорушеннями, тіньовою економікою та захисту економічних інтересів держави. Загалом залучення зазначених органів дозволяє сформувати комплексну, фінансово збалансовану, кадрово забезпечену та аналітично обґрунтовану Стратегію реформування правоохоронної системи України.

- представники зацікавлених сторін (інститути громадянського суспільства; міжнародні урядові організації; міжнародні неурядові організації; прокуратура та судові органи; адвокаційні компанії; консалтингові компанії; громадські ради; юридичні компанії). Представники зацікавлених сторін відіграють важливу роль у процесі формування Стратегії, оскільки забезпечують відкритість, інклюзивність та суспільну легітимність стратегічних рішень. Залучення інститутів громадянського

суспільства, громадських рад, адвокаційних та юридичних компаній сприяє врахуванню потреб громадян, професійного середовища, правозахисних стандартів і практичних проблем функціонування правоохоронної системи. Участь зацікавлених сторін дозволяє сформулювати збалансовану, професійну, суспільно підтримувану та орієнтовану на європейські стандарти Стратегію реформування правоохоронної системи України.

Організаційний етап також передбачає попереднє розміщення Складу робочої групи з розробки Стратегії на офіційному ресурсі Міністерства внутрішніх справ України для громадського обговорення. У свою чергу Кабінет Міністрів України на основі подання Міністерства внутрішніх справ України затверджує склад робочої групи з розробки Стратегії, а також завдань та плану роботи робочої групи з розробки стратегії реформування правоохоронної системи.

Комплексність та багатовекторність Стратегії можливо забезпечити шляхом утворення профільних груп за ключовими напрямками реформування правоохоронної системи в умовах євроінтеграції. Зважаючи на вивчення досвіду країн-членів Європейського Союзу та законодавства Європейського Союзу (первинного та вторинного), пропонуємо визначити наступні профільні підгрупи:

- нормативно-правова адаптація: гармонізація Кримінального та Кримінального процесуального кодексів; імплементація директив і регламентів Європейського Союзу;

- децентралізація: передача окремих правоохоронних функцій громадам; забезпечення правопорядку, громадської та цивільної безпеки в громадах;

- інституційна адаптація: чіткий розподіл підслідності та повноважень правоохоронних органів; усунення дублювання функцій між правоохоронними органами; підготовка нової архітектури системи;

- антикорупція та доброчесність: запровадження антикорупційних стандартів та норм доброчесності; захист викривачів; дисциплінарні процедури та внутрішня безпека;

- захист персональних даних: імплементація положень Directive (EU) 2016/680; правила доступу до баз даних та строки зберігання інформації;

- цифрова трансформація: адаптація національних баз даних та реєстрів до інформаційних систем Європейського Союзу; забезпечення кіберзахисту баз даних;

- захист фундаментальних прав людини: розробка механізмів дотримання імplementованих Директив ЄС щодо захисту фундаментальних прав людини в правоохоронній системі;

- міжнародна співпраця: утворення центрів контакту (SPOC); утворення національного центру зв'язку з Європолом; правове забезпечення участі в спільних групах та операціях;

- цивільний нагляд та контроль: парламентський контроль та урядовий нагляд; консультативна місія ЄС (EUAM), яка спеціалізується саме на цивільному нагляді.

Запропонована структура профільних груп забезпечує системний підхід до реформування, де гармонізація законодавства та інституційна перебудова поєднуються з впровадженням європейських стандартів доброчесності, цифровізації та захисту прав людини. Такий розподіл за ключовими векторами адаптації дозволяє трансформувати правоохоронну систему з пострадянської моделі в сучасну архітектуру, що повністю відповідає вимогам і цінностям Європейського Союзу.

Важливою складовою організаційного етапу є формування механізму фінансування процесу розробки стратегії. Фінансове забезпечення діяльності робочої групи базується на принципі диверсифікації джерел, що поєднує державне фінансування з активним залученням міжнародної технічної

допомоги та грантових ресурсів. Такий підхід дозволяє сформувати багаторівневий механізм покриття витрат, що охоплює не лише оплату праці розробників, а й залучення професійної зовнішньої експертизи, зокрема соціологічних та аналітичних досліджень. Використання коштів міжнародних донорів та бюджетів зарубіжних країн забезпечує незалежність процесу розробки та можливість імплементації кращих світових практик. Оптимальний розподіл фінансування на матеріальні, представницькі та операційні потреби гарантує безперервність роботи над Стратегією та високу якість фінального документа. У підсумку, прозорий та сталий механізм фінансування є фундаментом для створення дієвого стратегічного плану, що відповідає вимогам європейської інтеграції.

Другий етап розробки Стратегії є процедурно-аналітичний. Основу даного етапу складає оцінка стану зовнішнього та внутрішнього середовища правоохоронної системи, зокрема:

- встановлення сучасного стану правоохоронної системи та факторів її розвитку: а) об'єктна сторона: аналіз внутрішнього середовища (інституційний стан системи; кадровий потенціал системи; правове регулювання; фінансове забезпечення; ресурсне забезпечення; операційна ефективність; стан корупції та доброчесності; рівень цифровізації); б) аналіз зовнішнього середовища (політико-правові фактори; безпекові фактори; соціально-економічні фактори; технологічні фактори; суспільно-репутаційні фактори); в) суб'єктна характеристика: наукові та освітні установи (заклади вищої освіти відомчого та загального підпорядкування; науково-дослідні інститути Національної академії наук); соціологічні агентства (соціологічні агентства як внутрішні так і зарубіжні); консалтингові компанії України; спеціально утворені експертні групи (за потреби різностороннього та різногалузевого дослідження утворюються аналітичні групи з експертів у відповідних галузях); міжнародні аудиторські фірми та консалтингові

компанії; в) методологічна характеристика передбачає використання методів: економічні (методи статистичного аналізу; методи економічного аналізу; методи фінансового аналізу); соціологічні (соціологічні опитування; соціологічні інтерв'ю); контрольні (аудит правоохоронних органів); правові (системно-правовий аналіз; порівняльно-правовий аналіз); технічні (тестування кіберзахисту баз даних та реєстрів та кібербезпеки правоохоронних органів).

- виявлення можливостей, загроз, системних проблем, ресурсного потенціалу та інституційних обмежень, що визначають напрями майбутньої реформи: а) об'єктна характеристика: оцінка правоохоронних систем ЄС (первинне та вторинне законодавство Європейського Союзу; законодавство та євроінтеграційний досвід країн-членів Європейського Союзу; вимоги Європейського Союзу до країн, які мають намір інтеграції; політична система Європейського Союзу на предмет прийняття рішення про розширення); оцінка рівня відповідності та можливості (результати оцінки стану внутрішнього та зовнішнього середовища; політична спроможність реалізації євроінтеграційні вимоги; рівень суспільної свідомості); ризики та переваги інтеграції (за видами: безпекові; економічні; політичні; соціальні та інші); б) суб'єктна характеристика (ідентичні суб'єкти, що й на попередньому етапі); в) методологічна характеристика, передбачає використання методів: стратегічного аналізу (PESTEL-аналіз (Аналіз макросередовища); Gap-аналіз (Аналіз розривів, аналіз відповідності стандартам ЄС); SWOT-аналіз (аналіз сильних та слабких сторін, аналіз загроз та переваг); правові (метод правового моделювання; метод правового прогнозування); політичні (метод політичного стейкхолдер-аналізу; політичне прогнозування та аналіз ризиків «відкату»; метод формування політичного консенсусу; аналіз владних ресурсів; порівняльно-політичний аналіз; елітологічний аналіз).

- прогнозування розвитку правоохоронної системи під впливом євроінтеграційних процесів: а) об'єктна характеристика: ефективність правоохоронної системи; рівень злочинності, безпеки, правопорядку; рівень відповідності вимогам ЄС; рівень довіри з боку суспільства; б) суб'єктна характеристика: робоча група в рамках функціонування підгруп за напрямками; в) методологічна характеристика полягає у використанні методів стратегічного прогнозування: сценарного планування, дерева цілей; бенчмаркінгу; програмно-цільового; індикативного планування (KPI).

Результатом зазначеного етапу є визначення вихідних положень стратегії та формування стратегічних цілей. Вихідними положеннями є місія (формування ефективної, адаптивної, професійної, результативної підзвітної суспільству національної правоохоронної системи, яка інтегрована в безпековий простір Європейського Союзу, здатної забезпечувати верховенство права, захист прав і свобод людини, правопорядок, громадську безпеку, протидію злочинності та корупції, а також відповідати вимогам Європейського Союзу) та візія стратегії (Правоохоронна система України — це сучасна, інтегрована до європейського безпекового простору система інституцій, яка діє на засадах законності, доброчесності, цифровізації, міжвідомчої координації та довіри суспільства, ефективно запобігає й розслідує злочини, гарантує безпеку громадян та є повноцінною складовою спільного простору свободи, безпеки і правосуддя Європейського Союзу).

У контексті вивченого досвіду та сучасних вимог Європейського Союзу пропонуємо визначити наступні стратегічні цілі за ключовими напрямками:

- нормативно-правова адаптація: 1) гармонізація кримінального, кримінального процесуального та спеціального законодавства України з правом Європейського Союзу; 2) імплементація директив, регламентів та рекомендацій Європейського Союзу у сфері правосуддя, безпеки та боротьби

зі злочинністю; 3) запровадження сучасних правових механізмів боротьби з кіберзлочинністю, фінансовими злочинами та організованою злочинністю; 4) інституціоналізація обов'язкового правового аналізу відповідності законопроектів стандартам Європейського Союзу;

- інституційна адаптація: 1) розподіл компетенції між правоохоронними органами та усунення дублювання повноважень; 2) підвищення функціональної спроможності органів кримінальної юстиції; 3) посилення міжвідомчої координації між поліцією, прокуратурою, судами, митницею та прикордонними органами; 4) формування нової архітектури правоохоронної системи відповідно до стандартів європейського врядування.

- антикорупція та доброчесність: 1) впровадження єдиних стандартів доброчесності; захист викривачів корупції і створення безпечних каналів зв'язку; 2) автоматизація контролю декларацій та конфлікту інтересів; 3) посилення внутрішньої безпеки та службових розслідувань; 4) запровадження прозорих конкурсних процедур призначення кадрів; 5) формування нульової толерантності до корупції.

- децентралізація: 1) передача окремих функцій безпеки та правопорядку територіальним громадам; 2) забезпечення рівного доступу населення до правоохоронних послуг у регіонах; 3) розвиток муніципальних механізмів громадської безпеки; 4) формування локальних безпекових програм у громадах.

- цифрова трансформація: 1) створення єдиного цифрового простору правоохоронної системи України; 2) інтеграція державних реєстрів і баз даних між правоохоронними органами; 3) адаптація інформаційних систем до стандартів сумісності з системами ЄС; 4) посилення кіберзахисту інформаційних систем правоохоронної системи та сектору безпеки.

- міжнародна співпраця: 1) поглиблення співпраці з Europol, Eurojust та іншими структурами ЄС; 2) створення національних контактних центрів

міжнародної правоохоронної взаємодії; 3) розширення участі у спільних слідчих групах та міжнародних операціях; 4) запровадження обміну кримінальною інформацією в реальному часі.

- захист персональних даних: 1) імплементація стандартів ЄС щодо захисту персональних даних у правоохоронній сфері; 2) запровадження контролю строків зберігання та знищення інформації; 3) створення незалежного аудиту інформаційних систем.

- захист фундаментальних прав людини: 1) інтеграція правозахисних стандартів у діяльність правоохоронних органів; 2) розвиток сервісної моделі взаємодії поліції з населенням.

- цивільний нагляд та контроль: 1) посилення парламентського контролю над правоохоронною системою; 2) розвиток зовнішнього аудиту діяльності правоохоронних органів

- формування механізмів суспільної оцінки довіри до правоохоронних органів.

Реалізація зазначених цілей передбачає формування сукупності завдань на основі яких буде розроблено план дій. Пропонуємо формувати завдання таким чином, щоб вони відповідали наступним вимогам:

- завдання повинно мати показники виконання (кількісні, якісні) для оцінювання прогресу;

- завдання має враховувати кадрові, фінансові, технічні та часові можливості держави;

- завдання мають відповідати політикам та іншим сферам в умовах євроінтеграції;

- завдання повинні допускати коригування в умовах війни, криз, зміни зовнішніх умов;

- повинно прямо впливати із відповідної стратегічної цілі як інструмент її досягнення;

- завдання має бути сформульоване однозначно, без загальних декларативних фраз.

В подальшому реалізація стратегічних цілей передбачає розробку плану дій, що є третім етапом та передбачає наступні процедури:

- визначення сукупності заходів із реалізації завдання;
- встановлення дедлайнів для реалізації заходів із досягнення цілей;
- визначення суб'єктів з реалізації заходів та встановлення відповідальності;
- обговорення та внесення коректив в план дій з реалізації стратегії;
- формування та затвердження результуючого документу.

Вищепредставленні етапи розробки стратегії передбачають формування двох документів, власне Стратегії та Плану дій з її реалізації. Зазначені документи для їх подальшого затвердження мають пройти попередню оцінку, яка передбачає:

- оцінка впливу стратегії на правоохоронну систему, зацікавлених сторін та ЄС;
- оцінка ефективності плану дій та заходів з реалізації Стратегії;
- коригування стратегії, плану дій та заходів з реалізації.

Заключним етапом формування Стратегії реформування правоохоронної системи в умовах євроінтеграції є верифікація та затвердження Стратегії та супровідних документів за наступними процедурними етапами:

- оприлюднення та обговорення Стратегії та плану дій з її реалізації;
- оцінка відповідності стратегії євроінтеграційним цілям;
- погодження стратегії із усіма суб'єктами реалізації – органами державного управління;
- погодження стратегії із представниками Європейського Союзу;
- затвердження Стратегії Кабінетом Міністрів України;
- оприлюднення затвердженої Стратегії як нормативного документу.

Розроблені положення формування Стратегії державного управління реформуванням правоохоронної системи в умовах євроінтеграції характеризуються науковою новизною та прикладною спрямованістю, оскільки вперше запропоновано цілісну методологічну модель стратегічного реформування правоохоронної системи України з урахуванням вимог Європейського Союзу. Запропоновано перехід від фрагментарних відомчих перетворень до інклюзивної моделі формування стратегії, що базується на засадах міжвідомчої синергії та участі широкого кола стейкхолдерів, зокрема запропоновано механізм формування міжвідомчої робочої групи із залученням державних органів, правоохоронних структур, міжнародних партнерів та інститутів громадянського суспільства. Розроблено методичні засади оцінювання внутрішнього і зовнішнього середовища правоохоронної системи через використання сучасних інструментів стратегічного аналізу, прогнозування та індикативного планування. Удосконалено підхід до визначення стратегічних напрямів реформування шляхом виокремлення нормативно-правової адаптації, інституційної модернізації, цифрової трансформації, антикорупційної політики, захисту прав людини та цивільного контролю. Це визначає необхідність жорсткої кореляції між стратегічними цілями та ресурсним (фінансовим) забезпеченням, що мінімізує ризики декларативності реформ. Запропонована матриця методологічних положень слугує практичним алгоритмом для прийняття державно-управлінських рішень у реальному масштабі часу. На відміну від існуючих підходів, авторська концепція поєднує організаційний, процедурно-аналітичний, планово-реалізаційний та верифікаційний етапи в єдину систему державно-управлінських рішень.

3.2. Напрями реалізації стратегії державної політики реформування правоохоронної системи України

Вітчизняна практика державного управління щодо реформування певних сфер суспільних відносин, свідчить, що будь-яка реформа відбувалася через формування стратегії на вимогу міжнародних партнерів та донорів. Відповідні вимоги до правоохоронної системи визначає і Європейський Союз, що певним чином було відображено в існуючих стратегіях. Проте, зазвичай такі стратегії залишаються лише елементом декларування цілей, а в гіршому випадку їх реалізація не повною мірою відповідає намірам Європейського Союзу. Це зумовлено, відсутністю чітких механізмів досягнення стратегічних цілей з одного боку, а з іншого опором як з боку суб'єктів державного управління, правоохоронних органів так і з боку суспільства. Реформування правоохоронної системи має відбуватися зважаючи на наступні положення:

- по-перше, ідентифікація вимог Європейського Союзу до України щодо її інтеграції в Європейський безпековий простір не може виступати єдиним орієнтиром розробки реформ. Адже, європейські партнери висувають лише вимоги не визначаючи механізми їх досягнення, а тому дорожня карта кожною країною формується самостійно, зважаючи на національні особливості;

- по-друге, реалізація стратегічних цілей та реформування правоохоронної системи в контексті євроінтеграційних процесів не може відбуватися відособлено від реформування інших сфер суспільного життя та має повністю відповідати вимогам первинного установчого права

Європейського Союзу (Консолідована версія договору про Європейський Союз [102], Договір про функціонування ЄС (TFEU) [103], Хартія основних прав Європейського Союзу [98]);

- по-третє, реформа правоохоронної системи має забезпечити її відповідність організаційним та процесуальним положенням Європейського Союзу та бути складовою системи міжнародного співробітництва країн-членів Європейського Союзу в сфері правоохоронної діяльності;

- по-четверте, реалізація цілей стратегії реформування правоохоронної системи для її адаптації євроінтеграційним процесам має ґрунтуватися на досвіді розвитку правоохоронних системи країн, що вже є членами Європейського Союзу.

Зважаючи на зазначене та розроблену методологію формування стратегії реформування правоохоронної системи Україні в контексті вимог євроінтеграційних процесів є потреба в формуванні напрямів реалізації її ключових стратегічних цілей через формування завдань, суб'єктів їх реалізації та механізмів реалізації.

В попередніх дослідженнях нами визначені стратегічні цілі за такими ключовими напрямками реформування правоохоронної системи у контексті євроінтеграції: нормативно-правова адаптація (табл. 3.2); інституційна адаптація (табл. 3.3); антикорупція та доброчесність (табл. 3.4); децентралізація (табл. 3.5); цифрова трансформація (табл. 3.6); міжнародна співпраця (табл. 3.7); захист персональних даних (табл. 3.8); захист фундаментальних прав людини (табл. 3.9); цивільний нагляд та контроль (табл. 3.10). Визначимо порядок їх досягнення.

Таблиця 3.2

**Напрями досягнення стратегічних цілей реформування правоохоронної системи у контексті
євроінтеграційних вимог щодо цілі нормативно-правової адаптації**

Напрями реалізації	Суб'єкти реалізації	Переваги та загрози
1	2	3
Завдання: Гармонізація кримінального, кримінального процесуального та спеціального законодавства України з правом Європейського Союзу		
- проведення комплексного правового аудиту законодавства України за участю міжнародних експертів	Верховна Рада України Кабінет Міністрів України	Переваги: прискорення переговорного процесу вступу до ЄС; підвищення якості кримінальної юстиції; правова визначеність та узгодженість законодавства; зростання міжнародної довіри до України; Ризики та загрози: затягування законодавчих змін через відсутність політичного консенсусу; формальна, а не змістовна імплементація норм права ЄС; суб'єктів державного управління та правоохоронних органів; фрагментарність реформування законодавства через неузгодженість реформ в різних сферах державного управління
- підготовка та внесення змін до Кримінального, (або прийняття нового Кодексу) кримінально-процесуального кодексів та спеціальних законів	Міністерство внутрішніх справ України Міністерство Юстиції України	
- розробка та запровадження постійного механізму експертизи законопроектів на відповідність праву ЄС	Офіс Генерального прокурора	
Завдання: Імплементація директив, регламентів та рекомендацій Європейського Союзу у сфері правосуддя, безпеки та боротьби зі злочинністю		
- підготовка та ухвалення нормативних актів, що регулюють процес імплементації директив і регламентів ЄС	Верховна Рада України Кабінет Міністрів України	Переваги: наближення України до членства в Європейському Союзі та отримання доступу до грантових та донорських фінансових ресурсів для подальшої реалізації реформ; модернізація системи правосуддя для забезпечення суспільної довіри; зростання довіри міжнародних партнерів; підвищення ефективності системи протидії злочинності; Ризики та загрози: нестача кваліфікованих фахівців з міжнародного оправа; можливість тимчасових колізій в законодавстві, що може використовуватися для гальмування реформ та корупційних схем
- формування та забезпечення діяльності міжвідомчої координаційної групи із імплементації директив і регламентів ЄС	Міністерство внутрішніх справ України Міністерство Юстиції України	
- розробка та реалізації дорожньої карти поетапної імплементації директив та регламентів ЄС	Офіс Генерального прокурора	
Завдання: Запровадження сучасних правових механізмів боротьби з кіберзлочинністю, фінансовими злочинами та організованою злочинністю		
- створення спеціалізованих правових режимів для міжвідомчої взаємодії	Верховна Рада України Кабінет Міністрів України	Переваги: посилення протидії держави сучасним загрозам та злочинам; скорочення економічних наслідків від злочинності і

Продовження табл. 3.2

1	2	3
- розробка та реалізації дорожньої карти поетапної імплементації директив та регламентів ЄС - запровадження процедур електронних доказів, фінансового моніторингу та конфіскації активів - підготовка та внесення змін до Кримінального, (або прийняття нового Кодексу) кримінально-процесуального кодексів та спеціальних законів	Міністерство закордонних справ України Міністерство внутрішніх справ України Міністерство Юстиції України Офіс Генерального прокурора	як наслідок рівня тіньової економіки; підвищення інвестиційних привабливості; зміцнення міжнародної співпраці в сфері безпеки; Ризики та загрози: порушення прав людини при надмірному контролі; нестача технічних та кадрових ресурсів
Завдання: Інституціоналізація обов'язкового правового аналізу відповідності законопроектів стандартам Європейського Союзу		
- розробка та запровадження постійного механізму експертизи законопроектів на відповідність праву ЄС - проведення комплексного правового аудиту законодавства України за участю міжнародних експертів - створення спеціалізованих підрозділів правового аналізу при органах влади - розробка та затвердження єдиної методики оцінки відповідності нормативних актів вимогам ЄС - запровадження механізму включення висновку про відповідність праву ЄС до пакета супровідних документів законопроекту	Верховна Рада України Кабінет Міністрів України Міністерство закордонних справ України Міністерство внутрішніх справ України Міністерство Юстиції України Офіс Генерального прокурора	Переваги: недопущення ухвалення норм, що суперечать праву ЄС; прискорення адаптації законодавства; підвищення якості законотворчого процесу; системність євроінтеграційних реформ; Ризики та загрози: бюрократизація законодавчого процесу; формальний характер експертизи; нестача профільних експертів; затягування розгляду термінових законопроектів.

Таблиця 3.3

**Напрями досягнення стратегічних цілей реформування правоохоронної системи у контексті
євроінтеграційних вимог щодо цілі інституційної адаптації**

Напрями реалізації	Суб'єкти реалізації	Переваги та загрози
1	2	3
Завдання: Розподіл компетенцій між правоохоронними органами та усунення дублювання повноважень		
- проведення функціонального аудиту правоохоронних органів - ухвалення закону про розмежування компетенції та підслідності - внесення змін до профільного законодавства - створення міжвідомчих координаційних протоколів взаємодії	- Верховна Рада України - Кабінет Міністрів України - Міністерство закордонних справ України - Міністерство внутрішніх справ України - Міністерство Юстиції України - Офіс Генерального прокурора - Правоохоронні органи	Переваги: підвищення ефективності розслідувань; скорочення міжвідомчих конфліктів; раціональне використання ресурсів; чітка відповідальність органів; Ризики та загрози: відомчий опір реформі; тимчасове ускладнення координації на перехідному етапі; політичний вплив на перерозподіл повноважень; неповне усунення дублювання функцій.
Завдання: підвищення функціональної спроможності органів кримінальної юстиції		
- запуск процедури модернізації структури та управлінських процесах в правоохоронних органах - впровадження системи підготовки та перепідготовки кадрів правоохоронних органів - розробка програми та налагодження спів-праці з профільним міністерством щодо цифровізації правоохоронних органів - запровадження програми модернізації матеріально-технічної бази та її фінансового забезпечення	- Кабінет Міністрів України - Міністерство закордонних справ України - Міністерство внутрішніх справ України - Міністерство Юстиції України - Офіс Генерального прокурора - Правоохоронні органи	Переваги: скорочення строків розслідування справ; підвищення якості досудового розслідування; зростання довіри до системи правосуддя; посилення спроможності реагувати на складні злочини; Ризики та загрози: недостатнє фінансування; кадровий дефіцит; опір внутрішнім змінам; нерівномірна спроможність органів у регіонах

Продовження табл. 3.3

1	2	3
<i>Завдання: посилення міжвідомчої координації між поліцією, прокуратурою, судами, митницею та прикордонними органами</i>		
- розробка та запровадження процедури утворення та функціонування постійних міжвідомчих координаційних центрів	Кабінет Міністрів України Міністерство закордонних справ України Міністерство внутрішніх справ України Міністерство Юстиції України Офіс Генерального прокурора Правоохоронні органи	Переваги: швидший обмін даними та реагування на загрози; ефективніша боротьба з транснаціональною злочинністю; зменшення дублювання дій органів; підвищення результативності кримінальних проваджень; Ризики та загрози: відомча конкуренція та закритість; технічна несумісність баз даних; витоки службової інформації; бюрократичне затягування координаційних процедур
- розробка та затвердження протоколів обміну інформацією та спільного реагування		
- інтеграція інформаційних систем і реєстрів та їх адаптація до інформаційних систем ЄС		
- врегулювання процедур проведення спільних навчань та координаційних операцій		
<i>Завдання: формування нової архітектури правоохоронної системи відповідно до стандартів європейського врядування</i>		
- проведення інституційного аудиту правоохоронної системи та її інституційної взаємодії із безпековими та іншими суб'єктами	Міністерство внутрішніх справ України Міністерство Юстиції України Офіс Генерального прокурора Правоохоронні органи	<i>Переваги:</i> створення більш ефективної та зрозумілої системи органів; зменшення дублювання функцій; підвищення підзвітності та керованості системи; Ризики та загрози: політизація процесу реформування, можлива втрата керованості в період організаційних змін; формальність зміни структури
- реформування структури управління, координації та підзвітності		
- внесення змін в законодавство щодо впровадження принципів первісності, прозорості, законності та результативності		

Таблиця 3.4

**Напрями досягнення стратегічних цілей реформування правоохоронної системи в контексті
євроінтеграційних вимог щодо цілі антикорупція та доброчесність**

Напрями реалізації	Суб'єкти реалізації	Переваги та загрози
1	2	3
Завдання: впровадження єдиних стандартів доброчесності		
- розробка та затвердження Кодексу доброчесності для усіх правоохоронних органів	Кабінет Міністрів України Міністерство внутрішніх справ України Міністерство Юстиції України Правоохоронні органи	Переваги: зниження корупційних ризиків; єдині правила поведінки для всіх органів; підвищення довіри суспільства; зміцнення кадрової дисципліни; Ризики та загрози: формальне впровадження без реального контролю; вибіркове застосування перевірок; внутрішній опір персоналу; використання механізмів доброчесності для тиску
- уніфікація перевірки доброчесні при доборі кадрів та протягом кар'єри		
- обов'язкове підвищення кваліфікації з пи-тань етики та антикорупційних стандартів		
Завдання: захист викривачів корупції і створення безпечних каналів зв'язку		
- запровадження анонімних електронних і телефонних каналів повідомлення про корупцію	Кабінет Міністрів України Міністерство внутрішніх справ України Міністерство Юстиції України	Переваги: виявлення прихованих корупційних схем; підвищення невідворотності відповідальності; формування культури нетерпимості до корупції; зростання довіри персоналу до внутрішніх механізмів захисту; Ризики та загрози: витік інформації про викривачів; фіктивні або недобросовісні повідомлення; недостатня незалежність органів розгляду повідомлень
- законодавче посилення гарантій захисту викривачів від переслідування		
- запровадження інструментів правової, психологічної та соціальної підтримки		
Завдання: автоматизація контролю декларацій та конфлікту інтересів		
- впровадження автоматизованих систем перевірки декларацій та унормування використання штучного інтелекту	Кабінет Міністрів України Міністерство внутрішніх справ України Міністерство Юстиції України	Переваги: швидке виявлення корупційних ризиків; зменшення людського фактору при перевірках; підвищення прозорості доходів посадовців; ефективніше використання ресурсів контролюючих органів; Ризики та загрози: технічні збої або кібератаки; помилкові автоматичні спрацювання; витік персональних даних; недостатній рівень кібезахисту
- інтеграція реєстрів майна, доходів, бізнесу та судових рішень		
- запрошення інструментів автоматичного виявлення ризику конфлікту інтересів		
Завдання: посилення внутрішньої безпеки та службових розслідувань		
- адаптація стандартизованих процедур службових розслідувань до вимог ЄС	Кабінет Міністрів України	Переваги: зниження корупції, швидке реагування та службові роз-слідування, зміцнення довіри суспільства, підвищення дисципліни

1	2	3
- розробка та затвердження ризик-орієнтованого моніторингу персоналу	Міністерство внутрішніх справ України	Ризики та загрози: використання перевірок для внутрішнього тиску; витік службової інформації; конфлікти між керівництвом і підрозділами внутрішньої безпеки
- цифрова фіксація дисциплінарних проваджень і контроль строків розгляду	Міністерство Юстиції України	
Завдання: запровадження прозорих конкурсних процедур призначення кадрів		
- внесення змін в законодавство щодо закріплення обов'язкових відкритих конкурсів на керівні та ключові посади	Міністерство внутрішніх справ України	Переваги: зниження корупційного та політичного впливу на кадрові рішення; добір професійних і доброчесних кадрів; підвищення довіри суспільства до системи; Ризики та загрози: затягування призначень через тривалі конкурси; спроби зовнішнього впливу на конкурсні комісії
- цифровізація конкурсних процедур і публічне оприлюднення результатів	Міністерство Юстиції України	
- уніфікація критеріїв оцінювання професійності, доброчесності та лідерських якостей кандидатів	Правоохоронні органи	
Завдання: формування нульової толерантності до корупції		
- обов'язкове підвищення кваліфікації з питань етики та антикорупційних стандартів	Кабінет міністрів України	Переваги: зменшення побутової та системної корупції; підвищення дисципліни персоналу; зростання довіри громадян і міжнародних партнерів Ризики та загрози: декларативність без реального покарання; вибіркове застосування санкцій;
- запровадження просвітницьких антикорупційних заходів	Міністерство внутрішніх справ України	

Таблиця 3.5

**Напрями досягнення стратегічних цілей реформування правоохоронної системи у контексті
євроінтеграційних вимог щодо цілі децентралізація**

Напрями реалізації	Суб'єкти реалізації	Переваги та загрози
1	2	3
Завдання: передача окремих функцій безпеки та правопорядку територіальним громадам; розвиток муніципальних механізмів громадської безпеки		
- розробити зміни в законодавство про місцеве самоврядування щодо делегування повноважень в сфері громадського порядку та безпеки - створення муніципальних підрозділів громадської безпеки та інспекції порядку - укладення угод про взаємодію громад з правоохоронними органами;	- Верховна рада України - Кабінет Міністрів України - Міністерство внутрішніх справ України - Місьцеве самоврядування	Переваги: швидше реагування на локальні проблеми безпеки; посилення ролі громад у забезпеченні порядку; підвищення довіри населення; зменшення навантаження на центральні органи; Ризики та загрози: нерівність спроможності громад; політизація місцевих безпекових структур; дублювання функцій з поліцією; нестача фінансування на місцях.
Завдання: забезпечення рівного доступу населення до правоохоронних послуг у регіонах; формування локальних безпекових програм у громадах		
- оптимізація мережі територіальних підрозділів правоохоронних органів - унормування та запровадження мобільних, дистанційних та цифрових сервісів для населення - цільове ресурсне посилення віддалених, прикордонних і деокупованих територій	- Кабінет Міністрів України - Міністерство внутрішніх справ України - Національна поліція - Місьцеве самоврядування	Переваги: рівні безпекові можливості для громадян незалежно від місця проживання; підвищення довіри до держави; швидше реагування на правопорушення; зменшення регіонального безпекового дисбалансу Ризики та загрози: дефіцит фінансування; кадровий брак у сільських та прифронтових районах

Таблиця 3.6

**Напрями досягнення стратегічних цілей реформування правоохоронної системи в контексті
євроінтеграційних вимог щодо цілі цифрова трансформація**

Напрями реалізації	Суб'єкти реалізації	Переваги та загрози
1	2	3
<i>Завдання: створення єдиного цифрового простору правоохоронної системи України та інтеграція державних реєстрів і баз даних між правоохоронними органами</i>		
- інтеграція інформаційних систем і реєстрів правоохоронних органів у єдину платформу - запровадження єдиних стандартів електронного документообігу та обміну даними - створення захищеної державної цифрової інфраструктури - розробка дорожньої карти поетапного підключення всіх органів до спільного цифрового середовища	Кабінет Міністрів України Міністерство внутрішніх справ України Міністерство цифрової трансформації	<i>Переваги:</i> швидкий міжвідомчий обмін інформацією; зменшення бюрократії та дублювання даних; підвищення ефективності розслідувань; основа для інтеграції з цифровими системами <i>Ризики та загрози:</i> високі витрати на створення системи; кіберзагрози та атаки; технічна несумісність старих баз даних; опір окремих відомств через втрату автономії
<i>Завдання: адаптація інформаційних систем до стандартів сумісності з системами ЄС та посилення кіберзахисту інформаційних систем правоохоронної системи та сектору безпеки</i>		
- впровадження технічних стандартів сумісності та обміну даними з системами ЄС - модернізація державних реєстрів і відомчих платформ - створення багаторівневої системи кіберзахисту, резервування та моніторингу загроз - запровадження механізму регулярного аудиту кібербезпеки та тестування захищеності систем	Кабінет Міністрів України Міністерство внутрішніх справ України Міністерство цифрової трансформації	<i>Переваги:</i> готовність до інтеграції з цифровим безпековим простором ЄС; швидкий і безпечний міжнародний обмін інформацією; зменшення ризику витоку службових даних; підвищення стійкості державних систем в умовах війни. <i>Ризики та загрози:</i> висока вартість модернізації; дефіцит ІТ та кіберфахівців; складність інтеграції застарілих систем; зростання інтенсивності кібератак у період переходу.

Таблиця 3.7

**Напрями досягнення стратегічних цілей реформування правоохоронної системи в контексті
євроінтеграційних вимог щодо цілі міжнародна співпраця**

Напрями реалізації	Суб'єкти реалізації	Переваги та загрози
1	2	3
Завдання: поглиблення співпраці з Europol, Eurojust та іншими структурами ЄС		
- укладення та оновлення міжнародних угод про співробітництво	Кабінет Міністрів України	Переваги: посилення боротьби з транснаціональною злочинністю; доступ до аналітичної та оперативної інформації ЄС; підвищення професійного рівня правоохоронців Ризики та загрози: витік чутливої інформації; залежність від зовнішніх інформаційних ресурсів; складність міжвідомчої координації
- запровадження постійного моніторингу за дотриманням правоохоронними органами вимог міжнародних поліцейських організацій	Міністерство внутрішніх справ України	
	Міністерство закордонних справ України	
Завдання: створення національних контактних центрів міжнародної правоохоронної взаємодії		
- унормування процедури утворення та функціонування єдиного координаційного центру міжнародної правоохоронної співпраці	Кабінет Міністрів України	Переваги: швидкий міжнародний обмін інформацією; оперативне реагування на транскордонні злочини; підвищення координації між українськими органами; зміцнення довіри міжнародних партнерів; Ризики та загрози: нестача кваліфікованого персоналу; кіберризик та витік даних; міжвідомча конкуренція за координаційну роль
- запуск цілодобових каналів оперативного обміну інформацією	Міністерство внутрішніх справ України	
- інтеграція контактних центрів із міжнародними мережами та базами даних	Міністерство закордонних справ України	
- затвердження стандартних процедур взаємодії з іноземними партнерами	Правоохоронні органи	
Завдання: створення захищених цифрових каналів міжнародного обміну даними		
- створення захищених цифрових каналів міжнародного обміну даними	Кабінет Міністрів України	Переваги: швидке виявлення злочинців і загроз; ефективніша боротьба з транснаціональною злочинністю; прискорення розслідувань; наближення до стандартів безпеки Ризики та загрози: витік або компрометація даних; технічна несумісність систем; високі витрати на кіберзахист; порушення правил захисту персональних даних
- інтеграція національних баз даних з європейськими інформаційними системами	Міністерство внутрішніх справ України	
- уніфікація протоколів передачі та обробки кримінальної інформації	Міністерство закордонних справ України	
- цілодобове функціонування координаційних центрів обміну даними	Правоохоронні органи	

1	2	3
Завдання: розширення участі у спільних слідчих групах та міжнародних операціях		
- укладення міжнародних угод про створення спільних слідчих груп	Кабінет Міністрів України	Переваги: ефективніше розкриття транснаціональних злочинів; доступ до міжнародного досвіду та доказової бази; підвищення авторитету України як безпекового партнера; прискорення інтеграції до європейського безпекового простору Ризики та загрози: витік службової інформації; складність узгодження юрисдикцій і процедур; кадрове перевантаження органів; залежність від рішень іноземних партнерів
- направлення українських представників до міжнародних координаційних центрів	Міністерство внутрішніх справ України	
- підготовка персоналу за міжнародними стандартами розслідування	Міністерство закордонних справ України Правоохоронні органи	

Таблиця 3.8

**Напрями досягнення стратегічних цілей реформування правоохоронної системи у контексті
євроінтеграційних вимог щодо цілі захист персональних даних**

Напрями реалізації	Суб'єкти реалізації	Переваги та загрози
1	2	3
<i>Завдання: імплементація стандартів ЄС щодо захисту персональних даних у правоохоронній сфері</i>		
- затвердження спеціальних правил обробки даних правоохоронними органами	Кабінет Міністрів України	<i>Переваги:</i> наближення до стандартів ЄС; зростання довіри громадян; безпечний міжнародний обмін даними; зменшення зловживань персональною інформацією <i>Ризики та загрози:</i> формальна імплементація норм; нестача фахівців; опір відомств через нові обмеження.
- впровадження систем внутрішнього контролю доступу до персональних даних	Міністерство внутрішніх справ України	
- навчання персоналу вимогам захисту даних	Міністерство закордонних справ України	
	Правоохоронні органи	
<i>Завдання: запровадження контролю строків зберігання та знищення інформації</i>		
- встановлення нормативних строків зберігання різних категорій даних	Кабінет Міністрів України	<i>Переваги:</i> зменшення незаконного накопичення даних; підвищення якості інформаційних баз; захист права на приватність; <i>Ризики та загрози:</i> помилкове видалення важливої інформації; технічні збої систем; саботаж виконання процедур
- запровадження процедур автоматизованого відстеження строків зберігання та електронних процедури архівування та знищення інформації	Міністерство внутрішніх справ України	
- регулярний внутрішній контроль дотримання строків	Міністерство закордонних справ України	
	Правоохоронні органи	
<i>Завдання: створення незалежного аудиту інформаційних систем</i>		
- законодавче запровадження регулярного зовнішнього аудиту ІТ-систем	Кабінет Міністрів України	<i>Переваги:</i> зменшення незаконного накопичення даних; підвищення якості інформаційних баз; захист права на приватність; <i>Ризики та загрози:</i> помилкове видалення важливої інформації; технічні збої систем; саботаж виконання процедур
- сертифікація систем захисту інформації	Міністерство внутрішніх справ України	
- унормування перевірки журналів доступу та кіберстійкості	Міністерство закордонних справ України	
- публічне подання узагальнених звітів про результати аудиту	Правоохоронні органи	

Таблиця 3.9

**Напрями досягнення стратегічних цілей реформування правоохоронної системи в контексті
євроінтеграційних вимог щодо цілі захист фундаментальних прав людини**

Напрями реалізації	Суб'єкти реалізації	Переваги та загрози
Завдання: інтеграція правозахисних стандартів у діяльність правоохоронних органів		
- внесення правозахисних стандартів до відомчих інструкцій і процедур	Кабінет Міністрів України Міністерство внутрішніх справ України Міністерство закордонних справ України Правоохоронні органи	Переваги: зменшення порушень прав людини; підвищення довіри населення; зниження кількості справ проти України у міжнародних судах; наближення до європейських стандартів. Ризики та загрози: формальний характер навчання; опір старим практикам; недостатній внутрішній контроль; дефіцит фахівців з прав людини.
- обов'язкове навчання персоналу стандартам прав людини		
- впровадження контролю законності затримань, обшуків і застосування сили		
- регулярний моніторинг практики з урахуванням рішень Європейського суду з прав людини		
Завдання: розвиток сервісної моделі взаємодії поліції з населенням		
- розвиток електронних та дистанційних поліцейських сервісів	Кабінет Міністрів України Міністерство внутрішніх справ України Міністерство закордонних справ України Правоохоронні органи	Переваги: зростання довіри громадян до поліції; покращення профілактики правопорушень; швидше виявлення локальних проблем безпеки; формування сервісної, а не каральної моделі поліції. Ризики та загрози: нестача ресурсів у громадах; формальний діалог із населенням; нерівномірне впровадження в регіонах; опір авторитарним управлінським підходам
- регулярні консультації поліції з громадами		
- оцінювання роботи поліції за рівнем довіри населення		

Таблиця 3.10

**Напрями досягнення стратегічних цілей реформування правоохоронної системи в контексті
євроінтеграційних вимог щодо цілі захист цивільний нагляд та контроль**

Напрями реалізації	Суб'єкти реалізації	Переваги та загрози
Завдання: посилення парламентського контролю над правоохоронною системою		
- розширення контрольних повноважень профільних комітетів ВРУ - запровадження обов'язкових щорічних звітів керівників правоохоронних органів у парламенті - проведення парламентських слухань щодо стану законності та безпеки - створення механізмів парламентського моніторингу виконання реформ	- Верховна рада України - Кабінет Міністрів України - Міністерство внутрішніх справ України	Переваги: підвищення підзвітності силових структур; зменшення ризику зловживань владою; прозорість реформ; зміцнення демократичного контролю. Ризики та загрози: політизація контрольних процедур; використання контролю для тиску; формальний характер заслуховувань.
Завдання: розвиток зовнішнього аудиту діяльності правоохоронних органів		
- запровадження регулярного незалежного функціонального аудиту - залучення міжнародних і національних експертів до оцінювання діяльності - публікація узагальнених результатів перевірок	- Верховна рада України - Кабінет Міністрів України - Міністерство внутрішніх справ України	Переваги: ефективніше використання ресурсів; виявлення системних недоліків; зростання довіри суспільства; підвищення управлінської якості. Ризики та загрози: опір органів зовнішнім перевіркам; витік службової інформації; формальний аудит без наслідків
Завдання: формування механізмів суспільної оцінки довіри до правоохоронних органів		
- проведення регулярних незалежних соціологічних опитувань - створення публічних рейтингів довіри та якості сервісу - врахування показників довіри у КРІ керівництва органів	- Верховна рада України - Кабінет Міністрів України - Міністерство внутрішніх справ України	Переваги: орієнтація системи на потреби громадян; підвищення сервісності правоохоронних органів; раннє виявлення проблем у роботі; зростання суспільної довіри. Ризики та загрози: маніпуляція результатами опитувань; низька репрезентативність даних; формальне використання результатів без реальних змін

Нормативно-правова адаптація Важливою ціллю, реалізація якої має забезпечити ефективність євроінтеграційних процесів реформування правоохоронної системи є нормативно-правова адаптація. Реалізація завдань які передбачають сукупність заходів правового, організаційного та інформаційного характеру, зокрема: проведення комплексного правового аудиту законодавства України за участю міжнародних експертів; підготовка та внесення змін до Кримінального, (або прийняття нового Кодексу) кримінально-процесуального кодексів та спеціальних законів; - розробка та запровадження постійного механізму експертизи законопроектів на відповідність праву ЄС; підготовка та ухвалення нормативних актів, що регулюють процес імплементації директив і регламентів ЄС; формування та забезпечення діяльності міжвідомчої координаційної групи із імплементації директив і регламентів ЄС; розробка та реалізації дорожньої карти поетапної імплементації директив та регламентів ЄС; створення спеціалізованих правових режимів для міжвідомчої взаємодії; запровадження процедур електронних доказів, фінансового моніторингу та конфіскації активів; створення спеціалізованих підрозділів правового аналізу при органах влади; розробка та затвердження єдиної методики оцінки відповідності нормативних актів вимогам ЄС; запровадження механізму включення висновку про відповідність праву ЄС до пакета супровідних документів законопроекту.

Проаналізувавши аналітичні звіти щодо скринінгу євроінтеграції та зважаючи на запропоновані завдання реалізації цілей реформування правоохоронної системи, вважаємо, що вони дозволять Україні отримати сукупність переваг, зокрема: прискорення переговорного процесу вступу до ЄС; підвищення якості кримінальної юстиції; правова визначеність та узгодженість законодавства; зростання міжнародної довіри до України; наближення України до членства в Європейському Союзі та отримання

доступу до грантових та донорських фінансових ресурсів для подальшої реалізації реформ; модернізація системи правосуддя для забезпечення суспільної довіри; зростання довіри міжнародних партнерів; підвищення ефективності системи протидії злочинності; недопущення ухвалення норм, що суперечать праву ЄС; прискорення адаптації законодавства; підвищення якості законотворчого процесу; системність євроінтеграційних реформ.

Водночас при формуванні державної політики реформування правоохоронної системи необхідно врахувати сукупність ризиків та розробити інструменти щодо зниження їх наслідків, зокрема: затягування законодавчих змін через відсутність політичного консенсусу; формальна, а не змістовна імплементація норм права ЄС; опір з боку суб'єктів державного управління та правоохоронних органів; фрагментарність реформування законодавства через неузгодженість реформ в різних сферах державного управління; нестача кваліфікованих фахівців з міжнародного права; можливість тимчасових колізій в законодавстві, що може використовуватися для гальмування реформ та корупційних схем як наслідок рівня тіньової економіки; підвищення інвестиційних привабливості; зміцнення міжнародної співпраці в сфері безпеки; порушення прав людини при надмірному контролі; нестача технічних та кадрових ресурсів; бюрократизація законодавчого процесу; формальний характер експертизи; нестача профільних експертів; затягування розгляду термінових законопроектів.

Інституційна адаптація. Інституційна адаптація правоохоронної системи до європейських вимог можлива за умови вирішення таких завдань як: розподіл компетенції між правоохоронними органами та усунення дублювання повноважень; підвищення функціональної спроможності органів кримінальної юстиції; посилення міжвідомчої координації між поліцією, прокуратурою, судами, митницею та прикордонними органами; формування

нової архітектури правоохоронної системи відповідно до стандартів європейського врядування.

Для вирішення зазначених завдань пропонуємо наступну сукупність заходів: внесення змін в законодавство щодо впровадження принципів пріоритетності, прозорості, законності та результативності; внесення змін до профільного законодавства; впровадження системи підготовки та перепідготовки кадрів правоохоронних органів; врегулювання процедур проведення спільних навчань та координаційних операцій; запровадження програми модернізації матеріально-технічної бази та її фінансового забезпечення; запуск процедури модернізації структури та управлінських процесах в правоохоронних органах; інтеграція інформаційних систем і реєстрів та їх адаптація до інформаційних систем ЄС; проведення інституційного аудиту правоохоронної системи та її інституційної взаємодії із безпековими та іншими суб'єктами; проведення функціонального аудиту правоохоронних органів; реформування структури управління, координації та підзвітності; розробка програми та налагодження співпраці з профільним міністерством щодо цифровізації правоохоронних органів; розробка та запровадження процедури утворення та функціонування постійних міжвідомчих координаційних центрів; розробка та затвердження протоколів обміну інформацією та спільного реагування; створення міжвідомчих координаційних протоколів взаємодії; ухвалення закону про розмежування компетенції та підслідності. Зазначені переваги певною мірою характеризують наміри вступу до Європейського Союзу. Ризики та загрози, які визначені та представлені в таблиці, мають бути усунені шляхом запровадження сукупності заходів та процедур.

Антикорупція та доброчесність. Запропоновані завдання в таблиці характеризують реформу як зміну парадигми, коли основний акцент зміщується з розслідування вже вчинених злочинів на створення середовища,

де корупція стає технічно складною та репутаційно неможливою. Впровадження єдиних стандартів доброчесності та автоматизація контролю декларацій мінімізують суб'єктивізм, що є ключовою вимогою ЄС щодо стабільності правоохоронних інституцій. Використання штучного інтелекту для аналізу конфлікту інтересів та інтеграція реєстрів перетворюють антикорупційний моніторинг із вибіркового на суцільний. Це дозволяє реалізувати принцип *intelligence* у внутрішній безпеці. Адже система автоматично ідентифікує аномалії в доходах чи зв'язках посадовця, що робить контроль невідворотним і незалежним від волі керівництва. Завдання щодо захисту викривачів та прозорих конкурсів спрямовані на руйнування «кругової поруки» всередині системи. Уніфікація критеріїв оцінювання при призначенні на посади (з акцентом на доброчесність, а не лише на професійні навички) забезпечує професійну спадковість та формування нового покоління керівників, для яких нульова толерантність до корупції є складовою професійної етики. Головною загрозою залишається формалізм (імітація реформи), коли цифрові інструменти впроваджуються без зміни реальних процедур покарання. Для нейтралізації ризику використання механізмів доброчесності як інструменту внутрішнього тиску, необхідно забезпечити максимальну автономність підрозділів внутрішньої безпеки та запровадити зовнішній (цивільний) аудит результатів їхньої діяльності.

Децентралізація. Аналіз таблиці свідчить про системну спрямованість реформи на наближення безпекових послуг до кінцевого споживача через делегування повноважень територіальним громадам та розвиток муніципальних органів правопорядку. Основна ідея полягає у переході від централізованої моделі управління до багаторівневої системи безпеки, де місцеве самоврядування стає повноправним суб'єктом забезпечення громадського порядку на основі укладених угод із державними структурами. Впровадження мобільних та цифрових сервісів у поєднанні з ресурсним

посиленням деокупованих і прикордонних територій дозволяє мінімізувати регіональні безпекові дисбаланси та гарантувати рівний доступ громадян до правосуддя. Головною перевагою такої моделі є підвищення оперативної ефективності та рівня довіри населення, тоді як основними ризиками залишаються потенційна політизація місцевих силових структур та фінансова неспроможність окремих громад. У підсумку, зазначені заходи формують фундамент для створення безпечного середовища на місцях, що відповідає європейським стандартам субсидіарності та ефективного врядування.

Цифровізація. Цифровізація є ключовим інструментом подолання бюрократичних бар'єрів та інтеграції України до європейського безпекового простору. Основний фокус спрямований на перехід від розрізнених відомчих баз даних до єдиного цифрового простору, що базується на принципах інтероперабельності (сумісності) та посиленого кіберзахисту. Створення захищеної державної інфраструктури та адаптація до стандартів ЄС дозволить правоохоронним органам не лише ефективно обмінюватися даними всередині країни, а й повноцінно взаємодіяти з системами Європолу та Шенгенською інформаційною системою. Головною перевагою такої трансформації є радикальне підвищення оперативності розслідувань та автоматизація міжвідомчої взаємодії, що мінімізує корупційні ризики. Водночас стратегічними загрозами залишаються критична залежність від стабільності ІТ-інфраструктури в умовах війни, дефіцит висококваліфікованих кадрів та внутрішній опір окремих відомств щодо відкриття своїх даних. Таким чином, цифрова трансформація виступає технічним фундаментом для всіх інших напрямів реформи (антикорупції, децентралізації, цивільного нагляду), забезпечуючи прозорість та доказовість правоохоронної діяльності.

Міжнародна співпраця. Міжнародна співпраця спрямована на стратегічну спрямованість реформи та перетворення України з об'єкта

міжнародної допомоги на повноправного та надійного суб'єкта європейського безпекового простору. Ключовий акцент зміщується з формальної присутності в міжнародних організаціях до глибокої інституційної та технічної інтеграції з Europol, Eurojust та іншими структурами ЄС. Створення національних контактних центрів та захищених цифрових каналів обміну даними є критичним кроком для забезпечення оперативної сумісності (interoperability) та швидкої реакції на транскордонні загрози. Особливе значення має перехід до практичної взаємодії через спільні слідчі групи та цілодобові канали обміну інформацією, що дозволяє українським правоохоронцям працювати за єдиними європейськими стандартами доказування. Головними перевагами є доступ до інтелектуальних ресурсів ЄС та підвищення невідворотності покарання для транснаціональних злочинних угруповань. Водночас системними ризиками виступають загрози кібербезпеці, можливі витoki чутливих даних та складність узгодження правових юрисдикцій. У підсумку, заходи таблиці формують механізм «безшовного» включення правоохоронної системи України в архітектуру безпеки Євросоюзу, що є необхідною умовою для виконання вимог щодо членства.

Захист персональних даних. Реформа у сфері захисту персональних даних трансформується з формального дотримання закону в систему технологічного контролю та етичного поводження з інформацією. Впровадження спеціальних правил обробки даних правоохоронними органами та автоматизація контролю строків зберігання інформації є прямою імплементацією Директиви ЄС 2016/680. Це дозволяє забезпечити баланс між інтересами національної безпеки та фундаментальним правом громадянина на приватність. Особливого значення набуває запровадження незалежного аудиту інформаційних систем та сертифікація засобів захисту. Це нівелює ризики незаконного несанкціонованого доступу до відомчих баз

даних. Головною перевагою є створення високого рівня цифрової довіри як з боку громадян, так і з боку європейських партнерів, що є обов'язковою умовою для повноцінної інтеграції в Шенгенську інформаційну систему. Водночас стратегічними ризиками залишаються технічні збої при автоматичному видаленні даних та потенційний саботаж з боку посадовців, звиклих до безконтрольного використання інформаційних ресурсів. У підсумку, реалізація завдань таблиці перетворює правоохоронну систему на структуру, яка не лише володіє інформацією, а й несе за неї повну юридичну та цифрову відповідальність.

Захист фундаментальних прав людини. Сьогодні є потреба в переході від каральної парадигми до сервісної моделі, де права людини є не обмеженням, а головним критерієм ефективності. Ключовим завданням є імплементація стандартів Ради Європи та рішень ЄСПЛ безпосередньо у відомчі інструкції, що робить правозахисний аспект невід'ємною частиною щоденної процедури (затримання, обшуку чи застосування сили). Особлива увага приділяється впровадженню об'єктивного показника успішності, тобто рівня довіри населення, що докорінно змінює систему оцінки роботи поліції. Розвиток дистанційних сервісів та регулярні консультації з громадами дозволяють сформувати проактивне безпекове середовище. Головною перевагою є легітимізація правоохоронних органів у містах і селах та різке зниження кількості позовів проти України до міжнародних судових інстанцій. Водночас системними загрозами залишаються інерція авторитарних методів управління та ризик формального проведення тренінгів без реальної зміни організаційної культури. У підсумку, заходи таблиці забезпечують виконання ключового євроінтеграційного імперативу, що полягає в гарантуванні безпеки особи при безумовному дотриманні її прав і свобод.

Цивільний нагляд та контроль. Впровадження обов'язкових щорічних звітів керівників органів у парламенті та розширення повноважень профільних комітетів створює політичний запобіжник проти зловживань владою та політизації силового блоку. Ключовим інноваційним елементом є перехід до зовнішнього незалежного аудиту та врахування рівня суспільної довіри у КРІ керівництва, що змушує систему орієнтуватися на потреби громадянина, а не на статистичні показники. Головною перевагою такої моделі є легітимізація правоохоронної діяльності в очах суспільства та міжнародних партнерів, що є критично важливим для отримання подальшої підтримки від ЄС. Водночас системними ризиками залишаються спроби політичного тиску через контрольні механізми та можливість формальної імітації аудиту. Для нейтралізації цих загроз таблиця передбачає залучення міжнародних експертів та публічність результатів перевірок. У підсумку, реалізація завдань цього напрямку забезпечує трансформацію правоохоронних органів у підзвітні сервісні інституції, що діють виключно в межах демократичного мандата.

Запропоновані стратегічні цілі, завдання та механізми їх реалізації побудовані таким чином, щоб ризики та загрози нівелювалися шляхом досягнення інших цілей та завдань.

Для можливості реалізації зазначеного пропонуємо на законодавчому рівні закріпити загальні вимоги до реалізації стратегії:

- встановлення персональної відповідальності за реалізацію реформ. Закріплення у посадових інструкціях керівників ЦОВВ та їхніх заступників конкретних «пакетів завдань» Стратегії як ключового обов'язку. Це реалізується через внесення змін до трудових контрактів або актів про призначення, де успішність реформи стає юридичною умовою перебування на посаді.

- затвердження плану дій, дорожньої карти та інших документів з реалізації стратегії на державному рівні як нормативних документів, що обов'язкові до виконання. Прийняття Постанови Кабінету Міністрів України, яка надає Дорожній карті статус підзаконного нормативно-правового акта з чіткими термінами та джерелами фінансування. Такий статус дозволяє застосовувати заходи дисциплінарного впливу за невиконання актів Уряду та автоматично включає ці завдання до планів роботи відомств.

- запровадження системи KPI для керівників суб'єктів реалізації та встановлення відповідальності за їх невиконання. Впровадження цифрової системи моніторингу, де виконання кожного завдання оцінюється за кількісними та якісними показниками. Недосягнення 70 % запланованих KPI за результатами річного звіту тягне за собою автоматичне ініціювання службового розслідування або кадрового аудиту щодо відповідальної особи.

- мораторій на 10 років щодо безпідставних неузгоджених з міжнародними партнерами змін стратегічних цілей, завдань та механізмів їх реалізації. Внесення положення до профільного закону про реформу правоохоронної системи, яке обмежує право перегляду цілей без отримання позитивного висновку Координаційної ради за участі представників ЄС. Це створює інституційний запобіжник проти політичного впливу при зміні урядів.

- формування комплексного механізму просвітницької діяльності суб'єктів державного управління та правоохоронних органів щодо ознайомлення населення із євроінтеграційними процесами. Запровадження обов'язкового компонента «Стратегічна комунікація» у кожному відомстві, що включає проведення публічних консультацій, запуск освітніх програм для громадян та публікацію щорічного звіту про стан правопорядку. Це дозволяє синхронізувати очікування суспільства з реальними кроками реформи та формує активну підтримку змін з боку населення.

На основі аналізу представлених стратегічних напрямів реформування правоохоронної системи України можна зробити комплексний висновок про системний характер її трансформації. Запропонована стратегія забезпечує перехід від застарілої каральної моделі до сучасної сервісної системи, що базується на євроінтеграційних вимогах та захисті фундаментальних прав людини. Ключовими векторами змін є нормативно-правова та інституційна адаптація, які створюють міцний юридичний фундамент для інтеграції в європейський безпековий простір. Цифрова трансформація та автоматизація антикорупційних механізмів нівелюють «людський фактор», підвищуючи прозорість і професійну доброчесність персоналу. Процеси децентралізації та розвитку муніципальних безпекових спроможностей наближають правоохоронну допомогу до потреб кожної громади, зміцнюючи рівень суспільної довіри. Запровадження багаторівневого цивільного контролю та персональної відповідальності керівників за виконання KPI гарантує підзвітність системи та сталість реформ. Міжнародна співпраця через спільні слідчі групи та інтеграцію баз даних перетворює Україну на надійного партнера ЄС у боротьбі з транснаціональною злочинністю. У підсумку, реалізація зазначених заходів формує цілісну, технологічну та гуманістичну архітектуру правопорядку, здатну ефективно функціонувати в умовах сучасних викликів.

Висновки до 3-го розділу

Порівняльний моніторинг звітів Європейської комісії за 2024–2025 роки фіксує помітне зближення вітчизняного законодавства із правом ЄС, проте вказує на критичну масу невиконаних завдань. Існуюча стратегічна база реформування правоохоронного сектору страждає на високу декларативність та відсутність чітких алгоритмів фінансового забезпечення. Це зумовлює необхідність переходу до нової методологічної моделі, яка базується на принципах реалістичності, інклюзивності та жорсткої прив'язки цілей до ресурсів. Запропонована автором Стратегія покликана усунути ці розриви шляхом впровадження системного підходу до управління реформами в реальному часі.

Авторська методологія формування Стратегії передбачає принципово новий організаційний етап, ключовим елементом якого є створення розширеної міжвідомчої робочої групи. До її складу, окрім профільних міністерств та правоохоронних структур, пропонується залучати інститути громадянського суспільства, міжнародних партнерів та консалтингові компанії. Такий підхід забезпечує міжвідомчу синергію та дозволяє врахувати інтереси всіх стейкхолдерів ще на стадії планування. Це мінімізує ризики інституційного опору та створює фундамент для демократичної легітимізації реформи.

Важливою частиною розроблених положень є процедурно-аналітичний етап, що базується на використанні сучасних методів стратегічного аналізу, таких як SWOT, PESTEL та Gap-аналіз. Оцінка стану правоохоронної системи проводиться через призму інституційної спроможності, кадрового потенціалу та рівня цифрової зрілості. Окремий акцент зроблено на прогнозуванні розвитку системи під впливом євроінтеграційних процесів та сценарному плануванні. Це дозволяє трансформувати моніторинг із формальної фіксації подій на дієвий інструмент предиктивного управління.

Удосконалений підхід до визначення стратегічних цілей охоплює дев'ять ключових напрямів, серед яких пріоритетними є нормативно-правова адаптація та інституційна модернізація. Стратегія передбачає повну гармонізацію кримінального законодавства з нормами ЄС та усунення дублювання функцій між різними правоохоронними органами. Важливим вектором є децентралізація безпекових функцій, що передбачає розвиток муніципальних механізмів охорони порядку в громадах. Такий системний розподіл компетенцій забезпечує рівний доступ населення до правоохоронних послуг у кожному регіоні.

Цифрова трансформація та автоматизація антикорупційних механізмів виступають технологічним ядром реформи, спрямованим на мінімізацію «людського фактору». Створення єдиного цифрового простору та інтеграція національних баз даних із системами Європол та Євроюст є необхідною умовою ефективної міжнародної співпраці. Паралельно з цим, впровадження стандартів захисту персональних даних та фундаментальних прав людини гарантує гуманістичну спрямованість системи. Це дозволяє трансформувати правоохоронні органи з інструментів державного примусу на прозорі сервісні інституції.

На завершальному етапі пропонується впровадження системи кількісних та якісних індикаторів ефективності (KPI), що забезпечують персональну підзвітність виконавців. Жорстка кореляція між стратегічним плануванням та бюджетним забезпеченням нівелює ризики декларативності та фінансової неспроможності реформ. Сформована матриця методологічних положень слугує практичним алгоритмом для прийняття управлінських рішень, адаптованих до умов війни та євроінтеграції. У підсумку, реалізація цих заходів сформує стійку та підзвітну архітектуру безпеки, здатну відповідати на сучасні загрози.

ВИСНОВКИ

1. Бібліометрія підтверджує стабільний розвиток правоохоронної науки як міждисциплінарної царини з домінуванням соціально-правового вектора. Основний масив знань формується у вигляді статей дослідниками з провідних країн світу. Це свідчить про високу актуальність наряду та необхідність подальшої розробки стратегій протидії сучасним викликам.

2. На основі аналізу представлених наукових підходів, можна зробити висновок, що правоохоронна система займає фундаментальне місце в механізмі реалізації функцій держави, виступаючи одночасно інструментом, сферою та методом державного впливу. У більшості класифікацій правоохоронна діяльність прямо або опосередковано пов'язується із забезпеченням законності, правопорядку, захистом прав і свобод людини, громадської безпеки та державного суверенітету. Саме через правоохоронні органи реалізуються такі функції держави, як правозастосовча, правоохоронна, контрольна-наглядова та частково управлінська. З огляду на це правоохоронна система є не допоміжним, а базовим інструментом реалізації значної частини функцій держави, особливо в умовах сучасних безпекових викликів. Загалом ефективність держави значною мірою залежить від спроможності її правоохоронної системи забезпечувати верховенство права, безпеку та суспільний порядок.

3. Порівняльна оцінка звітів Європейської комісії за 2024–2025 роки демонструє позитивну динаміку адаптації правоохоронної сфери до стандартів ЄС, проте підкреслює масштабність невиконаних зобов'язань. Критичний аналіз поточної стратегічної бази виявив її надмірну декларативність та відсутність дієвих механізмів фінансування, забезпечення доброчесності й повоєнної демілітаризації. Майбутній вектор розвитку має бути спрямований на подолання

інституційного опору та перетворення органів правопорядку на сервісні інституції. Головним індикатором успіху має стати не процес адаптації норм, а реальна зміна філософії управління, а саме від примусу до служіння суспільству.

4. Встановлено, що Європейський Союз не нав'язує державам-членам єдиної моделі організації поліції, прокуратури чи спеціальних служб, однак встановлює обов'язкові стандарти їх функціонування. Встановлено, що вимоги Європейського Союзу до правоохоронних систем держав-членів базуються не на уніфікації їхньої структури, а на дотриманні наднаціональних стандартів верховенства права та поваги до прав людини. Ключовим інструментом регулювання є первинне право ЄС та Хартія основних прав, які визначають межі допустимого втручання держави у приватну сферу та гарантують незалежність системи правосуддя. Саме ці акти закріплюють принципи верховенства права, політичної нейтральності правоохоронних органів, незалежності прокуратури і суду, а також гарантії прав людини. Важливою складовою є також вимоги щодо міжнародної поліцейської співпраці, обміну інформацією та спільної протидії транскордонній злочинності. Практика ЄС показує, що у випадках відступу від спільних стандартів застосовуються політичні, правові та фінансові механізми впливу. Інституційна стійкість правоохоронних органів України визначатиметься їхньою здатністю інтегруватися у спільний безпековий простір ЄС на засадах прозорості та доброчесності. Для України євроінтеграція правоохоронної системи означає не копіювання чужих моделей, а побудову власної ефективної системи, сумісної з європейськими стандартами. Пріоритетами мають стати незалежність інституцій, професійність кадрів, належний демократичний контроль та повага до прав людини.

5. Обґрунтовано, що вторинне право Європейського Союзу формує систему спеціальних вимог до правоохоронних систем держав-членів через регламенти та директиви, спрямовані на уніфікацію безпекових,

інформаційних і процесуальних стандартів. Аналіз спеціальних вимог Європейського Союзу, закріплених у вторинному праві, засвідчує трансформацію національних правоохоронних систем держав-членів у єдиний безпековий простір, що базується на цифровізації, оперативному обміні даними та високих стандартах захисту прав людини. На відміну від первинного права, яке визначає базові цінності та принципи, вторинне право встановлює конкретні механізми співпраці поліції, прокуратури, прикордонних і фінансових органів у сфері боротьби зі злочинністю. Особливе значення мають акти, що регулюють діяльність Europol, функціонування Шенгенської інформаційної системи, міжнародний обмін інформацією, захист персональних даних, протидію тероризму, відмиванню коштів та економічним злочинам. Їх реалізація забезпечує перехід від ізольованих національних моделей правоохоронної діяльності до інтегрованої європейської системи безпеки. Для України імплементація цих норм вимагає глибокого реформування кримінального процесуального законодавства, модернізації інформаційної інфраструктури та посилення незалежного цивільного контролю за діяльністю правоохоронних органів. Успішне впровадження спеціальних вимог ЄС дозволить не лише виконати умови членства, а й забезпечити перехід національної системи правопорядку до сервісної моделі управління.

6. Проведені дослідження вказує, що для України не існує єдиного правильного рішення, а є набір інструментів, які потрібно адаптувати. Аналіз досвіду Франції, Нідерландів та Фінляндії засвідчує, що ефективна правоохоронна система в ЄС базується на балансі між специфічними національними моделями та універсальними принципами демократичної підзвітності. Спільним для цих країн є розуміння безпеки як стабільної інвестиції в економіку, де фінансування спрямовується не лише на персонал, а й на високотехнологічну модернізацію та кіберзахист. Інституційна стійкість досягається через чітку спеціалізацію органів (поліція, жандармерія,

митниця) та їхню глибоку взаємодію під процесуальним контролем прокуратури й суду. Правоохоронні системи досліджених країн-членів Європейського Союзу є різними як за фінансовим забезпеченням так і за структурою та правовим регулюванням. Правоохоронна система Нідерландів характеризується як сервісна, що має високий рівень централізації, в фінансуванні розглядається як інвестиція в безпечне майбутнє. Як модель довіри характеризується фінська правоохоронна система. Її властивостями є помірна централізація та стабільність державних видатків на утримання правоохоронних органів. Правоохоронна система Франції характеризується як силова модель, що має забезпечити публічний порядок та безпеку держави. Її рівень централізації надзвичайно високим. Для України головним уроком є необхідність переходу від механічного копіювання структур до імплементації сервісної моделі управління, де пріоритетом є захист прав людини та цифрова сумісність із безпековим простором ЄС. Успішна євроінтеграція вимагає відмови від політичного впливу на правоохоронні органи на користь прозорих механізмів цивільного контролю.

6. Проведення дослідження правових систем країн-членів Європейського Союзу вказує, що для України не існує єдиного правильного рішення, а є набір інструментів, які потрібно адаптувати. Аналіз досвіду Франції, Нідерландів та Фінляндії засвідчує, що ефективна правоохоронна система в ЄС базується на балансі між специфічними національними моделями та універсальними принципами демократичної підзвітності. Спільним для цих країн є розуміння безпеки як стабільної інвестиції в економіку, де фінансування спрямовується не лише на персонал, а й на високотехнологічну модернізацію та кіберзахист. Інституційна стійкість досягається через чітку спеціалізацію органів (поліція, жандармерія, митниця) та їхню глибоку взаємодію під процесуальним контролем прокуратури й суду. Правоохоронні системи досліджених країн-членів Європейського Союзу є різними як за фінансовим забезпеченням так і за структурою та правовим регулюванням.

Правоохоронна система Нідерландів характеризується як сервісна, що має високий рівень централізації, в фінансуванні розглядається як інвестиція в безпечне майбутнє. Як модель довіри характеризується фінська правоохоронна система. Її властивостями є помірна централізація та стабільність державних видатків на утримання правоохоронних органів. Правоохоронна система Франції характеризується як силова модель, що має забезпечити публічний порядок та безпеку держави. Її рівень централізації є надзвичайно високим. Для України головним уроком є необхідність переходу від механічного копіювання структур до імплементації сервісної моделі управління, де пріоритетом є захист прав людини та цифрова сумісність із безпековим простором ЄС. Успішна євроінтеграція вимагає відмови від політичного впливу на правоохоронні органи на користь прозорих механізмів цивільного контролю.

7. Розроблені положення формування Стратегії державного управління реформуванням правоохоронної системи в умовах євроінтеграції характеризуються науковою новизною та прикладною спрямованістю, оскільки вперше запропоновано цілісну методологічну модель стратегічного реформування правоохоронної системи України з урахуванням вимог Європейського Союзу. Запропоновано перехід від фрагментарних відомчих перетворень до інклюзивної моделі формування стратегії, що базується на засадах міжвідомчої синергії та участі широкого кола стейкхолдерів, зокрема запропоновано механізм формування міжвідомчої робочої групи із залученням державних органів, правоохоронних структур, міжнародних партнерів та інститутів громадянського суспільства. Розроблено методичні засади оцінювання внутрішнього і зовнішнього середовища правоохоронної системи через використання сучасних інструментів стратегічного аналізу, прогнозування та індикативного планування. Удосконалено підхід до визначення стратегічних напрямів реформування шляхом виокремлення нормативно-правової адаптації, інституційної модернізації, цифрової

трансформації, антикорупційної політики, захисту прав людини та цивільного контролю. Це визначає необхідність жорсткої кореляції між стратегічними цілями та ресурсним (фінансовим) забезпеченням, що мінімізує ризики декларативності реформ. Запропонована матриця методологічних положень слугує практичним алгоритмом для прийняття державно-управлінських рішень у реальному масштабі часу. На відміну від існуючих підходів, авторська концепція поєднує організаційний, процедурно-аналітичний, планово-реалізаційний та верифікаційний етапи в єдину систему державно-управлінських рішень.

8. Розроблені стратегічні напрями реформування правоохоронної системи України мають системний характер. Запропонована стратегія забезпечує перехід від застарілої каральної моделі до сучасної сервісної системи, що базується на євроінтеграційних вимогах та захисті фундаментальних прав людини. Ключовими векторами змін є нормативно-правова та інституційна адаптація, які створюють міцний юридичний фундамент для інтеграції в європейський безпековий простір. Цифрова трансформація та автоматизація антикорупційних механізмів нівелюють «людський фактор», підвищуючи прозорість і професійну доброчесність персоналу. Процеси децентралізації та розвитку муніципальних безпекових спроможностей наближають правоохоронну допомогу до потреб кожної громади, зміцнюючи рівень суспільної довіри. Запровадження багаторівневого цивільного контролю та персональної відповідальності керівників за виконання КРІ гарантує підзвітність системи та сталість реформ. Міжнародна співпраця через спільні слідчі групи та інтеграцію баз даних перетворює Україну на надійного партнера ЄС у боротьбі з транснаціональною злочинністю. У підсумку, реалізація зазначених заходів формує цілісну, технологічну та гуманістичну архітектуру правопорядку, здатну ефективно функціонувати в умовах сучасних викликів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агентство з кримінальних санкцій (RISE) About us. *Criminal Sanctions Agency (RISE)* : офіційний сайт. URL: <https://www.rikosseuraamus.fi/en/about-us/>
2. Бондарева Х. Між Україною та Єврокомісією почалися двосторонні зустрічі в межах скринінгу. *Європейська правда*. 2024. 9 лип. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2024/07/9/7189777/>
3. Боровицький О. А. Протидія корупції: зарубіжний досвід. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 1. С. 222–226. URL: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2022/03/38.pdf>
4. Буцан М. С. Функції держави: поняття, класифікації, наукові трактування. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 4. С. 404–406. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/938349.pdf>
5. Галаван З. С. Функціонування системи досудового слідства у державах – членах Європейського Союзу. *Публічне право*. 2012. № 3. С. 222–229. URL: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/soc_gum/Pubpr/2012_3/Galavan.pdf
6. Генеральна дирекція в'язничної адміністрації Франції (DGAP) Direction générale de l'administration pénitentiaire. *Ministère de la Justice* : офіційний сайт. URL: <https://www.justice.gouv.fr/ministere-justice/missions-organisation/direction-generale-ladministration-penitentiaire>
7. Генеральна дирекція внутрішньої безпеки (DGSI) Direction générale de la Sécurité intérieure (DGSI) : офіційний сайт. URL: <https://www.dgsi.interieur.gouv.fr/>
8. Гриценко В. Г. Зарубіжний досвід Франції щодо організації та функціонування правоохоронних органів і можливості його використання в Україні. *Порівняльно-аналітичне правознавство*. 2015. № 6. С. 248–251. URL: <https://openarchive.nure.ua/server/api/core/bitstreams/3e77dfef-541f-43fe-bf60-06bca1daeb35/content>

9. Дзевелюк М. Номенклатура функції сучасної держави. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 11. С. 171–176. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2016/11/35.pdf>
10. Доляновська І. М., Наталушко К. А. Особливості застосування інституту відновного правосуддя в окремих країнах Європи (на прикладі Фінляндії та Норвегії). *Legal Bulletin*. 2026. № 1. С. 111–121. DOI: <https://doi.org/10.31732/2708-339X-2026-10-A14>
11. Європейська рада вирішила відкрити переговори про вступ України до ЄС. *EU NEIGHBOURS east*. 2023. 15 груд. URL: <https://euneighbourseast.eu/uk/news/latest-news/yevropejska-rada-vyrishyla-vidkryty-peregovory-pro-vstup-ukrayiny-do-yes/>
12. Закон про адвокатуру (Advocatenwet) Advocatenwet : від 23 червня 1952 р. (ред. від 01.01.2016). URL: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0024281/2016-01-01>
13. Закон про внесення змін до Закону про поліцію Laki poliisilain muuttamisesta : від 29 квітня 2016 р. (304/2016). URL: <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2016/304>
14. Закон про внесення змін до Закону про Прикордонну службу Laki rajavartiolaitain muuttamisesta : від 22 травня 2015 р. (623/2015). URL: <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2015/623>
15. Закон про державну службу (Ambtenarenwet 2017) Ambtenarenwet 2017 : від 13 липня 1923 р. (ред. від 01.01.2026). URL: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0002063/2026-01-01>
16. Закон про обробку персональних даних у кримінальних справах Laki henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä : від 4 січня 2019 р. (1054/2018; ред. 582/2019). URL: <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2019/582>

17. Закон про обробку персональних даних у Прикордонній службі Laki henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa : від 15 липня 2005 р. (767/2005). URL: <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2005/767>
18. Закон про поліцію (Poliisilaki) Poliisilaki : від 22 липня 2011 р. (872/2011). URL: <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2011/872>
19. Закон про поліцію 2012 року (Politiewet 2012) Politiewet 2012 : від 12 липня 2012 р. (ред. від 01.01.2013). URL: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0031788/2013-01-01>
20. Закон про поліцію Фінляндії (Poliisilaki) Poliisilaki : від 22 липня 2012 р. (872/2011). URL: <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2011/8723>
21. Закон про правовий статус судових чиновників (Wet rechtspositie rechterlijke ambtenaren) Wet rechtspositie rechterlijke ambtenaren : від 1 грудня 1993 р. (ред. від 01.01.2026). URL: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0001903/2026-01-01>
22. Закон про Прикордонну службу (Rajavartiolaitaki) Rajavartiolaitaki : від 15 липня 2005 р. (578/2005). URL: <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2005/578>
23. Закон про примусові заходи (Coercive Measures Act) Pakkokeinolaki : від 22 липня 2011 р. (806/2011). URL: <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2011/806>
24. Закон про прокуратуру (Syyttäjälaitoslaki) Syyttäjälaitoslaki : від 14 березня 2003 р. (175/2003). URL: <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2003/175>
25. Закон про служби розвідки та безпеки (Wiv 2017) Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2017 : від 13 липня 2017 р. (ред. від 01.01.2026). URL: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0039896/2026-01-01>
26. Закон про суди (Tuomioistuinlaki) Tuomioistuinlaki : від 10 квітня 2003 р. (262/2003). URL: <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2003/262>
27. Закон про судоустрій (Wet op de rechterlijke organisatie) Wet op de rechterlijke organisatie : від 18 квітня 1827 р. (ред. від 11.04.2026). URL: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0002320/2026-04-11>

28. Закон про управління поліцією Laki poliisin hallinnosta : від 14 лютого 1992 р. (ред. 726/2014). URL: <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2014/726>
29. Закон про цивільну розвідку (Siviilitiedustelulaki) Siviilitiedustelulaki : від 26 квітня 2019 р. (582/2019 / 121/2019). URL: <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2019/121>
30. Заросило П. В. Напрями реформування правоохоронної системи України в контексті європейської інтеграції. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 20. С. 58–62. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/20_2017/12.pdf
31. Історія Поліції безпеки Фінляндії History. *Finnish Security and Intelligence Service* : офіційний сайт. URL: <https://supo.fi/en/history>
32. Кодекс військової юстиції Франції (Code de justice militaire) Code de justice militaire : від 6 жовтня 2006 р. (ред. від 2026). URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006071164 (
33. Кодекс внутрішньої безпеки Франції (Code de la sécurité intérieure) Code de la sécurité intérieure : від 12 березня 2012 р. (ред. від 2025). URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000025503132
34. Кодекс оборони Франції (Code de la défense) Code de la défense : від 20 грудня 2004 р. (ред. від 2026). URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006071307
35. Кодекс правосуддя для неповнолітніх (Code de la justice pénale des mineurs) Code de la justice pénale des mineurs : від 30 вересня 2021 р. (ред. від 2026). URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000045476241
36. Кодекс цивільного судочинства Франції (Code de procédure civile) Code de procédure civile : від 5 грудня 1975 р. (ред. від 2026). URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070716
37. Кондратьєв С. О. Вступ України до ЄС в контексті процесу скринінгу українського законодавства до права ЄС. *Сучасний науковий*

журнал. 2025. № 9(3). С. 30–41. DOI: <https://doi.org/10.36994/2786-9008-2025-9-4>

38. Кондратьєв С. О. До питання правової природи скринінгу як етапу вступу України до Європейського Союзу. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. № 4. Ч. 2. С. 165–169. DOI: <https://doi.org/10.32850/sulj.2022.4.2.34>

39. Конституція Фінляндії (Suomen perustuslaki) The Constitution of Finland : від 11 червня 1999 р. (731/1999). URL: <https://www.finlex.fi/en/legislation/translations/1999/eng/731>

40. Коропатнік І. М., Курило О. О. Роль Венеційської комісії у зміцненні верховенства права в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2022. Вип. 72. Ч. 2. С. 222–228. URL: http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2022/4/part_2/34.pdf

41. Криза правоохоронної системи України : монографія / за заг. ред. В. В. Євдокимова, Д. О. Грицишена. Житомир : Бук-друк, 2023. 584 с.

42. Кримінальний кодекс Фінляндії (Rikoslaki) The Criminal Code of Finland : від 19 грудня 1889 р. (39/1889). URL: <https://www.finlex.fi/en/legislation/translations/1889/eng/39-001>

43. Кримінальний кодекс Франції (Code pénal) Code pénal : від 22 липня 1992 р. (ред. від 2026). URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070719

44. Кримінально-процесуальний кодекс Нідерландів (Wetboek van Strafvordering) Wetboek van Strafvordering : від 15 січня 1921 р. (ред. від 01.07.2025). URL: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0001830/2025-07-01>

45. Кримінально-процесуальний кодекс Фінляндії (Esitutkintalaki) Esitutkintalaki : від 22 липня 2011 р. (805/2011). URL: <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2011/805>

46. Кримінально-процесуальний кодекс Франції (Code de procédure pénale) Code de procédure pénale : від 31 грудня 1957 р. (ред. від 2026). URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006071154

47. Лешкович Н. М., Белов Д. М. Перспективи членства України в ЄС: юридичні та політичні аспекти. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. № 6. С. 696–701. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.06.113>

48. Локк Дж. Два трактати про врядування / за ред. П. Ласлетта. Кембридж : *Cambridge University Press*, 1988. 464 с. URL: <https://www.cambridge.org/highereducation/books/locke-two-treatises-of-government/60CF0CAE1CD8CBE03E58D09426A3F80F>

49. Марчук Н. Реформа правоохоронних органів та антикорупційна реформа — перепустка до ЄС. *Центр політико-правових реформ*. 2024. 30 трав. URL: <https://pravo.org.ua/blogs/reforma-pravoohoronnyh-organiv-ta-antykoriupcijna-reforma-perepustka-do-yes/>

50. Митна служба Нідерландів (Douane) Douane Nederland : офіційний сайт. URL: <https://www.douane.nl/>

51. Митна служба Фінляндії (Tulli) Finnish Customs. *Tulli* : офіційний сайт. URL: <https://tulli.fi/en/frontpage>

52. Міністерство внутрішніх справ Фінляндії Ministry of the Interior Finland : офіційний сайт. URL: <https://intermin.fi/en/ministry>

53. Міністерство юстиції Франції Ministère de la Justice : офіційний сайт. URL: <https://www.justice.gouv.fr/>

54. Мурза В. В. Поняття та види функцій сучасної держави. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2011. № 4. С. 42–50.

55. Національна директорія судової поліції (DNPJ) Direction nationale de la police judiciaire (DNPJ). *Police Nationale* : офіційний сайт. URL: <https://www.police-nationale.interieur.gouv.fr/nous-decouvrir/notre-organisation/organisation/direction-nationale-de-police-judiciaire-dnpj>

56. Національна жандармерія Франції (Gendarmerie nationale) Gendarmerie nationale : офіційний сайт. URL: <https://www.gendarmerie.interieur.gouv.fr/>

57. Національна поліція Франції Police Nationale : офіційний сайт Міністерства внутрішніх справ Франції. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000025503132

58. Національне бюро розслідувань Фінляндії (KRP) National Bureau of Investigation. *Poliisi* : офіційний сайт. URL: <https://poliisi.fi/en/national-bureau-of-investigation> (

59. Національне бюро розслідувань Фінляндії (NBI / KRP) National Bureau of Investigation. *Poliisi* : офіційний сайт. URL: <https://poliisi.fi/en/national-bureau-of-investigation>

60. Олейников С. М. Функції держави: методологічні складові і розвиток в умовах глобалізації. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2013. Вип. 25. С. 75–87. URL: <http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/6591/1/Olejnikov.pdf>

61. Ольховський О.А. Проблемні питання розвитку стратегічного державного управління правоохоронною системою. Правова політика України: історія та сучасність: матеріали VI Всеукраїнського науково-практичного семінару, 9-10 жовтня 2025 року. Житомир: Житомирська політехніка, 2025. С. 246-248.

62. Ольховський О.А. Спеціальні вимоги Європейського Союзу до правоохоронних систем країн-членів. *Економіка, управління та адміністрування*. 2025. № 3 (113). С. 194-202. DOI: [https://doi.org/10.26642/ema-2025-3\(113\)-194-202](https://doi.org/10.26642/ema-2025-3(113)-194-202).

63. Ольховський О.А. Стан виконання Україною євроінтеграційних вимог щодо реформування правоохоронної системи. *Економіка, управління та адміністрування*. 2025. № 4 (114). С. 202-209. DOI: [https://doi.org/10.26642/ema-2025-4\(114\)-202-209](https://doi.org/10.26642/ema-2025-4(114)-202-209).

64. Ольховський О.А. Структура правоохоронної системи Нідерландів. Тези Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції аспірантів, молодих учених та студентів, присвяченої Дню науки. Житомир: Житомирська політехніка, 2025. С. 824-825.

65. Ольховський О.А. Фінансування правоохоронної системи Фінляндії. Національна безпека в умовах війни, післявоєнної відбудови та глобальних викликів ХХІ століття: збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції, 11-12 грудня 2025 року. Житомир: Житомирська політехніка, 2025. С.652-655.

66. Перепьолкін С. М. Правовий статус агентства Європейського Союзу зі співробітництва правоохоронних органів (Європол). *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 1. С. 63–67. URL: <https://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/253002>

67. Повноваження щодо ідентифікації та перевірки (Ст. 17 Закону 578/2005) Rajavartiolaitaki. 15.7.2005/578. Luku 4, 17 §. *Finlex*. URL: https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2005/578#chp_4_sec_17

68. Поліція безпеки Фінляндії (Supo) About Supo. *Finnish Security and Intelligence Service* : офіційний сайт. URL: <https://supo.fi/en/about-supo>

69. Поліція Фінляндії (Poliisi) Tasks and activities of the Police. *Poliisi* : офіційний сайт. URL: <https://poliisi.fi/en/tasks-and-activities>

70. Прикордонна служба Фінляндії (Rajavartiolaitos) What we do. *The Finnish Border Guard* : офіційний сайт. URL: <https://raja.fi/en/what-we-do>

71. Про Комплексний стратегічний план реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023-2027 роки : Указ Президента України від 11 трав. 2023 р. № 273/2023. *Офіційний вісник України*. 2023. № 51. Ст. 2835. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273/2023>

72. Про основні напрями зовнішньої політики України : Постанова Верховної Ради України від 2 лип. 1993 р. № 3360-XII. *Відомості Верховної*

Ради України. 1993. № 37. Ст. 379. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3360-12>

73. Процес вступу до ЄС: крок за кроком. *EU NEIGHBOURS east*. 2023. 27 лип. URL: <https://euneighbourseast.eu/uk/news/publications/proczes-vstupu-do-yes-krok-za-krokom/>

74. Пуцентейло П. Р., Завитій О. П. Особливості формування стратегії управління економічним розвитком регіону. *Подільський вісник: сільське господарство, техніка, економіка*. 2017. Вип. 27. С. 298–308. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/28870/1/Поділ_Вісник_27_2017_Пуцентейло

75. Сівова Т. Перспективи вступу України до Європейського Союзу в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2025. № 73. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-73-65>

76. Служба державного обвинувачення Нідерландів (Openbaar Ministerie) Openbaar Ministerie : офіційний сайт. URL: <https://www.prosecutionservice.nl/>

77. Служба загальної розвідки та безпеки Нідерландів (AIVD) Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) : офіційний сайт. URL: <https://www.aivd.nl/>

78. Служба фіскальної інформації та розслідувань (FIOD) Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst (FIOD) : офіційний сайт. URL: <https://www.fiod.nl/>

79. Стратегія розвитку Національної поліції України на 2026–2030 роки : Додаток 2 до листа ДОАЗОР від [б. д.] 2025 р. № [б. н.]. Київ : Національна поліція України, 2025. 18 с. URL: <https://npu.gov.ua/static-objects/npu/sites/1/uploaded-files/strategiia-rozvitku-nacionalnoyi-policiyi-ukrayini-na-2026-2030-roki.pdf>

80. Ступник А. В. Напрями реформування правоохоронних органів України в контексті євроінтеграційних процесів. *Публічне право*. 2021. № 1 (41). С. 139–147. DOI: <https://doi.org/10.32782/2306-9082/2021-1-14>

81. Ткаченко І. Функції держави: проблеми визначення. Актуальні проблеми правознавства. 2020. № 1(3). С. 102-107.

82. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Міжнародний документ від 27 черв. 2014 р. Ратифіковано Законом України від 16 верес. 2014 р. № 1678-VII. *Офіційний вісник України*. 2014. № 75. Т. 1. Ст. 2125. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011

83. Угода про партнерство та співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами : Міжнародний документ від 14 черв. 1994 р. Ратифіковано Законом України від 10 листоп. 1994 р. № 237/94-ВР. *Офіційний вісник України*. 2006. № 24. Ст. 1794. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_012

84. Фундаментальне дослідження з порівняльного правосуддя Dammer H., Albanese J. Comparative criminal justice systems. 5th ed. Belmont : Cengage Learning, 2013. 464 p.

85. Чмут А. В. Роль правоохоронних органів у забезпеченні економічної безпеки держави. *Ефективна економіка*. 2013. № 5. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/5_2013/36.pdf

86. Щербак Н. В. Стратегічне планування в системі державного управління. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2020. Вип. 3 (46). С. 52–60. URL: <http://www.dbuapa.dp.ua/zbirnik/2020-03/08.pdf>

87. Янчук Н. Д. Генеза та еволюція Агентства Європейського Союзу зі співробітництва у сфері правоохоронної діяльності (Європолу). *Українська поліцейстика: теорія, законодавство, практика*. 2025. № 3 (3). С. 139–147.

URL:

<https://policeystika.dnuvs.ukr.education/index.php/policeystyka/article/view/299>

88. Янчук Н. Д. Напрями співробітництва Національної поліції України з Європолом. *Публічне право*. 2021. № 1 (41). С. 195–204. URL: <https://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/1/23.pdf>

89. Abercrombie D. L., Clarke S. C., Shivji M. S. Global-scale genetic identification of hammerhead sharks: Application to assessment of the international fin trade and law enforcement. *Conservation Genetics*. 2005. Vol. 6, no. 5. P. 775–788. URL: <https://doi.org/10.1007/s10592-005-9036-2>

90. Act CLXI of 2011 on the Organisation and Administration of Courts. *National Legislation Database (Nemzeti Jogszabálytár)*. 2011. URL: <https://njt.hu/jogszabaly/2011-161-00-00>

91. Act CLXII of 2011 on the Legal Status and Remuneration of Judges. *National Legislation Database (Nemzeti Jogszabálytár)*. 2011. URL: <https://njt.hu/jogszabaly/en/2011-4301-02-00>

92. Allen W. B. The Spirit of The Laws by Montesquieu. *Montesquieu's "The Spirit of the Laws": A Critical Edition* / ed. by W. B. Allen. Anthem Press, 2024. P. 1–1. URL: <https://www.cambridge.org/core/books/abs/montesquieus-the-spirit-of-the-laws/spirit-of-the-laws-by-montesquieu/7540E563F468F19157AF32A9AA7AB2BF>

93. Almond G. A. A Developmental Approach to Political Systems. *World Politics*. 1965. Vol. 17, No. 2. P. 183–214. DOI: <https://doi.org/10.2307/2009347>.

94. Andrew S. A. Regional Integration Through Contracting Networks. *Urban Affairs Review*. 2008. Vol. 44, no. 3. P. 378–402. URL: <https://doi.org/10.1177/1078087408323941>

95. Annual reports on the application of the Charter of Fundamental Rights of the EU. *European Commission*. URL:

https://commission.europa.eu/topics/human-rights/your-fundamental-rights-eu/annual-reports-application-charter_en

96. Assessing the impact of law enforcement to reduce over-the-counter (OTC) sales of antibiotics in low- and middle-income countries; a systematic literature review / T. G. Jacobs et al. *BMC Health Services Research*. 2019. Vol. 19, no. 1. URL: <https://doi.org/10.1186/s12913-019-4359-8>

97. Average monthly net salary of national police officers in France in 2025, by rank. *Statista*. 2025. URL: <https://www.statista.com/statistics/1620392/average-net-salary-police-officers-in-france/>

98. *Charter of Fundamental Rights of the European Union*. Brussels : Official Journal of the European Union, 2012. C 326. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12012P/TXT>

99. Commission Analytical report on Ukraine's alignment with the EU acquis : Commission Staff Working Document. Brussels : European Commission, 2023. 182 p. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/commission-analytical-report-ukraines-alignment-eu-acquis_en

100. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Brussels : *Rule of Law Report* : European Commission, 2023. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/rule-law/annual-rule-law-cycle/2023-rule-law-report_en

101. Concerns about the rule of law in Slovakia : Plenary news. *European Parliament*. 2024. URL: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/agenda/plenary-news/2024-01-15/15/concerns-about-the-rule-of-law-in-slovakia>

102. *Consolidated version of the Treaty on European Union*. Brussels : Official Journal of the European Union, 2016. C 202. URL: https://eur-lex.europa.eu/eli/treaty/teu_2016/oj/eng

103. *Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European Union*. Brussels : Official Journal of the European Union, 2016. C 202.

URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12016E/TXT>

104. Council Recommendation of 12 July 2024 on the 2024 National Reform Programme of Poland and delivering a Council opinion on the 2024 Stability Programme of Poland. *Official Journal of the European Union*. 2024.

C/2024/494. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2024/494/oj/eng>

105. Council Regulation (EU) 2017/1939 of 12 October 2017 implementing enhanced cooperation on the establishment of the European Public Prosecutor's Office ('the EPPO'). *Official Journal of the European Union*. 2017. L 283.

URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32017R1939>

106. Dahrendorf R. *Class and Class Conflict in Industrial Society*. Stanford : Stanford University Press, 1959. 336 p. URL: https://openlibrary.org/books/OL18286838M/Class_and_class_conflict_in_industrial_society

107. Directive (EU) 2016/680 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data by competent authorities for the purposes of the prevention, investigation, detection or prosecution of criminal offences or the execution of criminal penalties, and on the free movement of such data, and repealing Council Framework Decision 2008/977/JHA. *Official Journal of the European Union*. 2016. L 119. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32016L0680>

108. Directive (EU) 2017/541 of the European Parliament and of the Council of 15 March 2017 on combating terrorism and replacing Council Framework Decision 2002/475/JHA and amending Council Decision 2005/671/JHA. *Official Journal of the European Union*. 2017. L 88. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32017L0541>

109. Directive (EU) 2023/977 of the European Parliament and of the Council of 10 May 2023 on the exchange of information between the law enforcement authorities of Member States and repealing Council Framework Decision 2006/960/JHA. *Official Journal of the European Union*. 2023. L 134. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32023L0977>

110. Easton D. *The Political System: An Inquiry into the State of Political Science*. New York : Alfred A. Knopf, 1953. 320 p. URL: https://books.google.com.ua/books/about/The_Political_System.html?id=mGEGA AAAMAAJ

111. Foucault M. *Security, Territory, Population: Lectures at the Collège de France, 1977–1978* / ed. by M. Senellart ; trans. by G. Burchell. Basingstoke : Palgrave Macmillan, 2007. 448 p. URL: <https://mirror.explodie.org/Foucault-Security-Territory-Population.pdf>

112. Fuller L. L. *The Morality of Law*. New Haven : Yale University Press, 1964. 202 p. URL: <https://plato.stanford.edu/entries/legal-positivism/>

113. General government expenditure on police services in France and in the European Union from 1995 to 2021. *Statista*. 2024. URL: <https://www.statista.com/statistics/1367966/government-expenditure-police-services-france-eu/>

114. General government expenditure on public order and safety in Finland from 2012 to 2022. *Statista*. 2024. URL: <https://www.statista.com/statistics/537728/general-government-expenditure-on-public-order-and-safety-in-finland/>

115. Habermas J. *Legitimation Crisis* / trans. by T. McCarthy. Boston : Beacon Press, 1975. 166 p. URL: [https://edisciplinas.usp.br/pluginfile.php/7943015/mod_folder/content/0/Jurgen%20OHabermas,%20Thomas%20McCarthy%20\(translator\)%20-%20Legitimation%20Crisis.pdf](https://edisciplinas.usp.br/pluginfile.php/7943015/mod_folder/content/0/Jurgen%20OHabermas,%20Thomas%20McCarthy%20(translator)%20-%20Legitimation%20Crisis.pdf)

116. Habermas J. *The Theory of Communicative Action*. Vol. 2: Lifeworld and System: A Critique of Functionalist Reason / trans. by T. McCarthy. Boston : Beacon Press, 1987. 464 p. URL: <https://ia600507.us.archive.org/15/items/jurgen-habermas-religion-and-rationality-essays-on-reason-god-and-modernity/Jurgen%20Habermas%20-%20The%20Theory%20of%20Communicative%20Action,%20Vol.%20Two%20-%20Polity.pdf>

117. Hauck M., Kroese M. Fisheries compliance in South Africa: A decade of challenges and reform 1994–2004. *Marine Policy*. 2006. Vol. 30, no. 1. P. 74–83. URL: <https://doi.org/10.1016/j.marpol.2005.06.007>

118. Infield M., Namara A. Community Attitudes and Behaviour towards Conservation: An Assessment of a Community Conservation Programme around Lake Mburo National Park, Uganda. *Oryx*. 2001. Vol. 35, № 1. P. 48–60. DOI: <https://doi.org/10.1046/j.1365-3008.2001.00151.x>.

119. Information on Criminality in the Slovak Republic in 2024. *Ministry of Interior of the Slovak Republic*. Bratislava, 2025. 48 p. URL: https://www.minv.sk/swift_data/source/policia/fsj/EN_2024.pdf

120. Kellermann A. L., Mercy J. A. Men, women, and murder: gender-specific differences in rates of fatal violence and victimization. *The Journal of Trauma: Injury, Infection, and Critical Care*. 1992. Vol. 33, № 1. P. 1–5.

121. Kelsen H. *General Theory of Law & State* / ed. by H. Kelsen, A. J. Treviño. Routledge, 2017. 550 p. DOI: <https://doi.org/10.4324/9780203790960>.

122. Klein N. *Maritime Security and the Law of the Sea*. Oxford : Oxford University Press, 2011. 376 p.

123. Koninklijke Marechaussee : офіційний сайт Міністерства оборони Нідерландів. URL: <https://www.defensie.nl/organisatie/marechaussee>

124. McNeil R., Small W. ‘Safer environment interventions’: A qualitative synthesis of the experiences and perceptions of people who inject drugs. *Social*

Science & Medicine. 2014. Vol. 106. P. 151–158.
URL: <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2014.01.051>.

125. Merriam C. E. The Ends of Government. *American Political Science Review*. 1944. Vol. 38, No. 1. P. 21–40. DOI: <https://doi.org/10.2307/1949421>.

126. Mills C. W. *The Sociological Imagination*. New York : Oxford University Press, 1959. 234 p. URL: https://openlibrary.org/books/OL23234249M/The_sociological_imagination

127. Mitchell K. J., Wolak J., Finkelhor D. Trends in Youth Reports of Sexual Solicitations, Harassment and Unwanted Exposure to Pornography on the Internet. *Journal of Adolescent Health*. 2007. T. 40, № 2. C. 116–126. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2006.05.021>

128. Olkhovskiy O. General requirements of the European Union for the law enforcement systems of member states. *Public Policy and Accounting*. 2025. Vol. 2. Iss. 12. Pp. 53–61. DOI: [https://doi.org/10.26642/ppa-2025-2\(12\)-53-61](https://doi.org/10.26642/ppa-2025-2(12)-53-61)

129. Parsons T. *The Social System*. Glencoe, Ill. : Free Press, 1951. 575 p. URL: https://openlibrary.org/books/OL6095759M/The_social_system.

130. Politie.nl : офіційний сайт. URL: <https://www.politie.nl/>

131. Politiewet 2012 : від 12 липня 2012 р. (ред. від 01.01.2013). URL: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0031788/2013-01-01>

132. Regulation (EU) 2016/794 of the European Parliament and of the Council of 11 May 2016 on the European Union Agency for Law Enforcement Cooperation (Europol) and replacing and repealing Council Decisions 2009/371/JHA, 2009/934/JHA, 2009/935/JHA, 2009/936/JHA and 2009/968/JHA. *Official Journal of the European Union*. 2016. L 135. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32016R0794>

133. Regulation (EU) 2018/1862 of the European Parliament and of the Council of 28 November 2018 on the establishment, operation and use of the Schengen Information System (SIS) in the field of police cooperation and judicial cooperation in criminal matters, amending and repealing Council Decision

2007/533/JHA, and repealing Regulation (EC) No 1986/2006 of the European Parliament and of the Council and Commission Decision 2010/261/EU. *Official Journal of the European Union*. 2018. L 312. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32018R1862>

134. Regulation (EU) 2023/1113 of the European Parliament and of the Council of 31 May 2023 on information accompanying transfers of funds and certain crypto-assets and amending Directive (EU) 2015/849 (recast). *Official Journal of the European Union*. 2023. L 150. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32023R1113>

135. Regulation (EU) 2024/1620 of the European Parliament and of the Council of 31 May 2024 establishing the Authority for Anti-Money Laundering and Countering the Financing of Terrorism and amending Regulations (EU) No 1093/2010, (EU) No 1094/2010 and (EU) No 1095/2010. *Official Journal of the European Union*. 2024. L 2024/1620. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32024R1620>

136. Regulation (EU) 2024/1624 of the European Parliament and of the Council of 31 May 2024 on the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing. *Official Journal of the European Union*. 2024. L 2024/1624. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32024R1624>

137. Rivers J. Gustav Radbruch's Critique of Legal Positivism. *The Cambridge Companion to Legal Positivism* / ed. by P. Mindus, T. Spaak. Cambridge University Press, 2021. P. 660–683. URL: <https://www.cambridge.org/core/books/abs/cambridge-companion-to-legal-positivism/gustav-radbruchs-critique-of-legal-positivism/B1CB3401BEA9B4B612C4AED93B0CFCAB>

138. Rule of Law Report. Country Chapter on the rule of law situation in Poland : Commission Staff Working Document. *European Commission*. Brussels, 2025. 42 p. URL: <https://commission.europa.eu/document/download/bac7fb6c->

[b5f2-4593-b62a-b9a4b87269e4_en?filename=2025+Rule+of+Law+Report+-+Country+Chapter+Poland.pdf](#)

139. Rule of Law Report. Country Chapter on the rule of law situation in Hungary : Commission Staff Working Document. *European Commission*. Brussels, 2025. 48 p. URL: https://commission.europa.eu/document/download/524bd8d4-33ba-4802-891f-d8959831ed5a_en?filename=2025+Rule+of+Law+Report+-+Country+Chapter+Hungary.pdf

140. Savchenko V., Podolieva A., Olkhovskyi O., Halona I., Aloslyn O. The transformation of legal frameworks through secure digitisation. *African Journal of Applied Research*. 2025. Vol. 11. Iss. 1. Pp. 173-193. DOI: <https://doi.org/10.26437/ajar.v11i1.835>.

141. Share of general government expenditure on public order and safety relative to gross domestic product (GDP) in Finland from 2012 to 2022. *Statista*. 2024. URL: <https://www.statista.com/statistics/538472/general-government-expenditure-on-public-order-and-safety-relative-to-gdp-in-finland/>

142. Slovakia Under the EU's Rule-of-Law Eye. *Eucrim – The European Criminal Law Section*. 2024. URL: <https://eucrim.eu/news/slovakia-under-the-eus-rule-of-law-eye/>

143. Spending on public order and safety in the Netherlands from 2009 to 2022. *Statista*. 2024. URL: <https://www.statista.com/statistics/574429/spending-on-public-order-and-safety-in-the-netherlands/>

144. Tacconi L., Rodrigues R. J., Maryudi A. Law enforcement and deforestation: Lessons for Indonesia from Brazil. *Forest Policy and Economics*. 2019. T. 108. C. 101943. URL: <https://doi.org/10.1016/j.forpol.2019.05.029>

145. The Law of Ukraine on the Judiciary and the Status of Judges : CDL-REF(2017)048. *European Commission for Democracy through Law (Venice Commission)*. Strasbourg, 2017. 159 p. URL:

<https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-REF%282017%29048-e>

146. Tilly C. *Coercion, Capital, and European States, AD 990–1992*. Cambridge, MA : Blackwell, 1992. 284 p. URL: <https://archive.org/details/coercioncapitale0000till>

147. Ukraine – Opinion on the provisions of the Law on Education of 5 September 2017, which concern the use of the State Language and Minority and other Languages in Education : CDL-AD(2017)028. *European Commission for Democracy through Law (Venice Commission)*. Strasbourg, 2017. 25 p. URL: <https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD%282017%29028-e>

148. *Ukraine 2024 Report* : Commission Staff Working Document. Brussels : European Commission, 2024. 112 p. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/1924a044-b30f-48a2-99c1-50edeac14da1_en?filename=Ukraine%20Report%202024.pdf

149. *Ukraine 2025 Report* : Commission Staff Working Document. Brussels : European Commission, 2025. 124 p. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/wp-content/uploads/EU-enlargement-.pdf>

150. Ustawa z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze. *Dziennik Ustaw*. 2016. Poz. 177. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20160000177>

151. Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym. *Dziennik Ustaw*. 2018. Poz. 3. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20180000003>

152. Varenia N., Moskvych L., Olkhovskyi O., Lykhoshapko D., Aloslyn O. Enhancing the Handling of Digital Evidence in Ukraine's Criminal Justice System. *Journal of Lifestyle and SDGs Review*. 2025. Vol. 5. Iss. 2. Pp. 1-17. <https://doi.org/10.47172/2965-730X.SDGsReview.v5.n02.pe03390>

153. What is the screening process and how does it work? *EU NEIGHBOURS east*. 2024. 20 Feb. URL: <https://euneighbourseast.eu/news/publications/what-is-the-screening-process-and-how-does-it-work/>

154. Zákon zo 8. februára 2024, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony : 40/2024 Z. z. *Slov-lex : Informačný systém verejnej správy*. 2024. URL: https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/2024/40/vyhlasene_znenie.html

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
 Ministry of Education and Science of Ukraine, Zhytomyr Polytechnic State University

вул. Чуднівська, 103, м. Житомир, 10005
 103, Chudnivska Str., Zhytomyr, Ukraine, 10005
 Phone/fax: (0412) 24-14-22, 24-14-23, e-mail: rector@ztu.edu.ua, https://ztu.edu.ua, код ЄДРПОУ 05407870

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ВІДПОВІДАЄ ДСТУ ISO 9001:2015
 QUALITY MANAGEMENT SYSTEM ISO 9001:2015

Від 10.04.2026 № 44-13.00/496
 На № _____ від _____

Довідка
про впровадження результатів наукового дослідження
Ольховського Олександра Анатолійовича на тему
«Євроінтеграційні імперативи реформування державного управління
правоохоронною системою України» в освітній процес Державного
університету «Житомирська політехніка»

Засвідчую, що науково-практичні результати дисертаційного дослідження О.А. Ольховського в сфері державного управління правоохоронною системою України використовуються в освітньому процесі Державного університету «Житомирська політехніка» при підготовці фахівців за освітніми ступенями «бакалавр» та «магістр» за спеціальностями 281 «Публічне управління та адміністрування» та 262 «Правоохоронна діяльність».

Пропозиції впроваджено в освітній процес для удосконалення структури та змісту навчально-методичного забезпечення таких навчальних дисциплін, як: «Особиста безпека», «Управління в правоохоронних органах», «Правоохоронні органи зарубіжних країн», «Державна політика у сфері забезпечення громадського порядку».

Висновки наведені в дисертації, сприяють удосконаленню освітнього процесу, підвищенню якості підготовки фахівців з публічного управління та адміністрування, а також правоохоронців в частині отримання ними теоретичних і практичних знань в сфері державного управління правоохоронною системою України.

Використання результатів дослідження О.А. Ольховського свідчить про їх завершеність, реальність і можливість впровадження в освітній процес закладів вищої освіти

Довідка видана для представлення до Разової спеціалізованої вченої ради.

Проректор
 з науково-педагогічної роботи

Андрій МОРОЗОВ

**НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ
УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ
ВНУТРІШНЬОЇ БЕЗПЕКИ
ЧЕРНІВЕЦЬКЕ УПРАВЛІННЯ**
вул. Кохановського, 7, м. Чернівці, 58002
chernivtsi@dis.np.gov.ua

ДОВІДКА

про впровадження наукових результатів дисертаційної роботи
ОЛЬХОВСЬКОГО Олександра Анатолійовича
на тему:
«ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ІМПЕРАТИВИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ
РЕФОРМУВАННЯ ПРАВООХОРОННОЇ СИСТЕМИ»

Довідкою підтверджується, що наукові результати дисертаційної роботи ОЛЬХОВСЬКОГО Олександра Анатолійовича, аспіранта Державного університету «Житомирська політехніка» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування», були використані у процесі удосконалення організаційно-управлінських підходів до формування та реалізації державної політики у сфері правоохоронної діяльності.

Результати дисертаційного дослідження становлять практичну цінність для реформування правоохоронної системи України в контексті європейської інтеграції, оскільки спрямовані на підвищення ефективності публічного управління у сфері правоохоронної діяльності, посилення міжвідомчої координації, забезпечення дотримання принципів законності, прав людини, прозорості та підзвітності, удосконалення механізмів запобігання і протидії правопорушенням, а також гармонізацію національних управлінських практик із європейськими стандартами правоохоронної діяльності.

Довідку вилано для подання до спеціалізованої вченої ради.

Керівник

Костянтин МАЛИШЕВ